ତୀର୍ଥ ଦର୍ଶନ

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ସୁହୃଦ୍‌ଗୋଷ୍ଠୀ, ଓଡ଼ିଶା

ତୀର୍ଥ ଦର୍ଶନ

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ସୁହୃଦ୍‌ଗୋଷ୍ଠୀ, ଓଡ଼ିଶା

[illegible] ସାଧନା କେନ୍ଦ୍ର
★ ସିଂହିଆ ★

ତୀର୍ଥ ଦର୍ଶନ

ଲେଖକ : ଅଧ୍ୟାପକ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ପ୍ରକାଶକ : ସୁହୃଦ୍‌ଗୋଷ୍ଠୀ, ଓଡ଼ିଶା

ମୁଦ୍ରଣ : ଦ ପ୍ରିଣ୍ଟୋଭର୍ସ, କଟକ-୧

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ : ୧୯୯୨ ଡିସେମ୍ବର

ପ୍ରଥମ ଆବୃତ୍ତି : ୧୦୦୦

ମୂଲ୍ୟ : ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ମାତ୍ର

TEERTHA DARSHANA

Author : *PROF. CHITTARANJAN DAS*

Publisher : *SUHRUDGOSTHI, ORISSA*

Printer : *THE PRINTOVERSE, CUTTACK-1*

First Edition : *1992, DECEMBER*

First Round : *1000*

Price : *FIVE RUPEES ONLY*

······ଭଉଣୀ ବିଜୟିନୀ ଗତ ବହୁ ବର୍ଷ ହେଲା ଓଡ଼ିଶାରେ ମହିଳା ପାଠଚକ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ପ୍ରେରିତ କରି-ନେବାରେ ଯନ୍ତ୍ର ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । କାର୍ଯ୍ୟର ଆୟତନ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ସତେଅବା ନିଜ ଭିତରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । କ୍ଳାନ୍ତ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ ।

ସୁହୃଦ୍‌ଗୋଷ୍ଠୀର ଏହି ନବମ ପ୍ରକାଶନଟିକୁ ଆମେ ସେହି ଡାକ୍ତର ଶ୍ରୀମତୀ ବିଜୟିନୀ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରୁଛୁ ।

ଏହି ପୁସ୍ତିକାଟିରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଥିବା ପ୍ରଥମ ଚଉତିରିଶିଟି ଲେଖା କଟକ ମାତୃଭବନରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିବା ପାକ୍ଷିକ 'ମାତୃଭବନ ପତ୍ର'ରେ ବାହାରିଥିଲା । ତା'ପର ଦୁଇଟି ଓ ସର୍ବଶେଷଟି 'ନବଜ୍ୟୋତି'ରେ । ଅବଶିଷ୍ଟ ତିନୋଟି 'ଆସ୍ପୃହା' ଏବଂ 'ଦି ଓଡ଼ିଆ ଅରୋଭିଲିଆନ୍' ପତ୍ରିକା-ମାନଙ୍କରେ ବାହାରିଥିଲା । ଏହି ଅବସରରେ ସଂପୃକ୍ତ ସମ୍ପାଦକ-ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆମେ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛୁ ।······

ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ସାଧନା ୧୯୭୫
★ [illegible] ★

ଆମର ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶନ :

୧ । ମାତୃଭୁବନ ପଥ	୧୯୮୭,	ମଇ
୨ । ନୂଆ ଶିକ୍ଷା, ନୂଆ ବିଶ୍ୱାସ	୧୯୮୭,	ଡିସେମ୍ବର
୩ । ଦେବ ମୁହୂର୍ତ୍ତି	୧୯୮୮,	ଡିସେମ୍ବର
୪ । ନୂଆ ଶିକ୍ଷାର ଆହ୍ୱାନ	୧୯୮୯,	ମଇ
୫ । ଆସ ଗୀତ ଗାଇବା	୧୯୮୯,	ଡିସେମ୍ବର
୬ । ନୂତନ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସ୍ତୁତି	୧୯୯୦,	ମଇ
୭ । ନୂତନ ଶିକ୍ଷାର ପଦ୍ଧତି	୧୯୯୦,	ଡିସେମ୍ବର
୮ । ଶିକ୍ଷା ଓ ଚେତନା	୧୯୯୧,	ମଇ
୯ । ଚେତନାର ଉନ୍ମୀଳନ	୧୯୯୧,	ଡିସେମ୍ବର
୧୦ । ସୋପାନ ପରେ ସୋପାନ	୧୯୯୨,	ମଇ

ସୂଚୀପତ୍ର

୧ । ହାରିବାକୁ ପଡ଼େ ॥ ୧ ॥

୨ । ଅଜ୍ଞାତ ଆତୁର ॥ ୨ ॥

୩ । ଆସ୍ତିକ ନାସ୍ତିକ ॥ ୩ ॥

୪ । ଠାକୁରଟିଏ ଦରକାର ॥ ୫ ॥

୫ । ଇଷ୍ଟଦେବ-ସଂସ୍କୃତ ॥ ୬ ॥

୬ । ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର ॥ ୭ ॥

୭ । ସହନୌ ଭୁନକ୍ତୁ ॥ ୮ ॥

୮ । ଭାଗ୍ୟ ଓ ଭଗବାନ ॥ ୧୦ ॥

୯ । ହେଉ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ॥ ୧୧ ॥

୧୦ । ସମତ୍ୱଂ ଯୋଗମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧୨ ॥

୧୧ । ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ॥ ୧୩ ॥

୧୨ । ଭଲ ମନରେ ନା ଭଲ ବଧିରେ ? ॥ ୧୫ ॥

୧୩ । ମଣିଷ ଆଉ ଦେବତା ॥ ୧୬ ॥

୧୪ । ଏ ବାଟ, ଆର ବାଟ ॥ ୧୭ ॥

୧୫ । ତାଙ୍କ କାମ କରିବାର ବାଟ ॥ ୧୮ ॥

୧୬ । ସିଏ ଭିତରେ ନା ବାହାରେ ? ॥ ୧୯ ॥

୧୭ । ଯେତେ ପୂଜା ମଧ୍ୟ ଅବିଶ୍ୱାସ ॥ ୨୦ ॥

୧୮ । ଆଗ କିଏ ବଦଳିବ ? ॥ ୨୨ ॥

୧୯ । ତୁମେ ଯେଉଁଆଡ଼ୁ ଆସ ପଛକେ ॥ ୨୩ ॥

୨୦ । ସେ କେଉଁଠି ରହୁଥାନ୍ତି ? ॥ ୨୫ ॥

୨୧ । ସମର୍ଥମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ॥ ୨୬ ॥

୨୨ । ସିଧା ହୋଇ ଜନ୍ମୁଛୁ ॥ ୨୭ ॥

୨୩ ।	ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ (୨)	॥ ୨୯ ॥
୨୪ ।	ସବାଶେଷ କାମ	॥ ୩୦ ॥
୨୫ ।	ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଚେତନା, ତାହାହିଁ ପୂଜା	॥ ୩୧ ॥
୨୬ ।	ଖୁସୀ, ଖୁସୀ, ଖୁସୀ	॥ ୩୩ ॥
୨୭ ।	ଅଚେତନାରେ ଚେତନା	॥ ୩୪ ॥
୨୮ ।	ସିଏ ବାଞ୍ଛୁଥିଲେ, ଆମେ ବାଞ୍ଛୁଲୁ	॥ ୩୬ ॥
୨୯ ।	ରାଜସିକ ସମର୍ପଣ	॥ ୩୭ ॥
୩୦ ।	ଭଗବାନଙ୍କର କାମ	॥ ୩୮ ॥
୩୧ ।	ଉଦ୍ଧରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ସଂପ୍ରସାରଣ	॥ ୩୯ ॥
୩୨ ।	ହୃଦୟର ସହୃତ ପଢ଼	॥ ୪୧ ॥
୩୩ ।	ନିମିତ୍ତ କିଏ ହେବ ?	॥ ୪୨ ॥
୩୪ ।	ଅଭୀପ୍ସା ଅନୁସାରେ କରୁଣା	॥ ୪୩ ॥
୩୫ ।	ଯୋଗଶକ୍ତିର ଉପଦ୍ରବ	॥ ୪୯ ॥
୩୬ ।	ସ୍ପୃହା ଓ ଆସ୍ପୃହାର କଥା	॥ ୫୫ ॥
୩୭ ।	ଏ ପୃଥିବୀ, ସେ ପୃଥିବୀ	॥ ୫୭ ॥
୩୮ ।	ଅବଦମିତ ଚୈତ୍ୟ	॥ ୬୧ ॥
୩୯ ।	ତୀର୍ଥ ଦର୍ଶନ	॥ ୬୫ ॥
୪୦ ।	"ସାବିତ୍ରୀ" ମହାକାବ୍ୟର ପରିଚୟ	॥ ୭୧ ॥

—o—

ହାରିବାକୁ ପଡ଼େ

ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଭିତରେ ହାରି ହାରି ଯାଉଥାନ୍ତି । ଆପଣାର ଭିତରେ ଖୁବ୍ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ସତେ ଅବା କେଉଁ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଦୋସରଟିଠାରୁ କେତେ ନା କେତେ ଗଞ୍ଜଣା ସହିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେହି ଦୋସରଟି ପାଖରୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ବୁଲୁଥାଆନ୍ତି । ସେହିମାନେହିଁ ବାହାରେ ସବୁ ଥାନରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ଜିତିବେ ବୋଲି ଖୁବ୍ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ବାହାରିଥାନ୍ତି । ଭିତରେ ଆପଣା ସହିତ କୋଉଠି କ'ଣ କଜିଆ ଲଗାଇଥାଆନ୍ତି କେଜାଣି, ସେମାନଙ୍କର ସେହି ଦୁଃଖ ଓ ଗ୍ଲାନିଟି ବାହାରେ ଏକ ଅତି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରକୋପରୂପେ ବ୍ୟକ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସେହି ପ୍ରକୋପ ଜିତିବାଟାକୁ ହିଁ ଜୀବନର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଫଳତା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ । ହାରିଯିବାଠାରୁ ତା' ଲାଗି ଅଧିକ ଲଜ୍ଜା ଆଉ କିଛି ହେଲେ ନଥାଏ । ମାତ୍ର, ଏହି ସଂସାରରେ ଅସଲ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ - ମଣିଷକୁ ବାରବାର ହାରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଅନ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଖରେ ହାରିବାକୁ ପଡ଼େ, ପୃଥିବୀ ପାଖରେ ହାରିବାକୁ ପଡ଼େ; ତେବେ ଯାଇ ସ୍ପୃହା ମିଳେ । ତେବେ ଯାଇ ବିଜୟ ମିଳେ, ତେବେଯାଇ ଥାନ ମିଳେ । ଏବଂ, ଥାନ ମିଳିଲେ ବଳ ବି ମିଳିଯାଏ । ନିଜର ଅହଙ୍କାରଗୁଡ଼ାକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଫୁଲାଇଦେବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସକଳ ଅହଙ୍କାରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆମର ଅସଲ ଯାତ୍ରା, ଅସଲ ସଖ୍ୟ ଏବଂ ଅସଲ ଉଦୟର ପର୍ବଟିକୁ ଆରମ୍ଭକରି ପାରିବା ଲାଗି ବଳ ମିଳିଯାଏ ।

ଯିଏ ହାରିବାକୁ ଡରେ, ବାହାରେ କେଉଁଠି ରେଣ୍ଟିରେ ଗଡ଼ ପରେ ଗଡ଼ ଜିତିବ ବୋଲି କେତେ ପ୍ରକୋପରେ ବାହାରିଥାଏ, ଯିଏ ଆପଣାର ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ାକୁ ମୋଟେ ଫିଟାଇ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ । ସେହି ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ସତେଅବା ତା' ଜୀବନର ଅସଲ ପ୍ରାଣପିଣ୍ଡୁଳା ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ାକ ଫିଟିଗଲେ କମ୍ପା କାଟି ହୋଇଗଲେ ତା' ଜୀବନରେ ସତେ ଯେମିତି ଆଦୌ କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ୱ ରହିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଯିଏ ହାଡ଼େ ହାଡ଼େ ଭୟ କରୁଥାଏ । ଆମ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଏହି ଗଣ୍ଠିମାନେ ହିଁ ବାହାରକୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଗଉଁ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ ପାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଆମ ମିଛ ଦର୍ପଗୁଡ଼ାକର ପାଳକ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଆମ ଅନ୍ତଃଦାରିଦ୍ର୍ୟ-ଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷତିପୂରଣ କରୁଥାନ୍ତି । ଆମର ସକଳ କ୍ଷମତା ଓ ସକଳ ଉଚ୍ଚାସନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମକୁ କେଡ଼େ କ୍ଷୁଦ୍ର କରି ରଖିଥାନ୍ତି !

ଥରେ ଖାଲିକରି ଦେଖିଲ, ଯେଉଁ ମାଷ୍ଟର ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଖରେ କେତେବେଳେ ହେଲେ ହାରୁନାହିଁ, ଯୋଉ ବାପାମାଆ ନିଜ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ପାଖରେ କେବେ ହାରୁନାହାନ୍ତି, କେବଳ ଜିତାପଟ୍ଟ ପାଇବେ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ସଂସାରରେ ସାଙ୍ଗ ଖୋଜି ବାହାରିଛନ୍ତି ଅଥବା ପଦ ବା କ୍ଷମତାକୁ ଲୋଡ଼ୁଛନ୍ତି, ଯୋଉ ଭକ୍ତ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ କଦାପି ହାରି ଯିବନାହିଁ ବୋଲି ଅଣ୍ଟା ବାନ୍ଧିଛି,—ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀଟିକୁ ସତକୁ ସତ କେଡ଼େ ଦରିଦ୍ର କରି ରଖିନାହାନ୍ତି ! ଏବଂ, ସେମାନେ ନିଜ ଭିତରେ କେଡ଼େ ସନ୍ତାପିତ ହୋଇ ରହିନାହାନ୍ତି !

୧୫ । ୯ । ୮୮

ଅତୀତ ଆହୁରି........

ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ଝୁଲୁଣ୍ଟିଏ କରି ତା' ଉପରେ ଅତୀତକୁ ଭଗବାନ କରି ବସାଇ ଦେଇଥାଉ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ନାମରେ ଘଣ୍ଟ ଓ ମର୍ଦ୍ଦଳ ବଜାଇବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରାୟ ଆବହମାନ କାଳରୁ ଏହାକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିରାପଦ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆସିଛି । ଅନେକ ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହିପରି ରହି ଆସିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ପୃଥିବୀକୁ ବଦଳାଇବା ଅପେକ୍ଷା ପୃଥିବୀକୁ ନିରାପଦ ରଖିବା ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଉପଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀକୁ ନିରାପଦ ରଖିବା ଅର୍ଥାତ୍ ପୃଥିବୀ ଯେମିତି ଅଛି, ତାକୁ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ରଖିବା । ଏବଂ, କେତେକ ଧର୍ମରେ ଏପରି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, କେବଳ ଭଗବାନ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ବଦଳାଇ ପାରିବେ । କେତେବେଳେ ପୃଥିବୀ ବଦଳିବ, ସିଏ ସ୍ୱୟଂ ସେହି କଥାଟିକୁ ଠିକ୍ କରିବେ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିବେ ।

ଆମେ ଅତୀତ ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ସୁଖ ପାଉଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଗବାନ କଦାପି ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆସିବେ ନାହିଁ । ଏକ ଅନ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ଆମକୁ ସତକୁସତ ବ୍ୟାକୁଳ କରିବ ଓ ତେଣୁ ଆମେ ସତକୁସତ ଅତୀତ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ଆଗକୁ ଗୋଡ଼ ବାହାରକରି ପାରିବା, ଭଗବାନ ପ୍ରକୃତରେ ପୃଥିବୀରେ ଆପଣାର କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେଣି ବୋଲି ଆମେ ସେତିକବେଳେ ଯାଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିପାରିବା । ଭଗବାନ ହେଉଛନ୍ତି ଭବିଷ୍ୟତର ପ୍ରତୀକ । ସେହି ଭବିଷ୍ୟତ ସତକୁସତ ଆସନ୍ନ ହୋଇ ଆସୁଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ ନକରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କଦାପି ଆସିଲେ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ନାହିଁ । ଭଗବାନ ଆମ ଭିତରେ ଅତୀତଟା ଆହୁରି ବଞ୍ଚି ରହିଥାଉ ବୋଲି କଦାପି ଇଚ୍ଛା କରିବେନାହିଁ ।

ଅତୀତଟା ତଥାପି ବଞ୍ଚି ରହିଥାଉ ବୋଲି ଆମେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଉ ଏବଂ ତେଣୁ ଭବିଷ୍ୟକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିଥାଉ । ସେହି ଅତୀତ ଆମକୁ ଭାରି ସୁହାଉଥାଏ । ତେଣୁ ଆମେ ଭବିଷ୍ୟ ପଟେ ନରହି ଅତୀତ ପଟେ ରହିଥାଉ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଖଟୁଲି କରି ରଖି ଦେଇଥାଉ ଏବଂ ତାହାର ଉପରେ ନିଜେ ରଜା ହୋଇ ବସିଥାଉ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଚଟାକାଟି ଯିଏ ଆମ ଭିତରେ ରଜା ହୋଇ ବସିବାକୁ ମନ କରୁଥାଏ, ତାହାର ଅନ୍ୟନାମ ହେଉଛି ଅତୀତ । ଆମର ଶିକ୍ଷାରେ, ଆମର ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଆମର ଶ୍ରଦ୍ଧାଗୁଡ଼ିକରେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଆମେ ନିଜେ ରଜା ହୋଇ ବସିଥାଉ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉନାହିଁ । ଭଗବାନ ଭିତରେ ଥାଆନ୍ତି । ଆମର ଦାଉରେ ମାଡ଼ି ମକଚି ହୋଇ କୋଉଠି ରହି ଯାଇଥାନ୍ତି । ଆମ ଜୀବନରେ ଆମରି ମୁଦ୍ରାଗୁଡ଼ିକରେ ସଉଦା ଚାଲିଥାଏ ।

ହଁ, ଅତୀତ ଆହୁରି ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ଚାହେଁ । ଅତୀତ ସତକୁସତ ଯାଉ ବୋଲି ଆମେ ନିଜେ ମନ ନକଲେ ଅତୀତ କଦାପି ଯାଏନାହିଁ । ତେଣୁ ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହୁଏ । ସମ୍ମତ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଖୋଲଗୁଡ଼ାକ ଓ ବକଲଗୁଡ଼ାକ ସତକୁସତ ଖସିପଡ଼ୁ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରିବାକୁ ହୁଏ । ତେବେ ଭଗବାନ ସତକୁସତ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଆସନ୍ତି । ନିଜ ଭିତରୁ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଆସନ୍ତି । ଆମେ ଆସ୍ଥାନ ହୋଇଯାଉ ଓ ସିଏ ସେହି ଆସ୍ଥାନ ଉପରେ ଆସି ବସନ୍ତି । ଆମେ ନିମିତ୍ତ ହେଉ ଏବଂ ଆମକୁ ନିମିତ୍ତ କରି ସିଏ କେତେ କ'ଣ କରିଯାଆନ୍ତି । ଆମକୁ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତି ।

୧ । ୧୦ । ୮୮

ଆସ୍ତିକ ନାସ୍ତିକ

ଯିଏ ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖେ, ତାହାକୁ ଆସ୍ତିକ ବୋଲି କହନ୍ତି । ଯିଏ ଭଗବାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ, ସିଏ ହେଉଛି ନାସ୍ତିକ । ଶବ୍ଦ ଦୁଇଟିର ଭାଷାଗତ ଅର୍ଥରେ ଏହିପରି ବୁଝାଯିବ । ମାତ୍ର ଇତିହାସରେ ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ ସେଭଳି ହୋଇନାହିଁ । ଯିଏ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ସିଁତକୁ ସତ ବିଶ୍ୱାସ କରେ, ଅର୍ଥାତ୍, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରେ, ବାହାରେ ଭିତରେ ଉଭୟଠାରେ ଅନୁଭବ କରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ବାହାର ଭିତରର ଭେଦଟିକୁ ଭୁଲିଯାଏ, ତାକୁ ସତକୁ ସତ ସଂସାରରେ ଆଦୌ କେହି ହେଲେ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି ଦଣ୍ଡନ୍ତି ନାହିଁ । ଉପର ମୁହରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଉପର ବୁଦ୍ଧିରେ ଯିଏ ଯାହା କହୁଥାଉ ପଛକେ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଧର୍ମତଃ ବାହାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରି

ପାରନ୍ତି । ତେବେ ସେ କାହାକୁ କିପରି ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହିପାରନ୍ତି ? ସେପରି କହିଲେ ଆପଣା ପାଖରେ ମିଛୁଆ ହୁଅନ୍ତି । ଅଥବା, ଉପସଂହାର କରି ଏକଥା ହୁଏତ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଯିଏ ଭଗବାନଙ୍କୁ ବାହାରେ କି ନିଜ ଭିତରେ କୋଉଠି ହେଲେ ଅନୁଭବ କରିନାହିଁ, କେବଳ ବୁଦ୍ଧିରେ ପଢ଼ି କିମ୍ବା ଭୟଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ ଅଥବା ଖାଲି ସଂସ୍କାରବଶତଃ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି କହୁଛି, ନିଜକୁ ଆସ୍ତିକ ବୋଲି ଧରି ନେଇଥିବାରୁ କେବଳ ସେଇ ଆଉ କାହାକୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହିବାକୁ ମନ କରିବ । ସେପରି କହି ଖରି ଖୁସି ପାଉଥିବ ଏବଂ ଫାଶ ଭିତରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଥିବ ।

ଭଗବାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ନାଆଁରେ ଅନେକ ମଣିଷ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିଥାନ୍ତି । ଠାକୁର ଠାକୁରରେ ଭେଦ ରହିଥାଏ । ଧର୍ମ ନାମକ ଅଟ୍ଟାଳିକା-ମାନ ଗଢ଼ି ଦିଆଯାଏ । ସେତେବେଳେ, ଠାକୁର ଠାକୁରରେ ଅମେଳ ହେଲେ ଗୋଟାଏ ପନ୍ଥ ଅପର ପନ୍ଥଟାକୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯିଏ ମୋ' ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ପୂଜା ନ କରୁଛି, ମୁଁ ତାକୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହେ । ଏବଂ, ମୁଁ ଯେହେତୁ ଆଉ କାହାର ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ପୂଜା ନ କରୁଛି, ସିଏ ବି ସମାନ ପ୍ରତାପରେ ମୋତେ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହୁଥାଏ । ଏହିପରି ଲୀଳା ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହିପରି ଲୀଳା ଲାଗି ଆସିଛି ।

ଇଉରୋପୀୟ ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ମାର୍ଟିନ୍ ଲୁଥର୍ ମହାମାନ୍ୟ ପୋପ୍‌ଙ୍କୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହୁଥିଲେ ଏବଂ ମହାମାନ୍ୟ ପୋପ୍ ମାର୍ଟିନ୍ ଲୁଥର୍‌ଙ୍କୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ବାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ଯାଇ ଭଗବଦ୍ ବିଶ୍ୱାସର ଅସଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷକୁ କେହି ନାସ୍ତିକ ବୋଲି ଦିଶନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ସିଏ ନିଜକୁ ଆସ୍ତିକ ବୋଲି କହି ଗର୍ବ କରିବାକୁ କୌଣସି ଫୁରସତ ମଧ୍ୟ ପାଏନାହିଁ । ଅବିଶ୍ୱାସୀ ହିଁ ଫୁରସତ ପାଏ । ଅନୁଭବକୁ ଡରୁଥିବା ମଣିଷ ଫୁରସତ ପାଏ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସୀମାନଙ୍କୁ ନିଜଠାରୁ ଅଲଗା କରି ଦେଖୁଥାଏ । ଆପଣା ଭିତରେ ଏକ କ୍ଷତି-ପୂରଣରେ ଆନନ୍ଦ ପାଉଥାଏ ।

୧୫ । ୧୦ । ୮୮

ଠାକୁରଟିଏ ଦରକାର

ଅବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷକୁ ଠାକୁରଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର । ବିଶ୍ୱାସ ବଢ଼ିଲେ ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଏଠି ଦେଖିପାରେ, ସେଠି ବି ଦେଖିପାରେ । ବାହାରେ ଦେଖିପାରେ, ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିପାରେ । ନିକାଞ୍ଚନରେ ଦେଖିପାରେ, ମଣିଷମେଳରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିପାରେ । କେବଳ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ବା ବିଶିଷ୍ଟ ଦିନରେ ନୁହେଁ । ବିଶେଷ ଅବିଶେଷ ସବୁଦିନ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ଦେଖିପାରେ, ଧ୍ୟାନରେ ଦେଖିପାରେ, ବିଡ଼ରେ ବି ଦେଖିପାରେ । ନିଜର ନିଃଶ୍ୱାସପରି ଅନୁଭବ କରିପାରେ । ସିଏ ପାଖେ ପାଖେ ରହିଥାଆନ୍ତି; ସଙ୍ଗୀ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି, ପରିଚାଳକ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଉ ଥାଆନ୍ତି, ପ୍ରେରିତ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସତେଅବା ଆମର ଆଖି ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ।

ସିଏ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ କେତେ କେତେ ପ୍ରମାଣ ଦିଆ ହୋଇଥାଏ । ତଥାପି, ଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ିବା ମଣିଷକୁ ସିଏ ଅନେକ ସମୟରେ ଭାରି ଅଗୋଚର ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ନିଜ ଭିତରକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନପାଇଲେ ମଣିଷ ମନ୍ଦିରକୁ ମନ କରେ । ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ସିଏ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ମଣିଷ ତାଙ୍କ ନାମରେ ମନ୍ଦିର ଉପରେ ବାନା ଉଡ଼ାଏ । ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ କାଳେ ସିଏ ଦୃଶ୍ୟ ନହେବେ ବୋଲି ଦୀପ ଜାଳେ । ବାନାଟିଏ ଉଡ଼ିଲେ କିମ୍ବା ଦୀପଟିଏ ଜଳିଲେ ଯେ ବିଶ୍ୱାସ ବଳେ ବଳେ ଆସିଯାଏ, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ତଥାପି, ଅବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷ ବାନାକୁ ଦେଖୁଥାଏ, ଦୀପ ଜାଳୁଥାଏ, ଠାକୁରଟିଏ ଥାପି କେଡ଼େ ସନ୍ତୋଷ ପାଏ । ସନ୍ତୋଷ ପାଏ ସତ, ତଥାପି ଭେଟ ପାଇ ପାରେନାହିଁ ।

ଅନେକ ମଣିଷ ନିଜପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ନ୍ତି । ଏହି ଲୋକମାନେ ହିଁ ସଚରାଚର ତାଙ୍କୁ ଠାକୁରରେ ପରିଣତ କରିଦିଅନ୍ତି । ଦୂରରୁ ଥାଇ ମାଗନ୍ତି । ତାଙ୍କର କାମ କରିବା ଲାଗି ସମ୍ମତ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ଅସଲ ବିଶ୍ୱାସ ଭିତରକୁ ସାହସ ହୁଏ । ତାଙ୍କୁ ଅତି ପାଖରେ, ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ତାଙ୍କର କାମ କରିବା ସହଜ ହୋଇଯାଏ । ତାଙ୍କୁ ଆଉ ମୋଟେ ଡର ମାଡ଼େନାହିଁ । ତାଙ୍କଠାରୁ ଲୁଚି ବୁଲିବାକୁ ମୋଟେ ମନ ହୁଏନାହିଁ ।

ସିଏ ମୋ' ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି, ସଙ୍ଗୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ମୋର ତାଙ୍କର କାମ କରିବାକୁ ଏତେ ମନ ହେଉଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର କାମ କଲାବେଳେ ଏଡ଼େ ଖୁସି ଲାଗୁଛି, ଏଡ଼େ ନିର୍ଭୟ ଲାଗୁଛି । ନିଜକୁ କାଳି ରଖିବାକୁ ମନ କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ହୁଏତ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ କାଳି ରଖିବା ସକାଶେ

ଘର ମନ କରୁଥିବ । ତାଙ୍କୁ ଆଜ ଅମୁକ ନାଆଁଟିଏ ଦେଉଥିବ, କାଲି ସମୁକ ନାଆଁଟିଏ ଦେଉଥିବ । ନାଆଁ ନାଆଁ ଭିତରେ ବାଛବଗୁର କରୁଥିବ । ତଥାପି ଅଚଳ ମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ମୋଟେ ପାଇପାରୁ ନଥିବ । ମୋର ତଥାକଥିତ ବିଶ୍ବାସଗୁଡ଼ିକ ମୋ' ପ୍ରତିମାତୃଷ୍ଣାରୂପୀ ଗୋଟାଏ ପ୍ରବଳ ଘୋଡ଼ାର ଟାପୁତଳେ ଛିନ୍‌ଛନ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗିଥିବେ । ତେଣୁ, ସବା ଆଗ ସମ୍ମତିଟିଏ ଦରକାର ।

୧ । ୧୧ । ୮୮

ଇଷ୍ଟଦେବ-ସଂସ୍କୃତି

ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଯୋଉଠି ଖୋଜିବ, ତାଙ୍କୁ ସେଠାରେ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବ ବୋଲି ଆମ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଲେଖାଯାଇଛି । ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁଠି ଠାବ କରିପାରିବା, ସିଏ ଆମକୁ ସେଠି ଅବଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ହେବେ ବୋଲି ପୃଥିବୀର ଗୁରୁମାନେ କହି ଆସିଛନ୍ତି । ସେକଥା ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଠିକ୍ କଥା; ମାତ୍ର ତଥାପି, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁଠାରେ ଦେଖିଲି ବୋଲି ଦାବି କରୁଛି, ଯଦି କୌଣସି କାରଣରୁ ସେହିଠାରେ ହିଁ ଅଟକି ରହିଯାଏ, ତେବେ ମୋ' ସହିତ ମୋର ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ସେହିଠାରେ ଅଟକି ରହିଯିବେ । ଠିକ୍ ମୋରି ପରି ଅନ୍ଧ ହୋଇ ରହିଯିବେ, ଅଳପ ହୋଇ ରହିଯିବେ । ତା'ପରେ ଆମର ଯାବତୀୟ ପିତୁଳା ବା ପ୍ରତିମା ଆମକୁ ଅଧିକତଃ ପୌତ୍ତଳିକ ହେବାରେହିଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ । ଆମର ଭଗବଦ୍‌ପ୍ରୀତି ଏକ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ପ୍ରତିମାତୃଷ୍ଣା ଭିତରେ ଗନ୍ଧିଆ ହୋଇ ରହିଯିବ ।

ମଣିଷ ପୌତ୍ତଳିକ ହେବାକୁ ମନ କରିବାରୁ ବୋଧହୁଏ ପୃଥିବୀରେ ଏକ ଇ ଦେବ ସଂସ୍କୃତି ଆପଣାର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବା ଲାଗି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏତେ ବେଶି ପ୍ରଶ୍ରୟ ପାଇଆସିଛି । ଏହି ବିଶ୍ୱ ଯେତିକି ବଡ଼, ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ବଡ଼ ହୋଇଥାନ୍ତି । କେବଳ ଏହି ବିଶ୍ୱ ଭିତରେ ହିଁ ତାଙ୍କୁ କଳିକରି ରଖାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାତୀତ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ମାତ୍ର, ମୁଁ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ମୋର ଇଷ୍ଟଦେବ ବୋଲି କହି ନିଜର ଘରଭିତରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ଅହଙ୍କାର କରିବି, ତେବେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ନିଜେହିଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳପ ଭିତରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଯିବି । ଜଗତର ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ସତ, ମାତ୍ର ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ହିସାବରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ଇଷ୍ଟଦେବ ବୋଲି କହି ଅହଙ୍କାର ବାହାର କରିବି, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଜଗନ୍ନାଥ-ଚେତନା ଭିତରୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ବଡ଼ ଦୟନୀୟ ଭାବରେ ବାହାରି କରି ଆଣି ତାଙ୍କୁ ମୋର କ୍ଷୁଦ୍ର କୌଶଳରେ ଠାକୁରଟିଏ କରି ଥାପି ରଖିବାର

ହିଁ ପ୍ରୟାସ କରୁଛୁ ବୋଲି କୁହାଯିବ । ଏପରି କରି ଆପଣା ଚେତନାକ୍ଷେତ୍ରର ଅନେକ ସମ୍ଭାବନାକୁ ମୁଁ ବାଡ଼ ଦେଇ, କାନ୍ଥ ଉଠାଇ ଭାରି ବ୍ୟାହତ ଓ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ କରି ପକାଇବି ।

ମୋର ଇଷ୍ଟ ଯେତିକି, ମୋର ଦେବତା ମଧ୍ୟ ସେତିକି । ମୋର ଚେତନାର ଉତ୍ତରଣ ଘଟୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେବତା ବିଷୟରେ ମୋର ଅବଧାରଣାଟି ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ବିକଶିତ ଓ ସମୃଦ୍ଧ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ । ମୋ' ଦେବତା ପରିଧିରେ ବଢ଼ୁଥିବେ, ଆବେଦନରେ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ୁଥିବେ । ମାତ୍ର, ଯଦି ମୁଁ ନିଜ ଭିତରେ ବାଟ ଚାଲିବି ନାହିଁ ବୋଲି ମନା କରି ଦେଇଥିବି, ତେବେ ମୋର ଇଷ୍ଟଦେବ ମଧ୍ୟ ମୋ' ସାନ କୋଠରୀଟି ଭିତରେ ଭାରି ଅଳପ ହୋଇ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ, ମୋ' ସାନ କଣ୍ଟେଇଟିରେ ଅଟକି ମ ହୋଇ ରହିବେ । ମୋ' ଭିତରର ପାଷଣ୍ଡ 'ମୁଁ'ଟା ଜିତିବାରେ ଲାଗିଥିବ, ସିଏ ହାରି ହାରି ଯାଉଥିବେ ।

୧୫ । ୧୧ । ୮୮

ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର

ଅଧିକାର ହିସାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର କେତେ କ'ଣ ରହିଛି । ସେହିସବୁ ଅଧିକାର ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହିମାନଙ୍କରେ ଲେଖାହୋଇରହିଛି । କୌଣସି ଏକ ଦେଶର ନାଗରିକ ହିସାବରେ ଜଣେ ମଣିଷର ଅଧିକାର ରହିଛି । ଭାରତବର୍ଷର ବାଳ ଗଙ୍ଗାଧର ତିଲକ ଏକଦା ସ୍ୱାଧୀନତାଲାଭକୁ ଏହି ଦେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଭାରତବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇସାରିବା ପରେ ଆମର ଏଠି ଆହୁରି କେତେ କେତେ ପ୍ରକାରର ଅଧିକାରର କଥା କୁହାଯାଉଛି । ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀରେ ମଧ୍ୟ ଆର୍ଥିକ, ରାଜନୀତିକ ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅଧିକାରର ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲାଣି ।

ଅଧିକାର ଅନେକ ପ୍ରକାର । ମଣିଷର ପେଟ ପୂରିବ, ପିଲାଏ ପାଠ ପଢ଼ିବେ, ସମସ୍ତଙ୍କ ସକାଶେ କାମ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ, ରୋଗରେ ପଡ଼ିଲେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା ହୋଇ ପାରୁଥିବ—ଏଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଧିକାର । ମାତ୍ର, ଯଦି ଆମେ ଟିକିଏ ଅଧିକ ଗଭୀରକୁ ଯାଇ ଚିନ୍ତା କରିବା, ଅର୍ଥାତ୍, ରାଜନୀତିର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଯାଇ ରାଜନୀତିକ ଅଧିକାରର ଏବଂ ଅର୍ଥନୀତିର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଯାଇ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଧିକାରର ଚିନ୍ତା କରିବା, ତେବେ ଅବଶ୍ୟ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ଯେ, ଏକ ଅସଲ ଅଧିକାର ନେଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଛନ୍ତି, ଓ ସେହି

ଅଧିକାରଟିକୁ ଜୀବନରେ ସବୁଠୁ ସବୁ ଫଳାଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ, ସହାୟକ ବା ଅନୁପୂରକ ରୂପେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ଅଧିକାରର ଏକ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ମା'ଙ୍କ କଥା ଅନୁସାରେ ମନୁଷ୍ୟର ଏହି ଅସଲ ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାରଟି ହେଉଛି "ଦିବ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧିର ସୋପାନରେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବାର ସମ୍ଭାବନା ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ।" (ଇଂରାଜୀ ମାତୃ ରଚନାବଳୀ, ଶତବାର୍ଷିକୀ ସଂସ୍କରଣ, ୧୫ଶ, ଖଣ୍ଡ, ୧୯୮୦, ପୃଷ୍ଠା-୨୭୨) ଆମର ସବୁଯାକ ବାସନା, ସବୁଯାକ ପ୍ରୀତି ଓ ସବୁଯାକ ସମ୍ବନ୍ଧ ମୂଳତଃ ସେହି ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାରର ପ୍ରାପ୍ତି ଲାଗି ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର, ମା' ତା'ପରେ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ, ପ୍ରାୟ ସର୍ବଦା ଆମେ ଗ୍ଛୁର ଏଇଟା ଅଥବା ସେଇଟା ହାସଲ କରିବାର ଉଦ୍ଗ୍ରପର କବଳରେ ପଡ଼ି ଆମର ସେହି ମୂଳଭୂତ ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାରଟିକୁ କେଡ଼େ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ହରାଇବସୁ (Selling **the birthright for a mess of pottage**) । ଆମେ ଜୀବନରେ କେତେ କେତେ ଗଡ଼ ଜିତିବାରେ ମହା ଉନ୍ମାଦନାରେ ମାତିକରି ରହିଥାଉ : ଧନର ଗଡ଼କୁ ଜିତୁ, ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦାର ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ପଶି କେତେ କଣ ଲୁଟି ନେଇଆସୁ । ଆମେ କ୍ଷମତା କାମନା କରୁ, ନିଜର ଜୀବନକୁ ସତେ ଅବା ମନୋରମ ଭାର୍ଯ୍ୟାଟିଏ କରି ସଜାଇ ଦେଇ ମହାତୃପ୍ତିର ସହିତ ତାହାରି ସହିତ ରମଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ଅସଲ ଦ୍ୱାରଟିକୁ ପ୍ରାୟ ଜାଣିଶୁଣି ବନ୍ଦ ରଖିଥାଉ । ଆମ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଭଗବାନ ଅନନ୍ତ କାଳ ନିମନ୍ତେ ଅବଶ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବେ ବୋଲି ତାଙ୍କର କାମଟିକୁ ସବାପଛରେ କରିବୁ ବୋଲି ରଖିଥାଉ । ଅଥବା, ସେହି ଦୁଆରଟିକୁ କେବେହେଲେ ଖୋଲିବୁ ନାହିଁ ଓ ତାଙ୍କୁ ଦଗାଟାଏ ଦେବୁ ବୋଲି ମନସ୍ଥ କରିଥାଉ ।

୧ । ୧୨ । ୮୮

ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ

ଖାଇବାଟା ସବୁଠାରୁ ସାନ କଥା, ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା ବି । ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଏକୁଟିଆ ଖାଇବାକୁ ଭାରି ସୁଖ ପାଆନ୍ତି; ଅନେକ ଏପରି ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କି ଏକାଠି ବସି ନଖାଇଲେ ମୋଟେ ସୁଖ ଲାଗେ-ନାହିଁ । ଏଭଳି ଘରମାନ ଅଛି, ଯେଉଁଠି ବାପା ଆଗ ଖାଇଯାଆନ୍ତି, ତା'ପରେ ଯାଇ ପିଲାମାନେ ଖାଆନ୍ତି । ଅଥବା, ଆଗ ଯାହିତାହି କରି ପିଲାମାନଙ୍କୁ ବାଢ଼ି ଦିଆଯାଏ । ତା'ପରେ ବାପା ବା କର୍ତ୍ତା ଖାଇବସନ୍ତି । ତା'ପରେ ଯାଇ ଗୃହିଣୀ ଖାଆନ୍ତି । ଘରର ପଇଟି କେତେବେଳେ ଖାଏ କେଜାଣି ? ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଯାହା ଲେଖା ହୋଇଥାଉ

ପଛକେ, ପ୍ରକୃତ ପରମ୍ପରାଟି ଅନୁସାରେ ଗୁରୁ ଆଉ ଶିଷ୍ୟ କେବେହେଲେ ଏକାଠି ଖାଇ ବସନ୍ତି ନାହିଁ । ହୁଏତ ପୂର୍ବେ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ ଯୁଗରେ କଦବା କେବେ ଏକାଠି ବସୁଥିଲେ, ଏବେ ଏକାଠି ବସିବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠୁନାହିଁ ।

କିଏ ଆଗ ଖାଇବ କିଏ ପଛେ ଖାଇବ, କାହା ଭାଗରେ ଲଙ୍କା ଓ କାହା ଭାଗରେ ମୁଣ୍ଡ ପଡ଼ିବ, କାହାଲାଗି ପାଞ୍ଚଟା ଜାଗାରେ ପାଞ୍ଚ ଠାଆ ବଢ଼ାଯିବ ଏବଂ କାହାକୁ ସେହି ଭାତ କଡ଼ରେ ମେଞ୍ଚାଏ ବା କେଞ୍ଚାଏ କରି ବାଢ଼ି ଦିଆଯିବ, ଏଥିରୁ କୁଆଡ଼େ କୋଉ ମଣିଷକୁ ଆମେ କେତେ ଖାତିର କରୁଛେଁ, ତାହାର ଏକ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଥାଏ । ଦୂରତାଗୁଡ଼ାକୁ ବେଶ୍ ମାପିହୁଏ, ଦୂରତା ନଥିଲେ କାହାକୁ କେତେ ସମ୍ମାନ ଦିଆଯିବ, ତାହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ହେବନାହିଁ ବୋଲି ଭାରି ଆଶଙ୍କା କରା-ଯାଉଥାଏ । ତେଣୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସଂସ୍କୃତିରେ ଦୂରତାଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ବିଶେଷ ବିଧାନମାନ ରହିଥାଏ । ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ କେଡ଼େ ନିର୍ବାହ ଭାବରେ ସେହି ଦୂରତାକୁ ମାନି ନେଇଛନ୍ତି ।

ଆମ ସମ୍ମିଳନୀମାନଙ୍କରେ ଆମେ ଏକାଠି ବସି ଖାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏକାଠି ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିରେ ଅନ୍ନଶାଳା ଭିତରକୁ ଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଦୂରତା ରଖି ନିଜକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଯେପରି ଆମକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ରୟ ମିଳିବ, ଆମର ଅନୁରାଗୀମାନେ ଆଗରୁ ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସାଧାରଣମାନଙ୍କୁ ଅଗଣାରେ ବସାଇ ଅସାଧାରଣମାନଙ୍କୁ ଚଉକିରେ ବସାଇ ଅଲଗା ଅଲଗା ଚର୍ଚ୍ଚା କଲାପରି ଆମ ଖାଇବାରେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ବଳେ ବଳେ ଦୁଇଟା ପଂକ୍ତି ହୋଇଯାଏ । ଦୁଇ ପଂକ୍ତି ପରସ୍ପରକୁ ପ୍ରକୃତରେ କିଭଳି ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଥାଆନ୍ତି କେଜାଣି ? ଭବିଷ୍ୟତରେ କେତେକ'ଣ ଘଟିବ ବୋଲି ସଭାରୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଚହଲା ଲୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଭିତରେ କେତେବେଳେ ଯେ ଯାଇ ପଶିଯାଉ, ଆମ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ସେକଥା ମାଲୁମ ନଥାଏ । ଉପନିଷଦରେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ଏକାଠି ବସି ଖାଇବା କଥା କହିଛନ୍ତି । ସେଇଥିରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ପରକୁ ଶକ୍ତିମନ୍ତ କରିବାର ଓ କେବେହେଲେ ଏକ ଆରେକକୁ ଦ୍ୱେଷ ନକରିବାର ପ୍ରେରଣା ମିଳିବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି । ଯଦି ସେ ଯୁଗରେ ମିଳୁଥିଲା, ତେବେ ଏ ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିବ । ଆମ ବର୍ତ୍ତମାନର ଦୂରତାଗୁଡ଼ାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ପାରିଲେ ଆମେ ହୁଏତ ଅଧିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଭବିଷ୍ୟତର ସେହି କାଙ୍କ୍ଷିତ ସାମୀପ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ମୋହିଁଯାଇ ପାରିବା ।

୧୫ । ୧୨ । ୮୮

ଭାଗ୍ୟ ଓ ଭଗବାନ

ଭଗବାନ ଖାଲି ବାହାରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହୁଅନ୍ତି । ଭଗବାନ୍ ସବୁଠାରେ ସବୁ ଘଟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସିଏ ବାହାରେ ଅଛନ୍ତି, ଭିତରେ ବି ଅଛନ୍ତି; ମୋ' ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ଏହି ସର୍ବମୂଳ ସତ୍ୟଟିକୁ ସିଏ ଯେତିକି ଭୁଲିକରି ରହିବାକୁ ମନ କରିଛି, ସିଏ ସଚରାଚର ସେତିକି ଉତ୍ସାହ ଏବଂ ଉଦ୍ଦାମତା ସହିତ ଦେଉଳକୁ ମନ କରିଛି, ତୀର୍ଥକୁ ମନ କରିଛି । ସିଏ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଏକା-ବେଳେକେ ନିକଟଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରତି ଆଖି ବୁଜିଦେଇ ଦୂର ଲାଗି ଝୁରି ବାହାରିଛି ଏବଂ ଅସଲ ବାଟରୁ ହୁଡ଼ିଛି ।

ଅସଲ ବାଟରୁ ହୁଡ଼ିଲେ ହିଁ ମଣିଷ ପ୍ରାୟ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହୋଇ-ଥାଏ । ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଳସା ସହିତ ନିଜ ଜୀବନଟିକୁ ହିଁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରିଥାଏ, ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିଜର ବିଗ୍ରହ କରି ହିଁ ନର୍କକୁ ଡରୁଥାଏ ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗଲାଗି ଲୋଭାସକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ସଂସାର ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିମୁଖ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଅନ୍ୟ-ମାନଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇ ଦେଇ ଏକୁଟିଆ ସବାଆଗ ଯାଇ ତଥାକଥିତ ପରମ ସୁଖକୁ ଭୋଗିବି ବୋଲି ନସରପସର ହେଉଥାଏ । ଭଗବାନ୍ ସିନା ସଂସାରରେ ରହିଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ସଂସାରକୁ ଛାଡ଼ି, ଆପଣାର କୋରଡ଼ଟି ଭିତରେ ଯାଇ କଂସା କାମୁଡ଼ି ପଡ଼ି ରହିଥାଏ ।

ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଲେ ନୁହେଁ, ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିଜକୁ ଲୋଡ଼ିଲେ ଆଦୌ ନୁହେଁ, ଭଗବାନଙ୍କ ଲାଗି ଏହି ସମଗ୍ର ଜଗତର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାକୁ ଉନ୍ମୋଚିତ ଏବଂ ଇଚ୍ଛୁକ କରି ରଖିପାରିଲେ ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ଆପଣାର ଅସଲ ଭାଗ୍ୟଟିର ଯୋଗ୍ୟ ହୁଏ, ବିଚରା ଭାଗ୍ୟବାଦୀକୁ ସେହି କଥାଟି କିଏ ବୁଝାଇ ଦେଇ ପାରିବ ? ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ଅନେକ ସମୟରେ ପୃଥିବୀର ଭାଗ୍ୟଠାରୁ ତଥାକଥିତ ନିଜର ଭାଗ୍ୟଟି ଲାଗି ଅଧିକ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ ଓ ତେଣୁ ଆପଣାର ଅସଲ ଭାଗ୍ୟଠାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହେ । ନିଜର ତଥାକଥିତ ଭାଗ୍ୟଟାକୁ ନେଇ ସିଏ ଏପରି ଭାବରେ ଘୋଷାରି ହେଉଥାଏ ଯେ, ଏହି ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ତା' ଲାଗି ଯେଉଁ ନିୟତିଟି ଅଭିପ୍ରେତ ହୋଇ ରହିଛି, ନିଜ ଭିତରୁ ସିଏ ତାହାର କୌଣସି ସଙ୍କେତ ମଧ୍ୟ ପାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ନିଜର ଭାଗ୍ୟ ନାମରେ ଗାତ ପରେ ଗାତ ଅଣ୍ଡାଳି ବୁଲୁଥାଏ; କେତେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ହୁଏ, କେତେ ହୀନବୁଦ୍ଧି ହୁଏ; ତଥାପି ଅସଲ ଜୀବନୋଦ୍ୟମଟିରେ କୌଣସି ଭାଗ ନେଇ ପାରେ ନାହିଁ ।

ଭଗବାନ ବାହାରେ ଅଛନ୍ତି, ଭଗବାନ ଭିତରେ ବି ଅଛନ୍ତି; ସାଧନାର ଭାଷାରେ ଆଗପଛ କରି କହିବାକୁ ଗଲେ, ସିଏ ଆଗ ଭିତରେ ହିଁ ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଆଗ ଭିତରେ ଠାବ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଠାବ କରିହୁଏ । ଭିତରେ ଦୀପଟି ଲାଗି ରହିଥିଲେ ଯାଇ ଦେଉଳ ଭିତରେ, ତୀର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହିତ ଦୀପ ଲଗାଇ ପାରିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଲାଗି ରାଜି ନହୋଇ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ନିଜର କବାଟଗୁଡ଼ାକୁ ଫିଟାଇ କୋରଡ଼ ଭିତରୁ ବାହାରି ନଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜ ଭିତରେ ସିଏ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ଠାବ କରିବା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୂରର କଥା ।

୧ । ୧ । ୮୯

ହେଉ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ

'Fiat voluntas tua' ବୋଲି ଲାଟିନ୍ ଭାଷାରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି । ଏହା ହେଉଛି ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ଉପାସନାର ଗୋଟିଏ କଥା । ଭକ୍ତିମାର୍ଗର ଏକ ଅସଲ କଥା । ତେଣୁ ଉଭୟ କର୍ମମାର୍ଗ ଏବଂ ଜ୍ଞାନମାର୍ଗର ମଧ୍ୟ ଅସଲ କଥା । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗରେ, ଯେଉଁଠି ସମଗ୍ର ଜୀବନକୁ ହିଁ ଯୋଗସାଧନାର ଭୂମି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଇଥାଏ, ସେଥିରେ ଜ୍ଞାନୀଠାରୁ କର୍ମୀ ଅଲଗା ନୁହେଁ କିମ୍ବା କର୍ମୀଠାରୁ ଭକ୍ତ ମଧ୍ୟ ଅଲଗା ନୁହେଁ ।

'ତୋମାର ଇଚ୍ଛା କରେ ହେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆମାର ଜୀବନମାଝେ' ବୋଲି କବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ମଧ୍ୟ ଗୀତାଞ୍ଜଳିରେ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଆମେ ଜାଣୁ କି ନଜାଣୁ, ଇଚ୍ଛା କରୁ କି ନକରୁ, ଏହି ଜଗତରେ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଚାଲିଛି । ଆମ ଜୀବନର ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଏବଂ ଅସଲ ବାସନାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ସେଇ ଆପଣାକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ବାହାରୁ ଆଉ, ଉପରୁ ଆଉ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧୀଟିର ଭଳିଆ ହୋଇ ଆମେ ତଥାକଥିତ ନିଜର ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରିବା ଲାଗି ଉତ୍ସାହ ଦେଖାଉଛୁ ବା ଉଦଣ୍ଡ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛୁ, ସେତେବେଳେ ଆମେ ଆମରି ଜୀବନ ଭିତରେ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ବ୍ୟାହତ ଏବଂ ବିଳମ୍ବିତ କରି ପକାଉଛୁ । ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ନେଇ ଅଭିପ୍ରେତ ହୋଇ ରହିଥିବା ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଉଛୁ । ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାପୂରଣକୁ ଛାଡ଼ି ଆମର ଅଲଗା କୌଣସି ଇଚ୍ଛାପୂରଣ ଅଛି ବୋଲି ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛୁ ଓ ଏହି ପୃଥିବୀରୁ ବାହାର ହୋଇ ଏକା ଏକା କେବଳ ଆମରି ଲାଗି କୌଣସି ସଫଳତା ହାସଲ କରିନେବାର ଉପାୟମାନ ଚିନ୍ତା କରୁଛୁ, ଆମେ ସେତିକି-ବେଳେ ହିଁ ତାଙ୍କର ବାଟରେ ବାଧା ସଦୃଶ ଠିଆ ହୋଇ ରହୁଛୁ ।

ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ତାଙ୍କର କାମରେ ଲାଗିବା,—ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ହେଉ ବୋଲି କହିବାର ଏହାହିଁ ହେଉଛି ଅସଲ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ । ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ତଥାକଥିତ ନିଜର ତାତ୍କାଳିକ ଓ ଯାଡ଼ୁସାଡ଼ୁ ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ ମନାସି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି, ତାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ପାଖରେ ଯାଇ ବସନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି । କେତେ କାକୁସ୍ଥ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରୁଥାନ୍ତି । ଅସଲ ପିଣ୍ଡଟି ଭିତରେ ସେମାନେ ମୂଳତଃ ଅବିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜକୁ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ନିଜପାଇଁ ନାନା କାମରେ ଲଗାଇବେ ବୋଲି ଇଚ୍ଛାପୋଷଣ କରିଥାନ୍ତି । ସଂସାରର ମଣିଷ ଏହିପରି ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ସତେଅବା ଭୃତ୍ୟପରି ବ୍ୟବହାର କରି ଆପଣାର ବହୁ ଅଭୀଷ୍ଟସାଧନାରେ ହାତବାରିସି ପରି ବ୍ୟବହାର କରି ଆସିଛି । ଏହି ସଂସାରକୁ ସିଏ ଭାରି କୁତ୍ସିତ କରି ରଖିଛି । ନିଜର ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଭାରି ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି । ନିଜର ଅସଲ ପ୍ରକୃତି ପାଖରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି । ନିଜର ଅସଲ ସମ୍ଭାବନାଠାରୁ ଘୋରପଣ ଦୂରରେ ଦୂରରେ ରହିଛି । ସେହି ଦମ୍ଭଗୁଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ଯାଇ ଆମ ଜୀବନରେ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ହୋଇ ପାରିବ ।

୧୫।୧।୮୯

ସମତ୍ୱଂ ଯୋଗମୁଚ୍ୟତେ

ଆପଣାର ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ରଟି ଆଡ଼କୁ ଉତ୍ସାହ ହେଲେ ଏହି ସମଗ୍ର ଜୀବନଟିର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମୀପ ହୋଇଆସିବା ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଏକ ଉତ୍ସାହ ଜାତ ହୋଇଥାଏ । ଆପଣାର ଗଭୀର ଆଡ଼କୁ ମନ ବଳିଲେ ଆପଣାକୁ ବେଷ୍ଟିତ କରି ରହିଥିବା ଏହି ପ୍ରକୃତି ଆଡ଼କୁ ମନ ମଧ୍ୟ ବଳେ । ଆମର ଗଭୀର ଆମକୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମଧ୍ୟକୁ ପରିଚାଳିତ କରି ନେଇଯାଏ, ଆମର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଗଭୀର ଆଡ଼କୁ ପରିଚାଳିତ କରି ନେଇଯାଏ । ଏହିଭଳି ଭାବରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ପାରିବାର ଆଉ ଗୋଟିଏ ନାମ ହେଉଛି ଶ୍ରଦ୍ଧା । କେନ୍ଦ୍ରଟି ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଜୀବନ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଜଗତ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଶ୍ରଦ୍ଧାରୁ ସମତା । ଭଗବଦ୍‌ଗୀତାରେ ସମତାକୁ ଯୋଗ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଆମକୁ ଆମର ଅସଲ ଠାବଟିରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିବାର ବାଟ ବତାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସମତା ହେଉଛି ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ଶବ୍ଦ, ସକାରାତ୍ମକ ସ୍ଥିତି । ଆମର ଅସଲ ସଂଯମ ଛାଡ଼ିଯିବାରେ ନୁହେଁ, ଆମର ଅସଲ ସଂଯମ ସମତାରେ । ସମତା ପାଇଁ ସଂଯମ, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମତା ପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସଂଯମ । ଗନ୍ତବ୍ୟ ଥାନଟିଏ ବାଛି

ନେଇଥିଲେ ଯେପରି ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ବାଟ ଚାଲିହୁଏ, ଆଉ କୁଆଡ଼େ ହୁଡ଼ିଯିବାର ଯେପରି କୌଣସି ଭୟ ନଥାଏ, ଇଏ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ କଥା ଆମ ଭିତରର ସମତା ହିଁ ଆମ ଚାହାଣିରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହୋଇ ଫୁଟିଉଠେ, ବିସ୍ତାର ଆଣିଦିଏ । ଯେଉଁମାନେ ଆଚରିତ ସଂଯମଗୁଡ଼ାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମତା ଅର୍ଜନ କରିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନେ ଗଣ୍ଠିଲ ହୁଅନ୍ତି, ହୁଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି, ଉଦାସୀନ ହୁଅନ୍ତି ।

Equality does not mean indifference—ବୋଲି ମାଆ କେଡ଼େ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି । [ଇଂରାଜୀ ମାତୃରଚନାବଳୀ, ଶତବାର୍ଷିକୀ ସଂସ୍କରଣ, ୧୪ଶ ଖଣ୍ଡ, ୧୯୮୦, ପୃଷ୍ଠା-୧୪୯] ଆମକୁ ସାବଧାନ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ପୁରାତନ ସାଧନାରେ ଉଦାସୀନତାକୁ ହିଁ ଉପଲବ୍ଧିର ଖାତାରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କରି ବସାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍ କଦାପି ଉଦାସୀନ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ଉଦାସୀନ ମଣିଷର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ସମ୍ବଳ ହେଉଛି ଅବଜ୍ଞା । ଆମର ଏହି ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ଅବଜ୍ଞାଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ସଇତାନ ପରି ଆମକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଛି । ଆମକୁ ନିଜ ନିଜର ଗୁମ୍ଫାଟି ଭିତରେ କଳି ରଖିଦେଇଛି । ତେଣୁ, ଆପଣାକୁ କଳି ରଖିବାକୁ ହିଁ ଆମେ ଅନେକ ସମୟରେ ସମତା ବୋଲି ଭ୍ରମ କରୁଛୁ । ନିର୍ମମ ହୋଇ ରହିଛୁ, ଆପଣାର ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସଦାଶଙ୍କିତ ହୋଇ ବାସ କରୁଛୁ । ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ ମିଛଟାବେ ଘଣ୍ଟି ବଜାଉଛୁ ଓ ମେଦିନୀ କମ୍ପାଇବାରେ ଲାଗିଛୁ ।

ଅବଜ୍ଞାଗୁଡ଼ାକ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ସମତାର ସିନ୍ଦୁର ଫାଟିବ । ଭିତରର ସମତା ବାହାରକୁ ପ୍ରକଟ ହୋଇ ଆସିବ । ଖାଲି ଚେତନା ନୁହେଁ, ଆମର ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ଆମ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ବଦଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଗୁହାମୁକ୍ତିର ସାଧନା ହେଉଛି ଅସଲ ସାଧନା । କେବେ ଉଦାସୀନ ମଣିଷ ହିଁ ଗୁହାଟିକୁ ତାଙ୍କର ଆସ୍ଥାନ ବୋଲି ଭ୍ରମ କରୁଥାଏ । ସିଏ ଗୁହାରେ ନଥାନ୍ତି । ଏକାବେଳେକେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଭୂମିରେ ସିଏ ଆମଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି ।

୧ । ୨ । ୮୯

ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ

ଆମର ଘରସବୁ ବରଷକରେ ଥରେ ଛପର ହୁଏ । ତା'ବୋଲି କ'ଣ ଆମ ପାଠଘର ବା ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ବର୍ଷକୁ ମାତ୍ର ଥରେ ଏକ ଉତ୍ସବ ପାଳନ୍ତ କରାଯିବ ଓ ତାହାକୁ କେଡ଼େ ଔପଚାରିକ ଭାବରେ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ବୋଲି ବଖାଣ କରାଯିବ ? ସେଥିକୁ ବାହାରୁ ମଗାହୋଇ ବିଶିଷ୍ଟ ଓ ବରେଣ୍ୟ ଅତିଥିମାନେ ଆସିବେ,

ବିଶେଷ ଭାବରେ ଆଲୁଅ ଜଳାହେବ, ବିଶେଷ ଭାବରେ ତୋପ ଫୁଟାହେବ, ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ଆହୁରି କେତେ କଥା ହେବ ?

ଏ କଥା ନିତାନ୍ତ ସତ ଯେ ମଣିଷର ଜନ୍ମଦିନ ବରଷକରେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦିନ ପାଳନ କରାହୁଏ । ମାତ୍ର, ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ ମଣିଷ ତା' ଜୀବନକୁ ବରଷ-ଯାକ ଅବଶ୍ୟ ବଞ୍ଚିଥାଏ । ଯିଏ ବରଷକରେ ଥରେ ଖାଏ, ନହେଲେ ବରଷଯାକ ମୁହଁମାଡ଼ି ପଡ଼ିଥାଏ, ସେହି ମଣିଷର ଜୀବନକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଧିକ୍, ତାର ଜନ୍ମଦିନକୁ ମଧ୍ୟ ଧିକ୍ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁସବୁ ସ୍ଥାନରେ ପବିତ୍ର ଦେହାବଶେଷର ସ୍ଥାପନା ହୋଇଛି, ପୁରୁଣା ଗତରେ ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରୁଛୁ । ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ପୁରୁଣା ଧିସାରେ ପାଳନ କରୁଛୁ । ବରଷଟାଯାକ ଆମର ପାଠଚକ୍ର, ଆମର ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ର ଓ ଆମର ସ୍ମୃତିମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ ଯେଉଁସ୍ତରର ପ୍ରେରଣା ଦେଉଛି ଓ ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରି ରଖିଛି, ଆମର ଯୋଗ୍ୟତାମାନ ତାହାରଦ୍ୱାରା ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେଉଛି । ବରଷକରେ ଥରେ ଆମେ କେତେ ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆମ ଗାଆଁକୁ କୁଣିଆକରି ଡାକୁଛୁ ଓ କେଡ଼େ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ନଡ଼ିଆଗୁଡ଼ାକୁ ଭାଙ୍ଗୁଛୁ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ହୁଏତ ଆମର କିଛି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେଉନାହିଁ ।

ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ସତକୁ ସତ ଆମ ଅନ୍ତର ଭିତରର ଏକ ଉତ୍ସବ । ଜଣେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ନୁହେଁ, ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଢ଼ି, ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଆତ୍ମୀୟତା ଦ୍ୱାରା ବଳୀୟାନ୍ କରି ଆମେ ପରସ୍ପରକୁ ତାଙ୍କର କର୍ମଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବାଲଗି କେତେ ସହାୟତା କରୁଛୁ, ଆମ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ଯଥାର୍ଥରେ ତାହାର ପ୍ରତୀକ । ଆମକୁ ଯିଏ ଏକାଠି ହୋଇ ତାଙ୍କ କାମ କରିବାର ଏହି ସୁଯୋଗଟିକୁ ଦେଇଛି, ତାରି ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଗୋଟିଏ ଦିନ । ସେଦିନ ଆମେ ଆଦୌ କୌଣସି କୋଳାହଳ କରିବା ନାହିଁ । ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରିବା ଲଗି ବାହାରୁ ଜନ୍ତୁ-ମାନଙ୍କୁ ବରାଦ ଦେଇ ଆଣି ଆମେ କଦାପି କୌଣସି ସର୍କସ୍ କରିବାକୁ ମନ କରିବା-ନାହିଁ । ସେ ଦିନ ଆମେ ନୀରବରେ ବସିବା, ସ୍ଥିର-ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ବସିବା । ପରସ୍ପର ଓ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ବସିବା । ଆମ ଜୀବନକପର ମାଳାଟି ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ମାଳୀ ପରି ଏହି ଦିନକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ ଦେଇ ରଖିବା । ତେବେ ଯାଇ ଆମର ନିଜ ହାତର ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ଆମ ଆଖିରେ ଫୁଲଟିଏ ପରି ଦିଶିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଆମ ଭିତରର ଫୁଲଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ଫୁଟାଇ ଆଣିବାରେ ତାହା ସେତେବେଳେ ଯାଇ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ ।

୧୫ । ୨ । ୮୯

ଭଲ ମନରେ ନା ଭଲ ବିଧିରେ ?

ବିଧିଗୁଡ଼ିକୁ ଏହି ମଣିଷ ହିଁ ତିଆରି କରିଛି । ଭଲ ବିଧିଗୁଡ଼ିକୁ ହୁଏତ କେଉଁ ଭଲ ମଣିଷମାନେ ତିଆରି କରିଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ତଥାପି ସେହି ମଣିଷମାନେ ହିଁ ତିଆରି କରିଛନ୍ତି । ଦେବତାମାନେ କଦାପି ତିଆରି କରିନାହାନ୍ତି । ଦେବତାମାନଙ୍କର ପୂଜା କିପରି ହେବ, କେଉଁ ଦେବତାଙ୍କର କିପରି ପୂଜା ହେବ, ଏହି ବିଧିଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଦେବତାମାନେ ନୁହନ୍ତି, ମଣିଷମାନେ ତିଆରି କରିଛନ୍ତି । ବିଧିଗୁଡ଼ାକ ବହିରେ ଲେଖା ହୋଇରହିଛି । ବିଧିଗୁଡ଼ାକ କ୍ରମେ ପରମ୍ପରାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ଅନେକ ସମୟରେ ସେହି ବହିଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ସେହି ପରମ୍ପରାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ପବିତ୍ର ପରମ୍ପରା ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ।

ବିଧି ବଢ଼ି ବଢ଼ି କ୍ରମେ ଅସଲ ଭାବଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ବାହାରିଛି । ଧ୍ୟାନର ବିଧି ବତାଇ ଦିଆଯାଇଛି, ଉପାସନାର ବିଧି ବତାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ିବାର ଓ ଜପ କରିବାର ବିଧିଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବତାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ବିଧିଗୁଡ଼ିକ ଯେ ସର୍ବଦା ଆମକୁ ଭାବ ଆଡ଼କୁ ପରିଚାଳିତ କରି ନେଇଛନ୍ତି, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ବରଂ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ବିଧିଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଆମର ଅସଲ ଭାବ ଓ ଅସଲ ବାସନାଗୁଡ଼ିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥୂଳ କରି ପକାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି, ବାହ୍ୟଗୁଡ଼ାକୁ ଭାରି ପୃଥୁଳ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେଥିଲାଗି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଦେଉଳରେ ଏହି ବିଧିମାନେ ହିଁ ସ୍ୱୟଂ ଦେବତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତଡ଼ିଦେବାର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିବାକୁ ମନ ବଳାଇଛନ୍ତି । ବିଧିଗୁଡ଼ାକୁ ମାନି ଅନେକ ମଣିଷ ସତକୁସତ ଭାବକୁ ଛୁଇଁ ପାରିଲେ ବୋଲି ବେଳେ ବେଳେ ଏକ ଶୁଖିଲା ସାନ୍ତ୍ୱନା ମଧ୍ୟ ପାଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ବିଧି ଆଗ ନୁହେଁ, ମନ ହେଉଛି ଆଗ । ଭଲ ମନଟିଏ ହୁଏତ ହୃଦୟ ଆଡ଼କୁ ମଧ୍ୟ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଇପାରେ । ଆମ ଭିତରେ ଆମର ଅସଲ ଅନୁରାଗ ଅର୍ଥାତ୍ ଅସଲ ସମ୍ପତ୍ତିଟି ଯେଉଁଠି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି, ଉପଯୁକ୍ତ ମନଟିଏ ଆମକୁ ହୁଏତ ସେହିଠାରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇପାରେ, ଆମ ହାତରେ ଅସଲ ଖିଅଟିକୁ ବି ଧରାଇ ଦେଇପାରେ ଏବଂ ଅସଲ ଖିଅଟିକୁ ଧରି ପାରିଲେ ବିଧିଗୁଡ଼ାକର ମୋଟେ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ ବିଧିଗୁଡ଼ାକୁ ସାରକରି ଧରିଥାନ୍ତି, ବିଧିରେ ନହେଲେ ମୋଟେ କିଛି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି କଥାରେ ଉପଦ୍ରବ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ଏବଂ ତୁଚ୍ଛ ବିଧିଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧନାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ନିପଟ ବସ୍ତୁବାଦୀ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ।

ବସ୍ତୁବାଦୀ ବସ୍ତୁ ପାଖରେ ହିଁ ହୃଦୟକୁ ବିକଦେଇ ସାରଥାଏ । ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ବିଧି-ଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ହୃଦୟ ଉପରେ ମହାଜନ କରି ବସାଇ ରଖିଥାଉ, ଆମର ଯାବତୀୟ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାକୁ ହୁଏତ ଏକ ଆତ୍ମମୁଖୀ ବସ୍ତୁବାଦ ଭାରି କାମୁଡ଼ି ଧରିଥାଏ, ଆମକୁ ସତେ ଅବା କେଡ଼େ ବଡ଼ ବୋଲି ଦେଖାଇବାର ଫନ୍ଦି କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

୧ । ୩ । ୮୯

ମଣିଷ ଆଉ ଦେବତା

ଦେବତାମାନେ ମଣିଷମାନଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଦୂରରେ ? ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର କଳ୍ପନା ଅନୁସାରେ ଦେବତାମାନେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଥାଆନ୍ତି । ମଣିଷ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ବଦଳାଇ ବଦଳାଇ ସର୍ବୋତ୍ତମ ସ୍ତରରେ ଯେପରି ଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରି ଆସିଛି, ସିଏ ତାହାକୁହିଁ ସ୍ୱର୍ଗ ବୋଲି କହିଛି । ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାଲାଗି ଆଶା କରିଛି । ସେହି ଆଶାଟିକୁ ଫଳବତୀ କରିବାର ମାର୍ଗରୂପେ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍ଭାଣ ହୋଇଛି, ମୀତଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି । କେତେ ତପସ୍ୱୀ ନିଜର ତପସ୍ୟାରେ, ଚେତନାରେ ଓ ଜୀବନରେ ଉପରକୁ ଉଠି ଆମକୁ ସେହି ଆକାଂକ୍ଷିତ, ସମ୍ଭାବ୍ୟ, ମହନୀୟ, ଜୀବନଟିର ବାର୍ତ୍ତା କହିଛନ୍ତି ଓ ସେହି ବାର୍ତ୍ତାଟିର ପ୍ରେରଣାରେ ତାଙ୍କ ପରେ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମର ନିର୍ମାଣ ହୋଇଛି । ପ୍ରେରଣାଟିକୁ ଆୟତନ ଦେବାକୁ ଯାଇ ଧର୍ମପୁସ୍ତକ ଲେଖାଯାଇଛି, ମାର୍ଗ ବତାଇ ଦେବାର ଘୋଷଣା କରି ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି । ଭଲି ଭଲି ସମ୍ପର୍କ ବାହାରିଛି ।

ମାଆ କହିଛନ୍ତି, ମଣିଷ ଦେବତାମାନଙ୍କଠାରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ । [ଇଂରାଜୀ ମାତୃରଚନାବଳୀ, ଶତବାର୍ଷିକୀ ସଂସ୍କରଣ, ୧୫ଶ ଖଣ୍ଡ, ପୃଷ୍ଠା—୩୮୦] ମନୁଷ୍ୟ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ଅଧିକ ନିକଟକୁ ଆସି-ପାରିବ । ସିଏ ଯେ ଆଦୌ କିଛି ନକରି ଆପେ ଆପେ ତାହା ସମ୍ଭବ କରିପାରିବ, ସେ କଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଦେବତାମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପାରିବାର ଶକ୍ତି ମଣିଷ ଭିତରେ ରହିଛି । ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି । ସେହି ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଶକ୍ତିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ତାହା ହେବ । ପ୍ରେମ ଓ ଆତ୍ମଦାନଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ସେହି ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ । ଅର୍ଥାତ୍ ଯେତେବେଳେ ସିଏ ନିଜ ଅହଂର ଅଡ଼ାଭିତରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବାହାରି ଆସି ପାରିବ, ଯେତେବେଳେ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଅହଂର ବାଧାଟିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଯିବ, ସେତେ-ବେଳେ ଯାଇ ସିଏ ସେହି ଶକ୍ତିକୁ ଲାଭ କରିବ, ଦେବତାମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବ ।

ତେବେ କୁହନ୍ତୁ ତ, ଆମେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ପୂଜା କରିବା ନା ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ଅହଂଟିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିବା ? ଆଗେ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରିବା ଲାଗି ମଣିଷମାନେ ତପସ୍ୟା କରୁଥିଲେ । ଏ ଯୁଗର, ଏ ଯୋଗର ତପସ୍ୟା ହେଉଛି ଅହଂମୁକ୍ତିର ତପସ୍ୟା ।

୧୫ । ୩ । ୮୯

ଏ ବାଟ, ଆର ବାଟ

ମଣିଷ ମୃତ୍ୟୁର କଥା ଚିନ୍ତା କଲା । ପ୍ରଧାନତଃ ମୃତ୍ୟୁର ଭୟରେ ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିଲା । ମାତ୍ର ସିଏ କହି ପାରିଲାନାହିଁ ଯେ, ମୋତେ ଭଗବାନ ଜନ୍ମ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେଇ ମୋତେ ଏହି ସଂସାରକୁ ଆଣିଛନ୍ତି, ଏହି ସଂସାର ପରେ ମୋତେ ସେଇ ଯୁଆଡ଼େ ନେବେ, ମୁଁ ସେହି ଆଡ଼କୁ ଯିବି । ହସି ହସି ଯିବି । ସିଏ ଯୋଉଠାକୁ ନେବେ, ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତାଙ୍କର କାମ କରିବି ।

ମନୁଷ୍ୟ ଏହି ସଂସାରରେ ଦୁଃଖ ପାଇଲି ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କଲା । ସଂସାରକୁ ଝିଙ୍ଗାସିଲା, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଝିଙ୍ଗାସିଲା । ନିଜର ଦୁଃଖଟା ହିଁ ତାକୁ ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ବୋଲି ଲାଗିଲା । ସେହି ଦୁଃଖର ହରଣ ନିମନ୍ତେ ସେ ଭଗବାନଙ୍କ ଆଗରେ ଜଣାଣ ଗାଇଲା, ଆଖି ବୁଜି ଭଜନ କଲା । ସିଏ କହି ପାରିଲା ନାହିଁ, ମୁଁ ତାଙ୍କରିଠାରେ ହିଁ ନିଜକୁ ସମର୍ପିତ କରି ଦେଇଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବି, ସେଇ ହେଉଛି ମୋର ପରମସୁଖ । ତାହା ହିଁ ମୋର ଯାବତୀୟ ଦୁଃଖକୁ ଭରଣା କରିନେବ ।

ଏହି ସଂସାରରେ ମଣିଷ ଲାଗି ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଅଦୃଶ୍ୟ କେତେ କେତେ ସଙ୍ଗ । ମଣିଷ ସଙ୍ଗକୁ ଡରିଲା, ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଏଠି ତାର ସଙ୍ଗୀ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତେ, ସିଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଈର୍ଷା କଲା । ତେଣୁ ଏତେ ଏତେ ସଙ୍ଗ ଥାଇ ମଧ୍ୟ, ପରମସଙ୍ଗ ଥାଇ ମଧ୍ୟ, ସିଏ ନିଃସଙ୍ଗ ହେଲା । ନିଜର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲା । ଭଗବାନଙ୍କର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ଆପଣାକୁ ଦେଖି ପାରିବାର ସଦ୍‌ବୁଦ୍ଧି ସଦ୍‌ହୃଦୟକୁ ହରାଇବସିଲା । ନିଜ ଭିତରେ କେତେ ଉତ୍ସାହର ସହିତ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ହୋଇ ରହିଲା । ତା' ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଖଣ୍ଡ ଆର ଖଣ୍ଡଟାର ବଇରୀ ହେଲା । ସେହି ନିତ୍ୟବୈରିରୁ ସିଏ ବହୁତ ସୁଖ ପାଇଲା । ଜଗତରେ ଦୁଃଖ ବଢ଼ାଇଲା, ବହୁ ଦୁଃଖର କାରଣ ହେଲା । ଜଗତରେ ଖୁବ୍ କ୍ରୂର ହେଲା । ଆପଣାର ସେହି ଯାବତୀୟ କ୍ରୂରତାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବା ଲାଗି ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ କ୍ରୂର ପୁରାଣମାନ ଲେଖିବାକୁ ମନ କଲା ।

ଏହି ବାଟଟାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଯେ ମଣିଷ ବଳେବଳେ ସେ ବାଟକୁ ଆସିଯିବ, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଆଉ ବାଟଟାକୁ ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ମନ କଲେ ଯାଇ ସିଏ ଏହି ବାଟଟାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପାରିବ । ଆପଣାର ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ାକୁ, ଅଳପଗୁଡ଼ାକୁ ଡେଇଁଯାଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ସିଏ ନିଜ ଭିତରେ ଅନ୍ତରନାମକ ସେହି ଅନ୍ୟ ଘର ଓ ଅନ୍ୟ ଦର୍ପଣଟିର ସନ୍ଧାନ ପାଇ ପାରିବ । ତା'ପରେ ଯାଇ ସତକୁ ସତ ବାଟ ଚାଲି ପାରିବ । ତାର ଅସଲ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ସତକୁ ସତ ସେତିକିବେଳେ ଯାଇ ଆସିବ । ସେହି ଅନ୍ତର ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ସିଏ ବାହାରର ଏହି ବିଶ୍ୱକୁ ମଧ୍ୟ ବାଟ ପାଇଯିବ । ବାହାର ଆଉ ଭିତର ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱମାନ ତୁଟିଯିବ । ବାହାର ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟକୁ ଠୁଳ ହୋଇଆସିବ, ଭିତର ବାହାର ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବ । ସେତେବେଳେ ଭଗବାନ୍ ସାକ୍ଷାତ ଡୋରଟିଏ ପରି ଦେଖାଯିବେ । ସେଇ ଡୋର ହିଁ ମଣିଷର ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ଏକଜ ଗୋଟିଏ ନିବଡ଼ତାରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବ । ଡୋରରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଯାଇ ପାରିଲେ ଆଉ ଦୁଃଖ ବୋଲି କିଛି ରହିବ ନାହିଁ । ନିମିତ୍ତର ଜୀବନରେ ପୁଣି ଦୁଃଖ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ପଦାର୍ଥ କ'ଣ ଅଛି ? ନିମିତ୍ତତା ହିଁ ଆମର ସକଳ ନିଃସଙ୍ଗତାକୁ ଦୂର କରିଦେବ ।

୧ । ୪ । ୮୯

ତାଙ୍କ କାମ କରିବାର ବାଟ

ତାଙ୍କ ନାମରେ କେହି ଦେଉଳ ତୋଳିଦିଏ, ଆଉ କେହି ଦେଉଳ ଭିତରକୁ ପାହାଚ ବସାଇଦିଏ, କେହି ଆଲୁଅ ଜାଳିଦିଏ, ଆଉ କିଏ ପାନ୍ଥଶାଳା ବାନ୍ଧେ, କିଏ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଏ, ଆଉ କିଏ ନାମସଙ୍କୀର୍ତ୍ତନର ଯାବତୀୟ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ କେଡ଼େ ଉଦାର ଭାବରେ ନିଜ ଉପରକୁ ଆବୋରିନିଏ । ସଂସାର ଭିତରେ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ କୋଳାହଳ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଭଗବାନଙ୍କର କାମ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାରିଆଡ଼େ ପେଏଁକାଲୀ ବାଜୁଥାଏ । ସଂସାର ଯୋଉଠି ଥିଲା, ସେଇଠି ଥାଏ; ତାଙ୍କର କାମ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଯୋଉଠି ଥିଲେ ସେଇଠି ରହିଥାନ୍ତି । କେହି କୋରଡ଼ ଭିତରୁ ବାହାରିବାକୁ ମୋଟେ ମନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ପୃଥିବୀରେ ଯଦି ଆଦୌ କୌଣସି ଦେଉଳ ନଥାନ୍ତା, ତେବେ କ'ଣ ଭଗବାନ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ନଥାନ୍ତେ ? ତାଙ୍କ ଲାଗି କୋଠା ଗଢ଼ିଦେବା ମଣିଷମାନେ ଯଦି କିଛି ନ କରୁଥାନ୍ତେ, ତେବେ କ'ଣ ଏହି ଜଗତରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବୋଲି ସତରେ କିଛି ନଥାନ୍ତା ? ଭକ୍ତି ଓ ଉପାସନାର ଏହି ଆଡ଼ମ୍ବରମୟ କୋଳାହଳଗୁଡ଼ାକ ଲାଗି ନଥିଲେ କ'ଣ ସିଏ ସତକୁ ସତ ଅପୂଜା ଓ ଅଦରକାରୀ ହୋଇ ରହି ଯାଉଥାଆନ୍ତେ ?

ନିଜର ଜୀବନରେ ଚେତନାର ଭୂମିରେ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଆଗକୁ ଯାଉଥିବା, ତାହାହିଁ ତାଙ୍କ କାମ କରିବାର ସର୍ବୋତ୍ତମ ମାର୍ଗ । ଚେତନାରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ନିଜର ଗଭୀରତମ କେନ୍ଦ୍ରରେ ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିବା । ଅର୍ଥାତ୍ ବାହାରେ ଭିତରେ ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିବା ସଂପ୍ରସାରିତ ହେବା, ଡୋର ଲଗାଇବାକୁ ମୋଟେ ନ ଡରିବା, ଚିନ୍ତାରେ ଏହି ସବୁଟି ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିବା ଥାନ ନ ବାରିବା, ଭେକ ନ ବାରିବା, କ୍ଷେତ୍ର ନ ବାରିବା, ଜୀବନର ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତିଦ୍ୱାରା ମହିମାମୟ କରି ରଖିବା । ଚେତନାରେ ସତତ୍ତ ସତ ଅଗ୍ରସର ହେଉଥିବା ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ କେଡ଼େ ସହଜରେ ନିରନ୍ତର ଆପଣାର ବନ୍ଧୁ କରି ପାଇ-ପାରନ୍ତି । ସେହି ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଯାହାକିଛି କରନ୍ତି, ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ତାଙ୍କର କାମରେ ହିଁ ପରିଣତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ନିଶ୍ଚିତ ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବା ସମ୍ଭବ ହେଉଥାନ୍ତି । ଆମେ ବାଟ ଚାଲୁଚାଲୁ ବଦଳି ଯାଉଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଏହି ବଦଳିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଯାଆନ୍ତି । ତେଣୁ, ଚେତନା ଘରେ କୋଳପ ଫିଟୁ, ଆମ ଚିନ୍ତାଗୁଡ଼ିକର ଘରେ ତାଙ୍କର କରୁଣା ବାଜି ଆମକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ମୁକୁଳା କରି ରଖିଥାଉ । ତେବେ ଆମକୁ ଅସଲ ସନ୍ତାନତ୍ୱର ଅଧିକାର ଆପେ ଆପେ ମିଳିଯିବ, ଆମକୁ ସକଳ ବିଶ୍ୱର ଅଧିକାର ମିଳିଯିବ ।

୧୬ । ୫ । ୮୯

ସିଏ ଭିତରେ ନା ବାହାରେ ?

ଯୋଉମାନେ ଅଧିକ ଜାଣନ୍ତି, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜାଣିବା ଲାଗି ସତତ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ସଂସାରରେ ପଣ୍ଡିତ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏହି ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ଭଗବାନଙ୍କୁ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ଠାବ କରିବାକୁ ଯାଇ ସିଏ ଆମ ଭିତରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି ଓ ଆଉ କେହି ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣମାନ ଦେଇ ସିଏ ବାହାରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଏହା ଫଳରେ ବାର ପ୍ରକାରର ବାଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ବାଦଗୁଡ଼ାକୁ ଠିଆ କରି ରଖିବା ଲାଗି ଅନୁକୂଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଲେଖାଯାଇଛି ଏବଂ, ଧର୍ମମତଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ଉର୍ବର ଉତ୍ସାହ ପାଇ ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଲଗାଇ ରହିଛନ୍ତି । ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କର କଳନାରେ ସତେଅବା ଭେଳିକ ଲଗାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ଭଗବାନ ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ମଣିଷର ତାପରେ ଆଉ ପ୍ରାୟ କିଛିହେଲେ କରିବାର ନଥାଏ । କୋଳାହଳ କରିବାର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଅବସର ନଥାଏ ।

ତେବେ, ସିଏ ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି ନା ବାହାରେ ଅଛନ୍ତି ? ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଭିତରେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁଛ ତ ଭିତରେ ଖୋଜ । କିମ୍ବା, ବାହାରେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁଛ ତ ବାହାରେ ଖୋଜ । ମାତ୍ର ସତକୁ ସତ ତାହାଙ୍କୁ ହିଁ ଖୋଜ । ତାଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିବାର ବାହାନାରେ ଆଉ କିଛିକୁ ଖୋଜ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଆଉକିଛିକୁ ମନ କରନାହିଁ । ଭିତରେ ବା ବାହାରେ ଯେଉଁଠି ହେଲେ ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥାଅ ପଛକେ, ସତକୁ ସତ ଖୋଜୁଥିଲେ ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ପାଇବ । ଭିତରେ ବାହାରେ ଉଭୟ ସ୍ଥାନରେ ପାଇବ । ମାତ୍ର, ତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବାର ବାହାନାରେ ଆଉକିଛିକୁ ମନ କରୁଥିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଭିତରେ କି ବାହାରେ କୋଉଠି ହେଲେ ପାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆମେ ନିଜ ଜୀବନରେ କରିଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତିଟିକୁ ସବାଆଗ ବୁଝିବା ।

ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଭିତର ଆଉ ବାହାର ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଫରକ ନାହିଁ । ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ଚକ୍ଷୁଯାକ ବି ଦେଖି ପାରିଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱରେ ତାଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ପାଇ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଭିତରକୁ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଆସି ପାରିଛନ୍ତି । ଦେଖିବାକୁ ମନ ନ କରିଥିବା ଲୋକମାନେ ହିଁ ଭିତର ଆଉ ବାହାର ନେଇ ବିବାଦ ଲଗାଇଛନ୍ତି ।

୧ । ୬ । ୮୯

ଯେତେ ପୂଜି ମଧ୍ୟ ଅବିଶ୍ୱାସ

ଯେତିକି ପ୍ରକାରର ଠାକୁର, ସେତିକି ପ୍ରକାରର ପୂଜା । ଅଥବା, ହୁଏତ ଏପରି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିପ ଯେ, ଯେତିକି ପ୍ରକାରର ପୂଜା, ସେତିକି ପ୍ରକାରର ଠାକୁର । ଯୋଉଦିନଠାରୁ ମଣିଷ ସ୍ୱୟଂ ତା' ଭଗବାନମାନଙ୍କ ଉପରେ ମାମଲତକାର ହେବାକୁ ମନ କଲାଣି, ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ଦିନଠାରୁ ସିଏ ପୂଜାନାମକ ଏକ ଗହନ ଅରଣ୍ୟରେ ନିଜର ଅସଲ ପଥଗୁଡ଼ିକୁ ହିଜିଇଦେଇ ଆସିଲାଣି । ସବୁ ମୂର୍ତ୍ତି, ସବୁ ମନ୍ଦିର ତାକୁ ମୂଳତଃ ତା ନିଜ ଅନ୍ତରର ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ନିବିଡ଼ତମ ରହସ୍ୟଟି ଆଡ଼କୁ ପରିଚାଳିତ କରାଇ ଆଣୁଥାନ୍ତେ । ମାତ୍ର ଆମ ପୃଥିବୀରେ ପୂଜାଗୁଡ଼ାକର ହିଁ ବଜାରଗୁଡ଼ାକ ଏପରି ଭାବରେ ମେଳି ହୋଇ ରହିଛି ଯେ, ଅସଲ ଦରବଟି ତା' ନିଜ ଭିତରେ ରହିଛି ବୋଲି ମଣିଷ ଆଉ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ କରି ପାରୁନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ଦୁଃଖ ବଢ଼ାଉଛି ।

ପୃଥିବୀର ଦୁଃଖ ପୂଜାଗୁଡ଼ାକ ସକାଶେ ବଢ଼ୁନାହିଁ । ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ାକ ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ମୋଟେ ବଢ଼ୁନାହିଁ । ମଣିଷର ଅବିଶ୍ୱାସ ସକାଶେ ବଢ଼ୁଛି । ଯୋଉ

ଦେବତାଠାରୁ ଯେତେ ଅଧିକ ବରଦାନ ମିଳିବ, ଯୋଉ ଦେବତା ତା'ଘରକୁ ଯେତେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ରଖିବେ, ଯୋଉ ଦେବତା ତାକୁ ଅନ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କଠାରୁ ଯେତେ ଅଧିକ ବଡ଼ ହୋଇ ଦିଶିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ, ମଣିଷ ସେହିମାନଙ୍କର ପୂଜା କରିମରେ ଅହରହି ସତର ଦୁଆର ହୋଇ ବୁଲୁଛି । ତଥାପି ତା'ର ବିଶ୍ୱାସ କେଉଁଠି ହେଲେ ଠାବ ପାଇପାରୁ ନାହିଁ ଅଥବା ତା' ନିଜ ଘର ଭିତରକୁ ବାଟ ଫିଟାଇ ପାରିବାର କଞ୍ଚିକାଠିଟି ତା' ହାତକୁ ମୋଟେ ଆସି ପାରୁନାହିଁ । କୋଉ ଠାକୁର ତାକୁ କେତେ ଦେବେ, ସିଏ ପ୍ରାପ୍ତି ସେହି ଅନୁସାରେ ଠାକୁରମାନଙ୍କର ହିସାବ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ତା'ର ଲୋଭ ଯାଉନାହିଁ ଏବଂ ହିସାବ ମଧ୍ୟ ସରୁନାହିଁ । ଅବିଶ୍ୱାସ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମର ଏବର ପୃଥିବୀରେ ଯଦି ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷ ସତକୁସତ ଅଧିକ ଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ଦେଉଳଗୁଡ଼ାକ ମୋଟେ ଏତେ ଭିଡ଼ କରି ରହିନଥାନ୍ତେ । ମଣିଷ ତା' ଘରପାଖକୁ ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ତା'ର ଅସଲ ଦୁଆରଟି ଖୋଲି ଯାଉଥାନ୍ତା । ସିଏ ଅସଲ ଘରେ ତା'ର ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନଟିକୁ ପାଇ ଯାଉଥାନ୍ତା, ଅସଲ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରି କୃତାର୍ଥ ହୋଇ ଯାଉଥାନ୍ତା । ପୂଜା ନାମରେ, ଠାକୁରମାନଙ୍କ ନାମରେ ଏହିଭଳି ରାଜସିକ ତାମସିକତା ଜମାଇ ରଖିବାକୁ ତା'ର ଆଦୌ ମନ ହେଉନଥାନ୍ତା ।

କିଛି ପାଇବାର ଲୋଭ, ପାଇକରି ସତେଅବା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ହୋଇଯିବାର ବା କ'ଣ ହାସଲ କରି ପକାଇବାର ଲୋଭ, କାହାର କୃପା ଲାଭକରି ଅନ୍ୟ ଅନେକଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ଦିଶିବାର ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ବଳିଯାଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଯିବାର ଲୋଭ,—ଏଗୁଡ଼ାକ ହେଉଛି ଅବିଶ୍ୱାସର ସନ୍ତକ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ୁଥିବାର ନୁହେଁ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ବୁଡ଼ାଇଦେଇ ସବା ଉପରେ ନିଜେ ପହଁରିବାକୁ ମନ କରୁଥିବାର ସନ୍ତକ । ଏହି ସନ୍ତକଗୁଡ଼ାକୁ ଗୁଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ରାକ୍ଷସ ଓ ଆସୁର ବଡ଼ ରାକ୍ଷସ ହୋଇ ଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ସଂସାରରେ ଭଳି ଭଳି ଉପଦ୍ରବ କରିବାର ଯାବତୀୟ ଲୋଭକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସବା ଆଗ ତାଙ୍କର ସନ୍ତାନଟିଏ ହେବାକୁ ମନ କଲେ ଯାଇ ଏହି ସନ୍ତକଗୁଡ଼ାକ ଆମକୁ ବଳେ ବଳେ ଗୁଡ଼ି ପଳାଇବେ । ତେବେଯାଇ ବିଶ୍ୱାସ ବଢ଼ିବ । ଆମ ନିଜ ଜୀବନରେ ବଢ଼ିବ, ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଆମର ପାରସ୍ପରିକ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିବ । ସେତେବେଳେ ଆଖି ମେଲାଇଦେବା ମାତ୍ରେ ଭଗବାନ ଦିଶି ଯାଉଥିବେ, ଜୀବନକୁ ଛୁଇଁଦେବା ମାତ୍ରକେ ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁଆସିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିବ । ଅନୁକ୍ଷଣ ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁକରି ରହି ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହେବ ।

୧୫।୭।୮୯

ଆଗ କିଏ ବଦଳିବ ?

ଏହି ପୃଥିବୀଟା ହିଁ ଆଗ ବଦଳିଯାଉ, ତା'ପରେ ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ କେଡ଼େ ଫଟ୍‌ଫାଟ୍ ହୋଇ ବଦଳିଯିବା,—ଏହିପରି ଭାବବାଟି ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ସହଜ । ମାତ୍ର, ଆସଲ ଅଭୀପ୍ସା ରଖୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି କଦାପି ସେଭଳି କହିବ ନାହିଁ । ଯିଏ ସତକୁ ସତ ଭଲ ପାଇବସେ, ସିଏ କ'ଣ ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଆଗ ସମସ୍ତେ ଭଲ ପାଇବାର ବାଟକୁ ଆସନ୍ତୁ ବୋଲି କହି ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥାଏ ? ଭଲ ପାଇବାର ଇତିହାସରେ ଏପରି କଦାପି ଘଟିନାହିଁ । ଏବଂ ଯିଏ ସତକୁସତ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଉଥିବ, ତାଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀଟିକୁ ଭଲ ପାଉଥିବ, ସିଏ କଦାପି ଆଗ ପୃଥିବୀଟା ବଦଳୁ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ସିଏ ଭଲ ପାଉ ପାଉ ବଦଳି ଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ତା'ର ଜୀବନ ଏକ ଅନ୍ୟ ସୋପାନକୁ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇଯିବ । ଭଲ ପାଇବାକୁ ସତକୁସତ ରାଜି ହୋଇଥିବା ମନୁଷ୍ୟର ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବଦଳିଯିବ । ଏବଂ, ତା' ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ବଦଳି ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା' ଚାରିପାଖର ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ କଦାପି ସେହି ପୁରୁଣା ପୃଥିବୀଟା ହୋଇ ରହି ପାରିବନାହିଁ ।

ଆମର ଅଭୀପ୍ସା ହିଁ ଆମ ସମ୍ମତିର ପ୍ରକୃତିକୁ ନିରୂପଣ କରି ଦେଉଥିବ । ଆମର ଅଭୀପ୍ସା ହିଁ ଆମ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଅସଲ ମୂଳଟିର ପରିଚୟ ଦେଇପାରିବ । ଆମେ ସତକୁ ସତ ଯାହାକୁ ଭଲ ପାଇବା, ଭାରି ସହଜରେ, ପ୍ରାୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆୟାସ-ଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ ଆମେ ତାହାର ନିମିତ୍ତ ହେବାଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବା । ସେହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ର କିମ୍ବା ସଂହିତାର ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିବ, ଦୈହିକଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନୈତିକ ଓ ଧାର୍ମିକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି କସରତ କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ମଧ୍ୟ ନଥିବ । ଏବଂ, ଭଲ ପାଇ ନ ପାରିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଆପଣାର ଅଭୀପ୍ସାଦ୍ୱାରେ ସମ୍ମତ ହୋଇ ନ ପାରିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, କେଉଁ କସରତ ଆମର ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁ ବିମୋଚନକୁ ସମ୍ଭବ କରାଇ ପାରିବ ?

ଯେପରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭୀପ୍ସା, ଠିକ୍ ସେହିପରି ସାମୂହିକ ଅଭୀପ୍ସା । ଆମର ଅଭୀପ୍ସା ଭଲ ପାଇବାର କ୍ଷେତ୍ରଟି ମଧ୍ୟକୁ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମର ତଥାକଥିତ କାମ୍ୟ ଏବଂ ଧ୍ୟେୟଗୁଡ଼ିକ କଦାପି ଆମର ତଥାକଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବାଡ଼ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହି ପାରିବନାହିଁ । ସେହି ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକୁ ଡେଇଁବାର ବଳ ଆମ ଭିତରେ ବଳେ ବଳେ ଆସିଯିବ । ଆମେ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ଖୋଜି ବାହାରିଯିବା

ଏବଂ ଅନାୟାସରେ ସାଙ୍ଗ ପାଇଯିବା । ଏହି ସାଙ୍ଗମାନେ ଏକାଠି ଏକ ଅଭିନବ ଗୋଷ୍ଠୀର ଗଠନ କରିବେ । ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଭଲ ପାଇବେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ଆରେକୁ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ଡୋରଟିକୁ ଜୀବନର ସବାଆଗ ସମ୍ପଦରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେବେ । ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେବାରେ ପରସ୍ପରର ସହାୟକ ହେବେ ।

ପୃଥିବୀର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ସେହିମାନେ ହିଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀ ହିସାବରେ ବାହକ ହୋଇ ରହିବେ । ଏହି ପୁରୁଣା ପୃଥିବୀଟା ଭିତରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ନୂଆ ପୃଥିବୀଟିକୁ ବଞ୍ଚିବେ, ଏକାଠି ବଞ୍ଚିବେ । କାଲିର ଜୀବନଟିକୁ ଆଜି ବଞ୍ଚିବେ । ଏହିସବୁ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ପୃଥିବୀ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ଆଗାମୀ ପରିବର୍ତ୍ତନଟି ସମ୍ଭବ ହେବ ବୋଲି ମାଆ କେତେକେତେ ସ୍ଥାନରେ କହିଛନ୍ତି । ଆମ ଉପରେ କେତେ ଆସ୍ଥା ରଖି ସିଏ ସେହି କଥାଟିକୁ କହିଛନ୍ତି । ଆମେ ସେହି ଆସ୍ଥାର ଭାଜନ ହେବା । ସେହି ଭାଜନ ହେବାରୁ ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ବଳ ସମ୍ଭବ ହେବ । ସେହି ବଳ ପୃଥିବୀ ବଦଳାଇ ଦେବ । ପୃଥିବୀର ଆଗାମୀ ବିବର୍ତ୍ତନଟି ବିଷୟରେ ବିଚାର କରୁଥିବା ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ସେହି କଥା କହିଲେଣି । ସମ୍ପୃକ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସେହି ବିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବା ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ଏକୁଟିଆ ବାଟ ଭୁଲି ଅରଣ୍ୟ ଅଥବା ଦ୍ୱୀପମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବାଟ ହଜି ଯାଇଥିବା ମଣିଷମାନେ ଏଣିକି ମୋଟେ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସିଂହମାନେ ଏକାଠି ହେଲେ ଓ ପରସ୍ପରକୁ ଲୋଡ଼ିଲେ ଯାଇ ପୃଥିବୀର ଚକ ଆଗକୁ ଘୂରିବ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଓ ବେଗଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆଗକୁ ଘୂରିଯାଇ ପାରିବ ।

୧ । ୭ । ୮୯

ତୁମେ ଯେଉଁଆଡ଼କୁ ଆସ ପଛକେ

ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନ ଠାବ କରି ସିଏ ଏହି ସବୁକିଛି ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଆବିଷ୍କାର କଲା ଅଥବା ସିଏ ଏହି ସବୁକିଛି ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥିବାର ପରମ ସତ୍ୟଟିକୁ ଆଗ ଆଘ୍ରାଣ କରିପାରି ତା'ପରେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା, ସେକଥା କିଏ କହି ପାରିବ ? ମଣିଷ ଆଗ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଭାବରେ ଦେଖିଲା ଓ ସେହି ଦେଖିଥିବାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭବଟିକୁ କ୍ରମପ୍ରସାରିତ କରି ସିଏ ତାଙ୍କୁ ଏହି ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖିଲା ଅଥବା ଏହି ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରୁ କରୁ କ୍ରମେ

ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ଓ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ବାସ କରିବାକୁ ଆସିଲା, ସେହି କଥାଟିକୁ କେଉଁ ଗଣିକ ପ୍ରକୃତରେ ଖଣ୍ଡରେ କସି କହି ଦେଇ ପାରିବ ?

ମଣିଷ ଆଗ ଦାଣ୍ଡରେ ବୁଲି ବୁଲି କ୍ରମେ ଘରକୁ ଆସିବା ଲାଗି ମନ କଲା ନା ଆଗ ନିଜ ଘର ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ନିକଟରୁ, ନିକଟସ୍ପର୍ଶରୁ ଦେଖି ଦେଖି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଦାଣ୍ଡକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଗଲା କେଜାଣି ? କେଉଁ ବାଟଟା ପ୍ରକୃତରେ ଅଧିକ ପ୍ରଶସ୍ତ ? କୋଉ ବାଟରେ ପ୍ରମାଦ ପ୍ରକୃତରେ କମ୍ ? ଯିଏ ଆମକୁ ଘର ଭିତରେ ପାଇଲେ ଦାଣ୍ଡଆଡ଼କୁ ପ୍ରସାରିତ କରି ନେଇଯାଏ ଏବଂ ଦାଣ୍ଡରେ ପାଇଲେ ଘର ଭିତରକୁ ସଂକେନ୍ଦ୍ରିତ କରି ଆସେ, ସମ୍ଭବତଃ କେବଳ ସେଇ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟିର ପ୍ରକୃତ ସମାଧାନ କରି ଦେଇ ପାରନ୍ତେ ।

ତଥାପି, ତାଙ୍କୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାର ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବିଷ୍କୃତ ହେବାର ଏହି ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟମୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ମଧ୍ୟରେ ଆଖିର ଏପରି ଗୋଟିଏ ପାହାଚରେ ମଣିଷ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ, ଯେଉଁଠାରେ କି ଦାଣ୍ଡ ଆଉ ଘର ଭିତରେ ସତକୁସତ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ରହେନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଘରର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଦାଣ୍ଡରେ ଦେଖିହୁଏ ଏବଂ ଦାଣ୍ଡର ବୈଚିତ୍ର୍ୟଟିକୁ ଘର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିହୁଏ । ଘରଟି ସତକୁସତ ଭଲ ଲାଗିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦାଣ୍ଡ ବି ଭଲ ଲାଗେ ଓ ଦାଣ୍ଡର ଦର୍ପଣଟି ଉପରେ ଘରଟି ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଭଲ ଲାଗେ, କେଡ଼େ ଦିଶେ । ସେତେବେଳେ ନିବିଡ଼ତା ଏବଂ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା କହିଲେ ଖାଲି ନିଜର କୌଣସି ବାଡ଼ଦିଆ ଐକାନ୍ତିକ ତଥାକଥିତ ଘରକୁ ମୋଟେ ବୁଝାଏ ନାହିଁ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଗୋଟାକୁ ବୁଝାଏ ।

ତେଣୁ, ତୁମେ ଯୁଆଡ଼ୁ ଆସ ପଛକେ, ଯଦି କେବଳ ତାହାଙ୍କୁ ହିଁ ନିଜ ଜୀବନର ପରମ ସମ୍ପଦ ଓ ପରମାସ୍ପଦ ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇ ପାରିଥିବ, ତେବେ ତୁମ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଘର ଆଉ ଦାଣ୍ଡ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଅଡୁଆଗୁଡ଼ିକ କେଡ଼େ ସହଜରେ କୁଆଡ଼େ ତୁଟିଯିବ ! ସେତେବେଳେ ଘରଟି ତୁମକୁ କଦାପି ଗୋଟାଏ ଅମୁହାଁ ଗୁମ୍ଫା ପରି ଲାଗିବ ନାହିଁ, ଅଥବା ବାହାରର ବୃହତ୍ତର ଏହି ପରମ ବିସ୍ତୃତିଟି ମଧ୍ୟ କଦାପି ତୁଚ୍ଛା ଶୂନ୍ୟ ବୋଲି ଅନୁଭୂତ ହେବନାହିଁ । ତୁମ ଜୀବନରେ ବନ୍ଦୀତ୍ୱଟି କଦାପି ଅସହାୟ ଭାବରେ ପିଞ୍ଜରାଟା ଭିତରେ ପଡ଼ି ଉଦ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ହେବ ନାହିଁ । ଅସଲ ବିମୋଚନ ଯେତିକିବେଳେ ମିଳିବ, ତାହାକୁ ହିଁ ଅସଲ ମୁକ୍ତି ବୋଲି ବୁଝାଯିବ ।

୧୫ । ୭ । ୮୯

ସେ କେଉଁଠି ରହିଥାନ୍ତି ?

ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଅନୁସାରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବାଟ, ଧର୍ମ ଅନୁସାରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନାମରେ ଏହି ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ାକ । ଯେଉଁ ଦିନଠାରୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭିତରେ ଝଗଡ଼ା ଲାଗିଲାଣି, ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ଆପଣାକୁ ଆଉ ପାଞ୍ଚଟା ବା ପନ୍ଦରଟା ଧର୍ମଠାରୁ ଅଧିକ ଭଲ ବା ଅଧିକ ଉପାଦେୟ ବୋଲି କହିଲାଣି, ସେହି ଦିନଠାରୁ ପୃଥିବୀରୁ ଅସଲ ଆଧ୍ୟାତ୍ମ ପଥଟି ବାଟ ଛାଡ଼ି ଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମନ୍ଦିର ଅନୁସାରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଚିତା ଓ ପଇତା, ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପୂଜା ଏବଂ ଉପାସନା । ତଳେ ଏହିସବୁ ଉଲ୍ଲସିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଦେଖି ଉପରେ ରହିଥିବା ଭଗବାନ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ବିଚାର କରୁଥିବେ କେଜାଣି ? ଏବଂ ମଣିଷର ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ଭଗବାନ କୁସୁମକଳିଟି ସଦୃଶ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି, ନିଜସ୍ୱ ମହିମାରେ ଫୁଟିଉଠିବା ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି, ସିଏ ମଧ୍ୟ ବାହାରେ ଆମର ଏହିସବୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଖଞ୍ଜା ଦେଖି ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ଅନୁଭବ କରୁଥିବେ କେଜାଣି ? ବାହାରର ଏହି ଉତ୍ତେଜନା ଏବଂ ଆଡ଼ମ୍ବରଗୁଡ଼ିକ ଆମ ଭିତରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟଟିକୁ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଆଘାତ ଦେଉନଥିବ !

ପୃଥିବୀର ସନ୍ଥମାନେ ଅର୍ଥାତ୍ ସତକୁ ସତ ବାଟଟିଏ ଚାଲିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଚିରକାଳ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବାହାରେ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଆମକୁ ଅସଲ ଘରଟି ଭିତରେ ଅପେକ୍ଷମାଣ ଅସଲ ଠାକୁରଟିକୁ ଲୋଡ଼ିବାର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଛନ୍ତି । ତଥାପି, ତାଙ୍କୁ ଆଦୌ ନଲୋଡ଼ିବାକୁ ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଥିବା ଧର୍ମକାମୁକମାନେ କେଡ଼େ ବାଗରେ ଭଲ ଭଲ ପିତୁଳାମାନ ନେଇ ସିଂହାସନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବସାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବାଟଗୁଡ଼ିକୁ ବାଦରେ ପରିଣତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବସ୍ତୁବାଦିତାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ସେମାନେ ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବସ୍ତୁରେ ପରିଣତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଗୁଳାଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ ଶାସ୍ତ୍ରରଚନା ହୋଇଛି । ଗୁହାଳଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ଆସି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କରି ହୋଇଯିବାର ଆହ୍ୱାନଟିକୁ ମଠମାନେ ତୁଚ୍ଛା ବାତୁଳତା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି । ଯିଏ ଏହି ଗୁଳାଗୁଡ଼ିକର ଅଜ୍ଞାତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କରି ସହିତ ଆମକୁ ଗଣ୍ଠାଇ ଦେବାଲାଗି ଧର୍ମର ଏବଂ ମତର ଗୁଳାଗୁଡ଼ିକ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହି ଗୁଳାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେହିଁ ଲଟରପଟର ହେଉଛନ୍ତି । ଗୁଳାଗୁଡ଼ିକ ସୁନାରେ ରୂପାରେ ଛୁଆଣି ହୋଇ କେତେ ଚକ୍‌ଚକ୍ ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି ।

ସିଏ ଗୁଳାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ମୋଟେ ନଥାନ୍ତି । ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ମୋଟେ ନଥାନ୍ତି । ଗୁଳାଗୁଡ଼ିକୁ, ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକୁ ଡେଇଁଯାଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଆଘ୍ରାଣ କରିହୁଏ । ଗୁହାମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ଆମେ ସତକୁ ସତ ତାଙ୍କର ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇପାରୁ । ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଯାଏ । ଗାରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଏ ମୋଟେ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିଲେ ଯାଇ ଦୃଶ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ଗାରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ, ଯେଉଁମାନେ ସତକୁ ସତ ଖାଣ୍ଟି ହୋଇଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ କଦାପି ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ମନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସନ୍ତି, ନିଜକୁ ଆସ୍ଥାନଟିଏ କରି ଗଢ଼ନ୍ତି । ନିଜେ ଆସ୍ଥାନଟିଏ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ତାଙ୍କର ଚରଣଟି ସେହି ଆସ୍ଥାନ ଉପରେ ରହିଥିବାର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ । ଆସ୍ଥାନଟିଏ ହେବାକୁ ମନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଲାଗି କୌଣସି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଆଦୌ ଆବଶ୍ୟକତା ରହେନାହିଁ । ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ, ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ କୌଣସି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନରହୁ ପଛକେ, ଆସ୍ଥାନଟିଏ ହେବାର ବ୍ୟାକୁଳତା ବହୁଗୁଣିତ ହେଉ । ମଣିଷମାନେ ପରସ୍ପର ପାଖରେ ସତକୁ ସତ ଆସ୍ଥାନଟିଏ ହୋଇ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଅନ୍ତୁ ।

୧ । ୮ । ୮୯

ସମର୍ଥମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ

ଯାହା ପାଖରେ ଜ୍ଞାନର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଛି, ସିଏ ଆପଣାର ଜ୍ଞାନକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଲାଗି ବିତରଣ କରିଦେବ । ଯାହା ପାଖରେ ଧନର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଛି, ସିଏ ଆପଣାର ଧନକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଲାଗି ବିତରଣ କରିଦେବେ । ଏବଂ ଯାହା ପାଖରେ ଉଚ୍ଚତାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଛି, କେବଳ ସେଇ ଏକାବେଳେକେ ତଳଯାଏ, ଏକାବେଳେକେ ଏଯାଏ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିପାରିବ । ଆଲୋକର ଅଧିକାରୀ ଆପଣାର ଆଲୋକିତ ଅନୁଭବଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ସତକୁ ସତ ଅଲଗା ହୋଇ କଦାପି ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । କେବଳ ସେଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ପଶିପାରିବ, ପୃଥିବୀଯାକର ଅନ୍ଧାରକୁ ସଚେତଅବା ଯାବତୀୟ ଆଲୋକ ନିମନ୍ତେ ଏକ ଆହ୍ୱାନରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବ ।

ମୋ'ର ଜ୍ଞାନ କଦାପି ମୋର ନୁହେଁ । ମୋ'ର ଧନ କଦାପି ମୋର ନୁହେଁ । ତାହା ଭଗବାନଙ୍କର, ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତଙ୍କର । ଯୋଉ ଭଗବାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆମେ ଉଚ୍ଚତା ପରେ ଉଚ୍ଚତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଯାଉଛୁ, ସିଏ ଏହି ଜଗତ ଭିତରେ, ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ସେ ମୋ'ଆଡ଼କୁ ହାତ ପତାଇ

ରହିଛନ୍ତି । ଆମେ ଯେପରି ନିଜକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କର ଲାଗି ବିକିଦେଇ ପାରିବା, ଆମକୁ କେଡ଼େ ଆଦରର ସହିତ ବେଢ଼ି ରହିଥିବା ଆମର ସେହି ପ୍ରିୟତମ ସୌଦାଗର ସେଥିପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ସେଇଟି ବିକା ହୋଇଯାଇ ପାରିଲେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣାର ଦୃଶ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ଯାବତୀୟ ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ତାଙ୍କର ଲାଗି ସମର୍ପି ଦେଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ଆମେ ଗୋଟାମୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କର ହୋଇଯାଇ ପାରିବା, ଅର୍ଥାତ୍, ସିଏ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଆମର ହୋଇଯାଇ ପାରିବେ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କର ଏହି ଜଗତ ମହିମାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଉଠିବ ।

ପୁଣ୍ୟ କମାଇବାକୁ, ସୁଖ ଅର୍ଜିବାକୁ ଓ ନିଜର ତଥାକଥିତ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ାକର ମୋଚନ କରିବାକୁ ଯେଉଁମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ନ୍ତି, ଏବଂ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିବାର ବାହାନାରେ ଜ୍ଞାନ ଲୋଡ଼ୁଥାନ୍ତି, ଧନ ଲୋଡ଼ୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ଉଚ୍ଚରେ ଯାଇ ରହିବାକୁ ମନ କରୁଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ସତକୁ ସତ ଖତରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ, ସେମାନଙ୍କର ଧନ ସେମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ କାର୍ପଣ୍ୟର କୋରଡ଼ ଭିତରେ ନେଇ ପୂରାଇ ରଖିଥାଏ, ସେମାନଙ୍କର ତଥାକଥିତ ଉଚ୍ଚତାମାନେ ଗାତ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ କଳି ରଖିଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଧନ ଥାଏ, ଜ୍ଞାନ ଥାଏ, ମାତ୍ର ସେଗୁଡ଼ିକ ପୃଥିବୀର କାମରେ ମୋଟେ ଲାଗିପାରେ ନାହିଁ । ତାହା କେତେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଗଧ କରି ରଖିଥାଏ, ସ୍ଥୂଳ କରି ରଖିଥାଏ, ଅହଂକାରୀ କରି ରଖିଥାଏ । ତେଣେ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ମନ୍ଦିର ଗୁଡ଼ାକରେ ମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ମୂକ ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତି । ଏକ ଭଗବତ୍‌ବର୍ଜନକାରୀ ପ୍ରକୋପ ପୃଥିବୀକୁ ହନ୍ତସନ୍ତ କରି ରଖିଥାଏ । ଆମ ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରକୋପକୁ ଆମେ ହୁଏତ ଏହିପରି ଭାବରେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ଆମେ ସେଗୁଡ଼ାକରୁ ଦୂରରେ ରହିବା । ଆମେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭିତରେ ରହିଥିବା ।

୧୫।୮।୮୯

ସିଧା ହୋଇ ଜଳୁଛି

If you go deep enough inside you, you will find it there, like a flame that is always burning straight up.

—ମାତୃରଚନାବଳୀ (ଇଂରାଜୀ), ଶତବାର୍ଷିକୀ ସଂସ୍କରଣ, ୧୫ଶ ଖଣ୍ଡ, ୧୯୮୦, ପୃଷ୍ଠା : ୪୨୦-୪୨୧ ।

ହଁ, ସିଧା ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଭିତରେ ଜଳୁଛି । ଆମ ଭିତରେ ଜଳୁଛି ବୋଲି ସତତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରି ଆମେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯଥାର୍ଥ ସତ୍ୟଟିକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିପାରିବା ଯେ, ତାହା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଜଳୁଛି । ସିଧା ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଚଗଲି ପିଲଟା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଜଳୁଛି । ଏବଂ ଘୋରତମ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଜଳୁଛି । ଆମର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମେରୁଦଣ୍ଡଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସିଧା କରି ଠିଆ ହୋଇପାରିଲେ ଆମେ ଭିତରକୁ ଅଥବା ବାହାରକୁ ଯୁଆଡ଼େ ଆଖି ପକାଇ ଦେଖିବା, ସେଠାରେ ଅବଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ଯେ ତାହା ସତକୁ ସତ ସିଧା ହୋଇ ଜଳୁଛି । ସେହି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବାର ଅନ୍ୟ ନାମ ହେଉଛି ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବା, ଗୁହାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବା ।

ଯଥାର୍ଥ ବାଟଟିକୁ ଚାଲିବା ସକାଶେ ଆବଶ୍ୟକ ବଳଟିକୁ ଆମେ କେଉଁଠାରୁ ପାଇବୁ ବୋଲି ଜଣେ ସାଧକ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାରୁ ମାଆ ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ ସେହି ବଳକୁ ଆମେ ଆପଣାର ଭିତରେ ହିଁ ପାଇବା । ମାଆ ବୁଝାଇ ଦେଇ କହିଥିଲେ "ତୁମର ଭିତରେ ସେହି ଦିବ୍ୟ ପରମସତ୍ତା ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଛନ୍ତି । ହଁ, ସେ ସେଇ ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି । ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ବାହାରେ ପାଇବ ବୋଲି ଏଣେତେଣେ ନେଉଛ ଭିତରକୁ ଅନାଅ, ସିଏ ସେଇ ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି । ଭଗବାନ ଭିତରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଛନ୍ତି । ବଳ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ତୁମେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନ ଖୋଜି ବୁଲିବାରେ ଲାଗିଛ, ଏଭଳି କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ବଳ ତୁମକୁ କଦାପି ମିଳିବନାହିଁ । ବଳ ତୁମ ଭିତରେ ରହିଛି । ଯଦି ତୁମେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଅ, ତେବେ, ଯାହାକିଛି ତୁମକୁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଲକ୍ଷ୍ୟ, ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଆଲୋକ, ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଜ୍ଞାନ ଓ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପ୍ରେମ ବୋଲି ପ୍ରତୀତ ହେଉଛି, ତୁମେ ତାହାଲାଗି ଅବଶ୍ୟ ଅଭୀପ୍ସା କରିପାରି । ମାତ୍ର ତାହା ତୁମ ଭିତରେ ହିଁ ରହିଛି । ତା'ନହେଲେ ତୁମେ ତା' ସହିତ କଦାପି କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରି ପାରନ୍ତ ନାହିଁ । ଯଦି ନିଜ ଭିତରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଗଭୀରକୁ ଯାଇପାରିବ, ତେବେ ତୁମେ ସେହିଠାରେ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବ; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବ ଯେ, ତାହା ଏକ ଅଗ୍ନିଶିଖା ପରି ସେଇଠି ସିଧା ହୋଇ ଜଳୁଛି ।" ସିଏ ସତେ ଆମର କେଡ଼େ ପାଖରେ ରହିଛି !

ଆମ ଶିକ୍ଷାଳୟରେ ଆମେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ସେହି ସିଧା ହୋଇ ଜଳୁଥିବା ଶିଖାଟିକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବା । ଆମ ପାଠଚକ୍ରରେ ଆମେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ସେହି ସିଧା ହୋଇ ଜଳୁଥିବା ଶିଖାଟିକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବା । ତେବେ ତାଙ୍କରି ବଳ ଆମର ବଳ ହୋଇ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆସିବ । ଆମର ଦ୍ୱାରା କେତେ କ'ଣ ସମ୍ଭବ ହେବ । ଆମ ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ରରେ ସମ୍ଭବ ହେବ, ଆମ ପାଠଚକ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେବ ।

୧ । ୯ । ୮୯

ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ (୨)

ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ବର୍ଷକରେ ଥରେ ହୁଏ । ଯେଉଁମାନେ ବର୍ଷଟାଯାକ ଶୋଇ ଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ଅଧିକ ଜାକଜମକ ସହିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବର ପାଳନ କରନ୍ତି । ଦିନକର ଉତ୍ସବରେ ବରଷଟାଯାକର ଶୂନ୍ୟ ପୂରି ଉଠିଲା ପରି ଲାଗେ । କୁଣିଆମାନେ ଆସନ୍ତି, ଠାକୁରମାନେ ପାଟ ପିନ୍ଧି ଦାଣ୍ଡରେ ବସନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଦିନରେ ଆମର ସବୁଯାକ ସାଧନା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ଏବଂ ତା'ପରେ ସାଧନା ଘରେ କୋଲପ ପଡ଼ିଯାଏ । ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜ ନିଜର ଗାତଗୁଡ଼ିକୁ ବାହୁଡ଼ିଆସୁ । ଏବଂ ଆମ ଭିତରୁ ଯେଉଁମାନେ ସମ୍ପାଦକ କିମ୍ବା ସଭାପତି ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେମାନେ କାଗଜପତ୍ରରେ ଆମର ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ଏବଂ ଅନୁରାଗଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତି ।

ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନରେ ଏସବୁ ଅନୁଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ସତକୁ ସତ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କେବେହେଲେ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ବାଟ ଚାଲୁଥିଲେ ବରଷର ସବୁଯାକ ଦିନ ଉତ୍ସବର ଦିନ ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ଅନୁଷ୍ଠାନଟିଏ ବାଟ ଚାଲୁଥିଲେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭିତରେ ରହୁଥିବା ସାଥୀମାନେ କେତେ କେତେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ କେତେ କେତେ ସଚଳ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହୁଥାନ୍ତି । ଏବଂ ସେଥିରୁ ଯେଉଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଆନନ୍ଦ ଓ ବଳ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ, କୌଣସି ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବର ନାଟକ କଦାପି ସେହି ଆନନ୍ଦ ଓ ବଳ ଦେବାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ।

ଆମେ ସମସ୍ତେ ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ଏକଦା ଲେଖିଥିବା ଦୁର୍ଗାସ୍ତୋତ୍ରର କେତେ ନା କେତେ ଥର ପାରାୟଣ କରିଥିବା । ଆମ ଉତ୍ସବମାନଙ୍କରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ତାହାର ପାରାୟଣ କରିଥିବା । ପାହାଚ ଉଠିବାକୁ ଜୀବନଚେତନାର ଅସଲ କଥା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦୁର୍ଗାସ୍ତୋତ୍ରକୁ ଯେତେଥର ପାରାୟଣ କରୁଥାଏ ସେତେଥର ନିଜ ଭିତରେ ପାହାଚ ଉଠି ଯାଉଥିଲା ପରି ଅନୁଭବ କରେ । କ୍ରମେ ସେ ନିଜେ ଗୋଟିଏ ଆସ୍ଥାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ତା'ପରେ ବରଷକରେ ମାତ୍ର ଥରେ ପର୍ବଦିନଟିଏ ବାଛି ଦୁର୍ଗାପୂଜାର ଥେଇ ଥେଇ କରିବାକୁ ତା'ର ଆଉ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ରହେ ନାହିଁ । ଆପଣାର ଚେତନାରେ ସିଏ ଜୀବନର ସେହି ଥେଇଥେଇର ପର୍ଯ୍ୟାୟଟିକୁ ପାର ହୋଇଯାଏ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ପାର ହୋଇଯାଏ ।

ଆମେ ପାହାଚ ଉଠିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ଆମ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବର ଚେହେରାଟି ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ବଦଳି ଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବର ଦିବସଟି ଆମର ହୁଏତ ନୀରବ ଅଥଚ କ୍ରିୟାଶୀଳ ମନରେ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବ । ସେ ଦିନଟିକୁ ଆମେ ବରଷଯାକ ଚାଲି ଆସିଥିବା ପଥଟି ଉପରେ ଏକ ସମ୍ଭାବନାମୟ ଅବଲୋକନରେ ହୁଏତ କଟାଇ ଦେଇ ପାରିବା । କୁଣିଆମାନେ ଆସି ଆମ ଘରଟିର ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ କରିବା ଲାଗି ଆଉ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ନଥିବ । ଭିତରେ ହିଁ ଅସଲ ଉତ୍ସବଟି ଲାଗି ରହିଥିବ ।

୧ । ୧୦ । ୮୯

ସର୍ବାଶେଷ କାମ

ଭଗବାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆମେ କରିବାକୁ ବାକିଥିବା କାମଟି କ'ଣ ଆମର ସର୍ବାଶେଷ କାମ ? ତାଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବା ମଣିଷକୁ ସେହି କାମ ପ୍ରକୃତରେ ତା'ର ସର୍ବାପ୍ରଥମ କାମ । ତାଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ତାଙ୍କର ନିମନ୍ତେ ନିଜକୁ କ୍ରମପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଅସଲ ବାସନାଟି ସମ୍ଭବ ହୋଇ-ଥାଏ ।

ନିଜର ଧ୍ୱଳାସ୍ତୃତନଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ସଚେଅବା କେତେ ନା କେତେ ବଡ଼ ଓ କେତେ ନା କେତେ ଜରୁରୀ ମନେ କରି ତାହାରି ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ କୟୃତ ନସର ପସର ହେବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ସେହି ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନିଜପାଇଁ କୌଣସି ଅଲଗା ପତାକା ଉଡ଼ାଇବାର ନିଶାରେ ଆମେ ତୁଚ୍ଛା ମାଙ୍କଡ଼ବୁଦ୍ଧିରେ କେତେ କ'ଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଆମର ସର୍ବାଆଗ କାମ ବୋଲି ମାନି ନେଇ ଥାଉ । ସେମାନେ ପଥର ହୋଇ ଆମ କାନ୍ଧଉପରେ ଯାଇ ବସି ରହିଥାଆନ୍ତି । ସେଇ ଗୁଡ଼ାକର ହାକିମୀକୁ ମାନୁ ମାନୁ ଆମର ଦିହକ ଚାଲିଯାଏ । ତେଣୁ ତାଙ୍କର କାମ କରିବାର ବେଳ କେବେହେଲେ ଆସେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ କାମ କରିବାଲାଗି କେବେ-ହେଲେ ଫୁରୁସତ ମିଳେନାହିଁ । ଏହି ସଂସାରଟା ବଦଳିଗଲେ ଯାଇ ମୁଁ ଆପଣାର ଜାଲଗୁଡ଼ିକରୁ ମୁକୁଳି ଆସିପାରିବି ଓ ତାଙ୍କର କାମ କରିପାରିବି ବୋଲି ଆମେ ନିଜକୁ କେତେ ପ୍ରବୋଧନା ଦେବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ଆମ ଭିତରେ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି ।

ଏହି ସଂସାରଟାକୁ ବଦଳାଇବାର କାମ ହେଉଛି ଯଥାର୍ଥରେ ତାଙ୍କର କାମ । ତେଣୁ ତାହା ମୋ'ର ସର୍ବାଶେଷ କାମ ନୁହେଁ, ତାହା ହେଉଛି ମୋ'ର ସର୍ବାପ୍ରଥମ

କାମ । ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତର କାମ । ମୁଁ ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପାରିଲେ ଯାଇ ମୋ' ନିଜର ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର ହେବ, ମୋର ଅସଲ ଉନ୍ମୋଚନଟି ସେତିକବେଳେ ଘଟିବ । ମୋ'ପାଇଁ ତାଙ୍କର କାମଟି ମୋ ଜୀବନରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ସବାଆଗ ମୋ'ର ଚେତନାଟି ବଦଳିବ । ଚେତନା ବଦଳୁ ବଦଳୁ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ବଦଳିଯିବ । ତେବେ ମୁଁ ଏକାବେଳେକେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଆଖିରେ ନିଜକୁ ଦେଖିବି, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ ଅନୁରାଗ ଦ୍ୱାରା ଦେଖିପାରିବି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ନିଜକୁ ହିଁ ଦେଖୁଛି, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟାଣି ଓଟାରି ଖୁଣ୍ଟଟିରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ସେଥିଲାଗି ତାଙ୍କର କାମଗୁଡ଼ିକୁ ସବାଶେଷ କାମ ବୋଲି କହି ସିନ୍ଦୂକ ଭିତରେ ନେଇ ରଖିଦେଇଛି । ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ସେପାଖକୁ ମୋଟେ କିଛିହେଲେ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ । ନାନା ଅକାମଗୁଡ଼ାକୁ ଆପଣାର ସବାଆଗ କାମ ବୋଲି କହି ତାହାରି ଭିତରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ମୋ'ର ସବୁଯାକ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରଧାନତଃ ମୋତେ ସେହିପରି ଭାବରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି । ନିଜ ଚତୁରପଣରେ ହିଁ ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀଟିରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଛି ।

ହଁ, ବାହାରେ ମୁଁ କେଡ଼େ ବଡ଼ ଦିଶୁଛି; କେଡ଼େ ବଡ଼ ଆସନରେ ବସିଛି, ଆତ୍ମମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଜୀବନଯାପନ କରୁଛି; ଏବଂ, ତାଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଛି । ତାଙ୍କର ପାଦଯୋଡ଼ିକ ମୋ' ଘର ଭିତରକୁ ଆସିବାଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଦୁଆର ବନ୍ଦ କରି ଫୁଲେଇ ହେଉଛି । ଦୁଆରକୁ ଖୋଲିଦେବା ହେଉଛି ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମୋ' ଜୀବନର ସର୍ବପ୍ରଥମ କାମ ।

୧୫ । ୧୦ । ୮୯

ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଚେତନା, ତାହାହିଁ ପୂଜା

ଅଚେତା ମଣିଷମାନେ ବେଳେ ବେଳେ ଚେତା ପଶିଗଲା ମାତ୍ରକେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ନ୍ତି । ସେମାନେ ଯେ ସତକୁ ସତ ଅଚେତା ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ସେମାନେ ଆଉ ପନ୍ଦର ବା ପଚିଶିଟା ଥାନରେ ଚେତା ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି, ତେଣୁ ନିଜର ଅସଲ ଘରଟିକୁ ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଥାନ୍ତି, ଅଚେତା ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଗର୍ତ୍ତକୁ ମନ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟ ପର୍ବତଶିଖରକୁ ମନକରି ପାରେନାହିଁ । ତଥାପି ଗାତଟା ସବୁବେଳେ ସୁଖ ଦେଇ ପାରେନାହିଁ ବୋଲି ଅନେକ ମନୁଷ୍ୟ କୌଣସି ବିଶେଷ ବେଳ ବାହାର କରି ଗାତରୁ ବାହାରି ଆସନ୍ତି ଏବଂ ଶିଖରଆଡ଼କୁ ଆଖି ପକାନ୍ତି । ଶିଖର ସର୍ବଦା ଦୂରହୋଇ ରହିଥାଏ । କେତେଭଳି ବାଧାରେ ଶିଖରଟିର

ସ୍ତୁତ କରାଯାଏ, ତାହାର ଆଶୀର୍ବାଦ କାମନା କରାଯାଏ । ଆମ ସଂସାରରେ ଅନେକ ସମୟରେ ତାହାକୁ ପୂଜା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପୂଜା ପରେ ଗାତର ମଣିଷ ପୁଣି ଗାତ ଭିତରକୁ ବାହୁଡ଼ି ଆସେ । ସେହି ଗାତ ଭିତରେ ହିଁ ନିଜକୁ ସଂରକ୍ଷିତ କରି ରଖିଥାଏ ।

ଚେତନା ଏକ ବସ୍ତ୍ର ବା ଆବରଣ ନୁହେଁ ଯେ ଆମେ ତାହାକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ବେଳ ଦେଖି ପିନ୍ଧି ପକାଉଥିବା ଓ ବେଳଟି ଚାଲିଗଲେ ଦେହରୁ ପୁଣି କାଢ଼ି ପକାଉଥିବା । ଅସଲ ଚେତନା ହେଉଛି ଏକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଚେତନା । ସେଥିରେ ବାସ କରିବାକୁ ହୁଏ । ସେଥିରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହେବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ଚେତନାରେ ବାସ କରିବା ଓ ଚେତନାରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିବା, ତାହାହିଁ ଅସଲ ପୂଜା । ଆମକୁ ଚେତନା ଭିତରକୁ ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁରୋହିତ ଆସି ନଡ଼ିଆ ଭାଙ୍ଗିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଭିତରେ ଚେତନା ଲାଗି ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ସମ୍ମତି ଆଦୌ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ନଥାଏ । ଆଖି ବୁଜିଲେ ଯାଇ ଆମେ ଚେତନାର ପରିଚୟ ପାଇବା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ଆପଣା ପାଖରେ ହୁଏତ ମୋଟେ ଧରାଦେଇ ନଥାଉ । ବା, ଆମକୁ ସଚେତ ଅବା ଆଉ କିଏ ଧରିଆଣି ଆମ ନିଜ ପାଖରେ ବସାଇଦେଇ ଯାଉ ବୋଲି ଆମେ ଗେହ୍ଲାଙ୍କପରି ଭାବିବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ଚେତନା ଏହିପରି ଆସୁଥିବା ଏବଂ ଚାଲିଯାଉଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଜୀବନରେ ଅସଲ ପୂଜାର ଆସ୍ଥାନଟି ତିଆରି ହେବା ତଥାପି ବାକି ରହିଯାଇଥାଏ ।

ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଚେତନାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ତାଙ୍କୁ ନିତ୍ୟ ଛୁଇଁକରି ରହିଥିବା । ଛୁଇଁକରି ରହିଥିବା ମଣିଷର ପୁରୋହିତ ଲାଗି, ଧର୍ମଯାଜକ ଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥାଏ । ଛୁଇଁକରି ରହି ନିଜ ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚୁଥିବା ମଣିଷର ପୁଣି ଛୁଆଁଇ ଦେଇଯିବା ଲାଗି, ହାତରେ ଧରାଇ ଦେଇଯିବା ଲାଗି ଆଉ କି ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଛି ? ତେଣୁ, ଛୁଇଁକରି ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କର ସହିତ ଖିଅ ଲଗାଇ ନିଜ ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚିବା ଯଦି ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଆମଲାଗି ପୂଜାର ସେହି ଯାବତୀୟ ପୁରାତନ ସଞ୍ଜ୍ଞାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ବଦଳି ବଦଳି ଯିବାରେ ଲାଗିଥିବ । ଆମ ନିଜ ଭିତରେ ଆମ ଦିଅଁଙ୍କର ସତତ ଥାପନା ହୋଇ ରହିଥିବ । ଶିଖରଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ଭିତରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବ । ଏବଂ ଚେତନାଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଜୀବନ କହିଲେ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଗଭୀରରୁ ଆହୁରି ଗଭୀରକୁ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ଏକ ଅସୁମାରି ପାବଚ୍ଛ ଶ୍ରେଣୀକୁ ହିଁ ବୁଝାଇବ ।

୧୫ | ୧୧ | ୮୯

ଖୁସୀ, ଖୁସୀ, ଖୁସୀ

ବଡ଼ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବାର, ନିଜ ଜୀବନ ଭିତରକୁ ସତକୁ ସତ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକିଆଣିବାର ସହଜ ଖୁସିଟି କେଉଁ କାରଣରୁ ବିଦାୟ ନେଇଯାଇ ଥାଏ କେଜାଣି, ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ସେମାନଙ୍କର କେବଳ ଉପଦେଶ ଦେବାଟାହିଁ ମନେ ପଡ଼ିଯାଏ । ଉପଦେଶ ଦେବାକୁହିଁ ସେମାନେ ମହାଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେବା ବୋଲି କହନ୍ତି । ଆମରି କଥା ମାନି ଆମେ ବାନ୍ଧି ଦେଇଥିବା ରୁଟିନ୍ ଅନୁସାରେ ଧାଡ଼ି ହୋଇଯିବା, ଧାଡ଼ିରେ ବସିବା, ଆମେ ଶିଖାଉଥିବା ପବନ୍ଧ ବ୍ୟାୟାମଗୁଡ଼ିକୁ ଶିଖିବା, ଆମେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା କଲେ ସେଥିରେହିଁ କୃତକୃତ୍ୟ ହେବା ଓ ଆମେ କୌଣସି କାରଣରୁ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କଲେ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଦେବା,—ପିଲାମାନଙ୍କର ଏହି ଆଚରଣମାନ ଦେଖିଲେ ବଡ଼ମାନଙ୍କର ମନ ସତେଅବା କୁଣ୍ଢେମୋଟ ହୋଇଯାଏ । ଏହିଭଳି କୁଣ୍ଢେମୋଟ ସୁଖାନୁଭୂତିଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରିବାକୁ ବଡ଼ମାନେ ପିଲାମାନଙ୍କ ଲାଗି ଯେଉଁ ମେଳାଗୁଡ଼ିକର ଆୟୋଜନ କରିଥାନ୍ତି, ପାରମ୍ପରିକ ଅଭିଧାନରେ ତାହାକୁ ଶିବିର ବୋଲି କୁହାଯାଇଥାଏ । ଏହି ଶିବିର ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ହୁଏ, ଆମ ବଡ଼ମାନଙ୍କର ବନ୍ଧ୍ୟା ଓ ଥୁଣ୍ଟା ଡାଳମାନଙ୍କରେ ପାଞ୍ଚ ଛଅଦିନ ଲାଗି ସତେଅବା ବଉଳ ଭରି ହୋଇଯିବା ପରି ମନେହୁଏ । ଆମେ ବଡ଼ମାନେ ସେଥିଲାଗି ଏଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ କେତେ ମିହନତ କରୁ । କେତେଆଡ଼ୁ ସାଉଁଟି ସଜାଡ଼ି ଧନ ଆଣି ଶିବିରଟିଏ କରୁ ।

ନୈତିକତା ଭିତରେ ସବୁ ଥାଏ, ଖୁସୀ ନଥାଏ । ଖୁସୀ ନଥାଏ, ତେଣୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ନଥାଏ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଚେରକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରେ, ମୂଳଗୁଡ଼ିକୁ ଦୋହଲାଇ ଦିଏ । ନୈତିକତା ପାଞ୍ଚଦିନ ପାଇଁ ନୀତି ଭିତରକୁ ଆସେ, ପାଞ୍ଚଦିନ ପରେ ପୁନର୍ବାର ନିତିଦିନର ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ାକ ଭିତରକୁ ଫେରିଯାଏ । ବଡ଼ମାନେ ଫେରିଯାଆନ୍ତି, ସାନମାନେବି ଫେରିଯାଆନ୍ତି । ପିଲାମାନେ ବଡ଼ ହୋଇ ଠିକ୍ ଆମରି ପରି ହୁଅନ୍ତୁ, ମନ ଭିତରେ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଅଶୁଭ ଇଚ୍ଛା ପୋଷଣ କରି ଆମେ ବଡ଼ମାନେ ଶିବିରର ଫିକର କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ କି ? ଆମ ଭିତରେ ଥିବା ପିଲାଟା ଉପରେ ଆମ ବୟସ୍କ ମନଟା କୋଉକାଳୁ ବିଜୟ ହାସଲ କରିଥାଏ ବୋଲି ଆମେ ଆମ ଅଧୀନରେ ଶିବିରକୁ ଆସିଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଧାର୍ମିକତାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧରାବନ୍ଧା ଭିତରେ ଯଥାଶୀଘ୍ର ବୟସ୍କରେ ପରିଣତ କରିଦେବାକୁ ଏକ ଅଭିସନ୍ଧି ରଖିଥାଉ କି ? ଆମେ ଧ୍ୟାନସ୍ଥ ହୋଇ ତାହାର ବିଚାର କରିବା ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏଥର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଶିବିର ପ୍ରଥମକରି ହେଲା, ଯେଉଁଥିରେ ପିଲାମାନେ ସବା ଆଗରେ ଥିଲେ, ବଡ଼ମାନେ ପଛରେ ରହିଥିଲେ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପିଲାମାନେ ତିଆରି କରିଥିଲେ, ବଡ଼ମାନେ ସେଇଟି ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁକୂଳତା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ଧାରାରେ ଶ୍ରମଦାନ ହେଲା, ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ହେଲା । ଏଗୁଡ଼ିକ ଫଳରେ ପିଲାମାନେ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉ ଥିଲେ, ବଡ଼ମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ରହିଥିବା ପିଲାଟିର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ମିଶି ଭିତର ବାହାରର ଏହି ଚିରନ୍ତନ ବଟିଗ୍ଛରେ କେଡ଼େ ଖୁସି ହୋଇ ଖେଳୁଥିବା ଚିରନ୍ତନ ପରମଶିଶୁଟିର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଥିଲେ । ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ିକ ଖୋଲି-ଯିବାପରେ ସମସ୍ତେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ଆଦୌ କେଉଁଠି ହୋଇ ନଥିଲା । ଉପଦେଶ ବା ବକ୍ତୃତା ନୁହେଁ, dialogue ହିଁ ଏହି ଶିବିରର ଗ୍ରନ୍ଥିମୋଚନକାରୀ ଶୈଳୀ ହୋଇ ରହିଥିଲା । Dialogue ଦୁଆର ଖୋଲିଦେଲା, ପରସ୍ପରର ଭିତରକୁ ବାଟ ଦେଖାଇଦେଲା । ଅନ୍ତରଟା ଠାରୁ ଆକାଶଯାଏ ସବୁକିଛି ଖୁସିରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହେଲା ।

୧ । ୧୨ । ୮୯

ଅଚେତନାରେ ଚେତନା

ଆମେ ଅଚେତନା ଭିତରେ ରହିଛୁ ଓ ଚେତନାକୁ ମନ କରୁଛୁ । ସେତିକି କ'ଣ ଯଥେଷ୍ଟ, ସେତିକି କ'ଣ ସବୁ ? ଅଚେତନା ଯେ ଆଉ କୋଉଠୁଁ ଆସି ଆମକୁ ମାଡ଼ି ବସିଛି, ଆମର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମକୁ ଭିତରେ ବାହାରେ କାବୁ କରି ରଖିଛି, ସେ କଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଅଚେତନାକୁ ଆମେ ଇଚ୍ଛା କରୁଛୁ । ଅଚେତନା ଆମକୁ ଭୁଲାଉଛି, ଆମକୁ କେଡ଼େ ଭଲ ଲାଗୁଛି ବୋଲି ତାହା ଆମକୁ ଅତି ଆପଣାର ପରି କୁଣ୍ଢାଇ ଧରିଛି । ସେହି ଅଚେତନା ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମଜବୁତ ଭାବରେ ଘର କରି ରହି ହିଁ ଆମେ ବେଳେବେଳେ ଚେତନାର କଥା ସ୍ମରଣ କରୁଛୁ । ଚେତନାଲାଗି ଦେଉଳ ତୋଳି ଦେଉଛୁ, ଚେତନାର କେତେକେତେ ସନ୍ତକ ବାହାର କରି ତାହାକୁ କାନରେ ନୋଳି କରି ପିନ୍ଧୁଛୁ । ଚେତନା ନାମରେ ବହୁ ପୂଜାଅର୍ଚ୍ଚା ଓ ପର୍ବର ଭିଆଣ କରୁଛୁ ଏବଂ ସେହିସବୁ ବିଶେଷ ଦିନମାନଙ୍କରେ ସତେଅବା ଗୋଟାପୁଣି ଓଲଟିଯାଇଛୁ ପରି ଦେଖାଯାଉଛୁ ।

ଚେତନା ଦେହରେ ଅଳୁଅ ପରି । ଅଚେତନାର ଅନ୍ଧାର ସହିତ ତାହାର କୌଣସି ସାଲିସ୍ କରିହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ଆମ ଜୀବନଟା ପ୍ରାୟ ଗୋଟାପୁଣି

ସାଲିଶ ଭିତରେ ରହିଛୁ ବୋଲି ଆମେ ସିଧାହୋଇ ଚେତନା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ମନ କରି ପାରୁନାହୁଁ । ଆମେ ସତେ ଯେପରି ଅଚେତନାର ଆମ ଅଧଚନ୍ଦ୍ରା ଦର୍ପଣଟି ଉପରେ ଚେତନାକୁ ଦେଖିବାର ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଯାଉଛୁ । ଚେତନାର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ନିଜର ଜୀବନକୁ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ଆମେ ନିଜ ଭିତରେ ଏପରି ଏକ ପାବଚ୍ଛଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିପାରନ୍ତୁ, ଯାହାକି ଆମକୁ ଏଠୁ ଏକାବେଳେକେ ସେଯାଏ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ରହିବାର ମନ୍ତ୍ରଟିକୁ ବତାଇ ଦେଇପାରନ୍ତା । ମାତ୍ର ସେଯାଏ ଗଲା ହେବାକୁ ଆମେ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ମନ କରିନାହୁଁ, ତେଣୁ, ଅଚେତନାର କଳସ ଥାପି ତାହାରି ଉପରେହିଁ ଚେତନାର ନଡ଼ିଆଟିକୁ ବାଢ଼େଇବାରେ ଲାଗିଛୁ । ପୁରୁଣା ବାଧ୍ୟତା, ପୁରୁଣା ଦୀନତା ଏବଂ ପୁରୁଣା କାମୁକତା ଗୁଡ଼ାକ ଆମକୁ କାବୁ କରି ରଖିଛି । ଅଚେତନତାକୁ ଆମେ ଜୀବନର ଅସଲ ପରିଧାନ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛୁ; ତଥାକଥିତ ଚେତନାଟି ସେହି ପରିଧାନର ସତେଅବା କରି ଧଡ଼ୀଟିଏ ହୋଇ ରହିଛି । କାଳି କାଳି ଧରି ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଏଥିକି ଭିତରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ଆମେ ଚେତନାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଯାଇ ଚେତନାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିବା । ନିଜେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବଦଳିଯିବାକୁ ଆଗ ମନ କଲେ ଯାଇ ଚେତନାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିବା । ନହେଲେ ଦାଣ୍ଡରେ ଚେତନାଗୁଡ଼ିକ ପତାକା ହୋଇ ଉଡ଼ୁଥିବେ, ଆମ ଦୁର୍ଗଗୁଡ଼ାକରେ ଚେତନାମାନେ ଠାକୁର ହୋଇ ପୂଜା ପାଉଥିବେ, ଚେତନା ନାମରେ ଆମେ ବରଷକୁ କେତେଟା ନିଠ ଦିନରେ ମଠା ପିନ୍ଧି ପରସ୍ପରକୁ ହୁଏତ ସଂଖୋଳିବାକୁ ବାହାରି ପଡୁଥିବା ସିନା, ତଥାପି ଅଚେତନା ଭିତରେ ହିଁ କେଳି କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା । ସେହି କେଳିକୁ ସଂସାର ବୋଲି କହୁଥିବା ଓ ସେହି ସଂସାରକୁ ମହାପୁଲକରେ କାମୁଡ଼ି ଧରି ପଡ଼ି ରହିଥିବା । ଚେତନା-ଘରେ ଆଶ୍ରିତ ହୋଇ ରହିଥିବା । ଆମରି ଭିତରେ ରହି ଭଗବାନ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସିବାରେ ଲାଗିଥିବେ । ସତ୍ୟ ଅସତ୍ୟ ଘରେ ପୋଇଲି ହୋଇ ରହିଥିବ । ଆମରି ଏହି ଜୀବନଟାକୁ ଏକ ବିଡ଼ମ୍ବନାରେ ପରିଣତ କରି ରଖିଥିବ । ସେହି ବିଡ଼ମ୍ବନା ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ଆମେ ଏକାବେଳେକେ ଅସହ୍ୟ ବୋଲି ମଣିଲେ ଯାଇ ଚେତନାର ସ୍ପର୍ଶ ଲାଭ କରିପାରିବା । ନିଜ ଭିତରେ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇବା, ନିଜ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇବା ।

୧୫ । ୧୨ । ୮୯

ସିଏ ବାଛୁଥିଲେ, ଆମେ ବାଛିଲୁ

ସିଏ ଆମକୁ କେଡ଼େ ଖୁସୀ ହୋଇ ବାଛୁଥିଲେ, ଆମକୁ ଆପଣାର ବୋଲି ମନେକରି ସିଏ ଆମକୁ ବାଛୁଥିଲେ । ଆମ ଭିତରେ ସିଏ ସତେଅବା ତାଙ୍କର ସଦ୍ଗୁଣଟିଏ, ସମଧର୍ମୀ ସାଙ୍ଗଟିଏ ରହିଥିବାର ଆଘ୍ରାଣ କରିପାରି ଥିବାରୁ ସିଏ ଆମକୁ ବାଛୁଥିଲେ । ଆମକୁ ତାଙ୍କପାଏ ଉଠାଇ ନେଇଯିବେ ବୋଲି ଆମକୁ ବାଛୁଥିଲେ । ଆମକୁ ଦୁଆରଟିଏ ଖୋଲି ଦେବାଲାଗି ବାହାରେ ଓ ଭିତରେ କେତେ ଢୁସୁକାଇବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ଦୁଆର ଖୋଲିବା ମାତ୍ରକେ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିବେ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲେ । ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଆମକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା କୁଣ୍ଢାଇ ଧରିବେ ଓ ତାହାରି ଦ୍ୱାରାହିଁ ଆମକୁ ପବିତ୍ର କରିଦେବେ ବୋଲି ପାଞ୍ଚି କରିଥିଲେ ।

ତାଙ୍କର ସେହି ବାଛିବାଟା ଆମର ମନକୁ ଗଲାନାହିଁ କି ? ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାରଣରୁ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଆମ ଧାରାରେ ବାଛିବାକୁ ବିଚାର କଲୁ । ତାଙ୍କ ଧାରାରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ଭୟ କଲୁ । ଭୟ କଲୁ, କାରଣ ଆମେ ସେଥିଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲୁ । ଆମେ ତାଙ୍କର ଆମ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅନୁସାରେ ବଦଳି ଯିବାକୁ ମନ କରିପାରିଲୁ ନାହିଁ, ଆମ ଗୋଡ଼ ଆଙ୍ଗୁଠି ଅନୁସାରେ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ କାଟି, ଝୁଣ୍ଟି ଆଟିଏ କରି ପିନ୍ଧିବାରେ ବିବାଦ କଲୁ । ତାଙ୍କୁ ଆମ କବାଟରେ ଅଫିମ କରି ରଖିଲୁ । ସିଏ ଆମକୁ ଜୟ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ, ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଧର୍ମଗୁଡ଼ାକର ରଜ୍ଜୁରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଲୁ । ଆମ ଜୀବନର ବାଅଗୁଡ଼ାକଲାଗି ତାଙ୍କୁ କେତେ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ବଢ଼ାପରି ବ୍ୟବହାର କଲୁ । ଆମ ଦେଉଳ ଭିତରକୁ ଆସି ସିଏ ଭାରି କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇ ଦିଶିଲେ, ଆମ ହାତର ଚନ୍ଦନଟୋପାକୁ ପିନ୍ଧି ସତେଅବା ଖାଲି କଣ୍ଢେଇଟିଏ ପରି ଦେଖାଗଲେ । କଣ୍ଢେଇଟିଏ ପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳଡାଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦେଖାଗଲେ ସିନା, ମାତ୍ର ଆମର କୁହାଗୁଡ଼ାକୁ ମାନି ଥୋବରା ହୋଇ ରହିଗଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ନବାଛି ଆମେ ଏହିସବୁ ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ାକୁ କାହିଁକି ବାଛିଲୁ ? ଆମ ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ନଦେଇ ଆମେ କ'ଣ ପାଇଁ ଆମରି ସୁନାରୁପାର ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଆଣି ମାଡ଼ି ରଖିଲୁ ଏବଂ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ତାଙ୍କ ନାମରେ ଆ. ରି ନାନାଗୁଡ଼ାକୁ ଲଗାଇଦେଲୁ ! ଆମରି ତଥାକଥିତ ସିଦ୍ଧି ଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ମନ୍ଦି ... ବନ୍ଦୀକରି ରଖିଲୁ । ତାଙ୍କର ବୋଲି କିଛି ମାନିଲୁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଆମ ବୋଲ ଘୁଞ୍ଚାଖରେ ମଣ୍ଡି କରି ରଖିଲୁ । ତାଙ୍କର ବାଟଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ଆମ ପ୍ରୟୋଜନଗତ

ମୋହର ଗୁଡ଼ାକୁ ମାରଦେଇ ତାକୁ ଆମର ଧର୍ମ ବୋଲି କହିଲୁ ? ଏହି ସବୁ ଧର୍ମ ନାମରେ ଧ୍ୱଜା ଉଡ଼ିଲା । ଆମରି ଭିତରେ ଥିବା ତାଙ୍କର ଧନଟି ଲୁଚିଗଲା ହୋଇ ଅନ୍ତୁଆଳରେ ରହିଗଲା । ସିଏ ଆମର ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ରହିଲେ । ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ଆମେ ଦମ୍ଭର ସହିତ କେତେ କେତେ ରାକ୍ଷସିକତାର ଭିଆଣ କଲୁ । ରାକ୍ଷସିକତାକୁ ରାକ୍ଷସିକତାର ଦୃପ୍ତ ବର୍ମଟିଏ ପିନ୍ଧାଇ ରଖିବାଲାଗି ତାଙ୍କୁ ଆମେ ରୂପ, ଧନ ଓ ଯଶଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ମନୋରମା ଭାର୍ଯ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେତେ କ'ଣ ମାଗିଲୁ । ରାକ୍ଷସଙ୍କ ପରି ଅଲାଜୁକ ହେଲୁ ।

ଆମେ ବାଛିବାର ମନ୍ଦ ଜିଦାବଦଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ି ତାଙ୍କର ବାଛିବାଟିକୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ସ୍ୱୀକାର କରିପାରିଲେ ହିଁ ଆମେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ, ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟକୁ ଫେରିଆସି ପାରିବା । ଏହିଭଳି ଏକ ଫେରି ଆସିବାକୁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପରାବୃତ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଆମର ଏହି ଧାରାଟି ପ୍ରତି ରହିଥିବା ସକଳ କାମୁକତାକୁ ପରିହାର କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ଯାଇ ଆମେ ତାଙ୍କ ବାଛିବା ଅନୁସାରେ ଏଠି ଆସ୍ଥାନଟିଏ ତିଆରି କରିବାର ସମର୍ଥ ହେବା । ଆସ୍ଥାନଟିଏ ତିଆରି କରିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସତକୁ ସତ ଅସ୍ଥାନଟିଏ ହେବା ।

୧ । ୧ । ୯୦

ରାଜସିକ ସମର୍ପଣ

ସମର୍ପଣ ନାନା ଭାବର ହୋଇପାରେ, ନାନା ସ୍ତରର ହୋଇପାରେ, ନାନା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ । 'ମାଆ' ବହିରେ ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ତାମସିକ ସମର୍ପଣ କଥା କହିଛନ୍ତି । ସେଦିନ ଆମ ଆଲୋଚନାରେ ସେହି କଥା ପଢ଼ାଯାଉଥିଲାବେଳେ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ରାଜସିକ ସମର୍ପଣ ବୋଲି କିଛି ଅଛି କି ନାହିଁ, ସେହି କଥାଟି ଜାଣିବାକୁ ଆଗ୍ରହ କଲେ ।

ଆମ ଭିତରେ ରଜାଟିଏ ଅଛି, ଭକ୍ତଟିଏବି ଅଛି । ଅଳସୁଆଟିଏ, ଅଳକ୍ଷୁକଟିଏ ତ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ଆମ ଭିତରର ରଜା ଆମ ଭିତରର ଭକ୍ତଟିକୁ ସତେଅବା ନିଜର ପ୍ରଜା ବୋଲି ଭାବୁଛି । ଆମର ରଜାଟାର ମୁଣ୍ଡରେ ଏଡ଼େବଡ଼ ମୁକୁଟଟିଏ ଶୋଭା ପାଉଛି । ସିଏ ସତେଅବା ସିଧା ଭଗବାନଙ୍କଠାରୁ ଜାଗିରଟାଏ ପାଇ ଆମ ଭିତରେ କେଡ଼େ ବଡ଼ ହୋଇ ରହିଛି । କେଡ଼େ ବଡ଼ ହୋଇ ଦିଶୁଛି, ବେଳେ ବେଳେ କେତେ ଉପଦ୍ରବ ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ଭିତରୁ ଭକ୍ତଟିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ, ଖୁସି ହୋଇ, ଶାନ୍ତ ହୋଇ ବାହାରିଲା ବେଳକୁ ସିଏ ତାକୁ ସତେଅବା ଅଟକାଇ ରଖୁଛି । ସିଏ ନିଜେ ବାହାରିବାକୁ

ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ କରି ପକାଉଛୁ । ଭଗବାନ ତା ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ ବାଟ ନ ପାଇ ଥାଆନ୍ତି ପଛକେ, ସିଏ ଭଗବାନଙ୍କ ଭିତର ଉଆସରେ ପଶି ସେଇଠୁ ତାଙ୍କୁ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ଆଣିଥିଲା ପରି ଗହଗହ ଦେଖାଯାଉଛି । ଏବଂ, କହୁଛି, ଏହି କୋଳାହଳ, ଏହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକଳସ ଓ ଏହି ଛତ୍ରଚାମର ନଥିଲେ ଭଗବାନ ସତକୁ ସତ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି କାହିଁକି କିଏ ଅନୁଭବ କରୁଥାଆନ୍ତା ?

ଭଗବାନଙ୍କ ନାଆଁରେ ଯିଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଟିଏ ଗଢ଼େ, ଭେକଟିଏ ବେଢ଼ାଇ ହୋଇ ସଢେଇଥିବା କେଉଁଠି କଣ ରାଜ୍ୟଜୟ କରିବାକୁ ବାହାରିଥାଏ, ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ତାକୁ ଦେଇଥିବା ରତ୍ନମୁଦିକୁ ନିଜ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ପିନ୍ଧିଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ— ତାହାର ତଥାକଥିତ ମାହାତ୍ମ୍ୟ କାରବାରକୁ ହିଁ ଆମେ ଯଥାର୍ଥରେ ଏକ ରାଜସିକ ଉପାଖ୍ୟାନର ନାନା ଦୃଶ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା । ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ରାଜସିକତାକୁ ସିଂହାସନ ଉପରେ ବସାଇ ଯେଉଁମାନେ ଭଗବାନଙ୍କର ମହିମା ପ୍ରଚାର କରି ବାହାରିଥାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ଆମ ଦେଉଳ, ତୀର୍ଥ ଓ ସଙ୍ଘମାନଙ୍କରେ କେତେ ଆଲୁଅ ଅକାଡ଼େ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ ସତ, ମାତ୍ର ସେମାନେ ଜକଜକ ଗୁଡ଼ାକୁହିଁ ସବାଆଗ ଦେଖନ୍ତି ଓ ସବାଆଗ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ରଥୀଠାରୁ ରଥଟା ହିଁ ଅଧିକ ବଡ଼ ବୋଲି ଦିଶିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସନ୍ତକଗୁଡ଼ାକର ଉପଦ୍ରବ ସାରଧନଟିକୁ ଏକାବେଳେକେ ଗିଳି ପକାଇ ଥାଆନ୍ତି ।

୧୫ । ୧ । ୯୦

ଭଗବାନଙ୍କର କାମ

ଭଗବାନଙ୍କର କାମ କରିବା ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବାନଙ୍କ ଲାଗି ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବା । ତେବେ ଆମେ ଜୀବନରେ ଆମ କାମ ବୋଲି ଯାହାକିଛି କରିବା, ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କର କାମ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇ ପାରିବ । ଭଗବାନଙ୍କର କାମ ବୋଲି କିଏ ମନ୍ଦିରଟିଏ ତୋଳାଇ ଦେଉଛି, ଅଉ କିଏ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସୁନାରୁପା ଅଳଙ୍କାରରେ ଛୁଆଁଇ ଦେବ ବୋଲି କେତେ ପଇସା ଖରଚ କରିବ ବୋଲି ବାହାରୁଛି । କିଏ ଘୃଦୁଆ ଟଣାଉଛି, କିଏ ପାଟଛତି ଆଣି ଦେଉଛି । ଏଗୁଡ଼ାକତ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ନିତି ହେଉଛି । ବେଳେବେଳେ ତୁଚ୍ଛା ଅସୁରମାନେ ବି ଭଗବାନଙ୍କୁ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର କରି ଦେଖାଇ ଜନମନକୁ ମୋହିତ କରିଦେବେ ବୋଲି ସଢେଇଥିବା ଠିକାଦାର ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଆମର ପୃଥିବୀଟି ଅସୁରମାନଙ୍କର କବଳରେ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ଦେଉଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅସୁରଆଶ୍ରିତ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଭଗବାନଙ୍କର କାମ

କରିବାକୁ ପଣ କରିଥିବା ମଣିଷ କଦାପି ସେହି ଦେଉଳଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ଭଣ୍ଡି ଯିବନାହିଁ । ଦେଉଳଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖାଇ ସିଏ କାହାକୁ ଭଣ୍ଡାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ମୋଟେ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ନାହିଁ ।

ଭଗବାନଙ୍କର କାମ ଦେଉଳରେ ନୁହେଁ, ଭଗବାନଙ୍କର କାମ ଏହି ପୃଥିବୀରେ । ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରକୃତରେ ଭଗବାନଙ୍କର କିଛି କାମ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ଯିଏ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ବସିଲାଣି, ବିଚରା ସେ ଦେଉଳ ଗଢ଼ି ଆମ ଆଖିକୁ ଝଲସାଇ ରଖିବ ବୋଲି ଫିକର କରି ବାହାରିଛି । ଆମେ ଭଳିବା ନାହିଁ । ଆମେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆମର ଜୀବନ-ରୂପୀ ଦେଉଳରେ ସବାଆଗ ନେଇ ବସାଇବା । ଆମ ଭିତରେ, ଆମର ନିବିଡ଼ ଗଭୀରରେ ଯେଉଁଠି ସିଏ ଆମଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଛନ୍ତି, ଆମେ ଆମର ଏହି ବାହାରର ଆଖିଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ ସେଯାଏ ଯାଇପାରିବା ପାଇଁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେବା । ତେବେ ଯାଇ ଆମ ଭିତରର ଅସୁରଟା ଧରା ପଡ଼ିଯିବ, ଆମ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଭଲଟିକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବ । ତା'ପରେ ଆମେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଦଳି ଯିବା । ଏହି ଅସନା ବର୍ତ୍ତମାନଟା ଆମକୁ ଆଉ ମୋଟେ ଭଲ ଲାଗିବନାହିଁ । ଆମ ଭିତରେ ଭଲ ଲାଗିବ ନାହିଁ କି ଆମ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗିବ ନାହିଁ ।

ନିଜ ଭିତରୁ ଏକ ନୂଆ ଆଖି ପାଇ ସେହି ଆଖିର ମହତ୍ତମ ବାସନାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଏହି ବାହାର ପୃଥିବୀଟିକୁ ମଧ୍ୟ ବଦଳାଇବାକୁ ଜୀବନର ବ୍ରତରୂପେ ବାଛି-ନେବା, ତାହାହିଁ ଭଗବାନଙ୍କର କାମ । ଯାହା ଭିତରେ ଯାବତୀୟ ମନାସ ଓ ଆଗ୍ରହରେ ଭଗବାନହିଁ ସବାଆଗରେ ରହିଥାଆନ୍ତି, ତା'ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ମଣିଷ-ମାନଙ୍କ ସହିତ ତା'ର ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକ ଏକାବେଳେକେ ବଦଳିଯାଏ । ସିଏ ତା' ଭିତର ପରି ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଅସୁରମାନଙ୍କର କଥାକୁ ମୋଟେ ମାନି ପାରେନାହିଁ । ସିଏ ଏକ ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ, ଏକ ଅଲଗା ସମ୍ବନ୍ଧର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ । ସିଏ ଏହି ପୁରୁଣା ସଂସାରରେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବାଣ ହୋଇଯାଏ, ଅସୁରସଭାରେ ଗୋଠଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଓ ଏକ ଅନ୍ୟ ଗୋଠର, ଅନ୍ୟ ଆତ୍ମୀୟତାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥାଏ । ସିଏ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାଏ । ସିଏ ଭଗବାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାଏ ।

୧ । ୬ । ୯୦

ଉତ୍ତରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ସଂପ୍ରସାରଣ

ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ଉତ୍ତରଣର କଥା କହିଛନ୍ତି । ଉତ୍ତରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଆରୋହଣ । ଏବଂ ଆରୋହଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଉପରକୁ ଉଠିଯିବା । ମାତ୍ର ଉପରକୁ ଉଠିଯିବାର ଅର୍ଥ ସମସ୍ତଙ୍କ

ଠାରୁ ଅଲଗାହୋଇ ରହିବା ମୋଟେ ନୁହେଁ, ଉପରକୁ ଉଠିଯିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗଭୀରକୁ ଯିବା, ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା, ବିଶ୍ୱଜୀବନ ସହିତ ଲାଗିଥିବା ଆମର ଡୋର ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିବିଡ଼ ଏବଂ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା । ସେହି ଡୋରଟି ହେଉଛି ସତକୁ ସତ ଭଗବାନ, ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧ ହେଉଛି ପ୍ରକୃତରେ ସକଳ ଉନ୍ମୋଚନର ସୁନିଶ୍ଚିତ ପଥ ।

ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ବିବର୍ତ୍ତନକୁ ସବାମୂଳ ସୂତ୍ରରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ବିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ସେ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭୂମି ଉପରେ ଆଣି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଛନ୍ତି । ବିବର୍ତ୍ତନ-ବାଦର ତଥାକଥିତ ଖାଣ୍ଟି ବୈଜ୍ଞାନିକ ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମୋଟେ କୌଣସି ସମ୍ପ୍ରସାରଣର କଥା କହିନଥିଲେ । ସେମାନେତ ବୀର ହିଁ ବସୁନ୍ଧରାକୁ ଭୋଗ କରିବ ବୋଲି କହି ଆମକୁ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ଶହ ବର୍ଷକାଳ ଅଜ୍ଞାନ ଭିତରେ ରଖିଲେ, ପୃଥିବୀକୁ ବହୁ ପ୍ରମାଦ ଭିତରେ ଆଣି ପକାଇଲେ । ପୃଥିବୀରେ ଆମେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରମାଦଗୁଡ଼ିକୁ ଭୋଗ କରୁଛୁ । ପୃଥିବୀରେ କ୍ଷମତା ବଢ଼ୁଛି, ଡୋରଗୁଡ଼ିକ କଟିଯାଉଛି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟମାନେ ବଢ଼ୁଛନ୍ତି, ଆଦର୍ଶବାଦ ନାମରେ ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ାକ ପୃଥିବୀର ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ସତେଅବା ମାରଣା ଖଣ୍ଡା ପରି ଦଉଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ମାନବ ମଣିଷର ପାଦତଳେ ରହିଥିବା ମାଟି ଅଗାକ ମଧ୍ୟ ଖସି ଖସି ଯାଉଛି । ସମସ୍ତେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ସବାଉପରେ ଯାଇ ବସିବାକୁ ଓ ବସୁନ୍ଧରାକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ତମତମ ହୋଇ ବାହାରିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ମଣିଷର ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଭୟ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମେ ଯଦି ସତକୁ ସତ ଭଗବାନଙ୍କର ବାଟରେ ଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ଏଠି ଭୟ ଆମକୁ ଏଭଳି କାବୁ କରି ରଖିଥାନ୍ତା କିପରି ?

ତେଣୁ, ଈଶ୍ୱରଙ୍କରେ ଅସଲ ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବା । ଭାବରେ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବା, ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବା । ପରସ୍ପରକୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାର ଆତ୍ମକାମୀ ଅସୁର ପରି ନଦେଖି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ଡୋରଟିକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ଏବଂ ସେହି ଅନୁଭବର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଆମ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବଦଳାଇଦେବା । ଆମର ପାଠଚକ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ ସେହି ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବାରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ଆମକୁ ପରସ୍ପର ଠାରୁ ଅଲଗା କରି ଦେବନାହିଁ, ଆମକୁ ଏକାଠି ବାନ୍ଧି ରଖିବ । ଆମର ଶତ ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମକୁ ଡୋରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବ । ତେବେ ଯାଇହିଁ ଆମେ ଆମ ଭିତରର ତଥା ବାହାରର ବାଧା ଓ ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକୁ ଡେଇଁଯାଇ ପାରିବା, ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇ-ଯିବା ।

୧୫ । ୬ । ୯୦

ହୃଦୟର ସହିତ ପଢ଼

Read with your heart and you will understand.

-ମାତୃରଚନାବଳୀ (ଇଂରାଜୀ), ଶତବାର୍ଷିକୀ ସଂସ୍କରଣ, ୧୪ଶ ଖଣ୍ଡ, ୧୯୮୦, ପୃଷ୍ଠା -୩୭୫

ହୃଦୟର ସହିତ ପଢ଼ିବା ହେଉଛି ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ ହୋଇ ପଢ଼ିବା, ଏକ ସମର୍ପିତ ଚେତନାକୁ ସବାଆଗରେ ରଖି ପଢ଼ିବା । ଯେଉଁମାନେ ଏକ ସମର୍ପିତ ଚେତନାକୁ ସବାଆଗରେ ରଖି ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଆଗ୍ରହ ରଖିଥାନ୍ତି, କେବଳ ସେହିମାନେ ହୃଦୟର ସହିତ ପଢ଼ିପାରନ୍ତି । ହଁ, ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ନ୍ତି, ଯେମାନେ ପଣ୍ଡିତ ହୁଅନ୍ତି, ସଭାମାନଙ୍କରେ ଭାଷଣ ଗାଳନ୍ତି, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଯୁକ୍ତିରେ ପରାସ୍ତ କରି ନିଜର ଗୁରୁଙ୍କୁ ସବାବଡ଼ ଗୁରୁ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ କରିଦେବେ ବୋଲି ପଢ଼ିଥିବା କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଖାତାରେ ଟିପି ରଖିଥାନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ଜିଭଆଗରେ ବି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଯିଏ କେବଳ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଖୋଜୁଥାଏ, ଆପଣାର ଭେଟ ପାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯିଏ ସତେ ତାଙ୍କର ଭେଟ ପାଇ ପାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ, କେବଳ ସେଇ ବୁଝେ ।

ହୃଦୟଟିଏ ଥିଲେ ସିନା ଆମେ ହୃଦୟର ସହିତ ପଢ଼ି ପାରିବା ! ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ହୃଦୟ ନଥାଏ, କେବଳ ଉତ୍ତେଜନାଗୁଡ଼ାକ ରହିଥାଏ । ଉତ୍ତେଜନା ଭିତରେ ଅହଙ୍କାର ପୂରି ରହିଥାଏ । ମୁଁ ପ୍ରକୃତ ବାଟଟିକୁ ପାଇଛି – ଏହିପରି ଏକ ଭାବପ୍ରବଣତାକୁ ସେମାନେ ଉତ୍ତେଜିତ ମୁହଁରେ ସତେଅବା ଜିଣି କରି ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି, ପ୍ରଚାର କରୁଥାନ୍ତି ଏମିତିଆ ପ୍ରଚାର ପୃଥିବୀରେ କ'ଣ କମ ଚାଲିଛି ? ସେହି ପ୍ରଚାର ଦ୍ୱାରା ବେଳେବେଳେ ଭଗବାନଙ୍କର କାନ ବଧିର ହୋଇଯାଉଛି ଓ ସିଏ ଥକା ହୋଇ ଆମ ଆଗରେ ମୂର୍ତ୍ତିଟିଏ ହୋଇ ବସି ଯାଉଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିବା ପାଇଁ ଆମର ଦୁଆରଗୁଡ଼ିକ ମୋଟେ ଖୋଲି ପାରୁନାହିଁ । ଅସଲ ଦୁଆରଟିକୁ ଖୋଲୁଚୁ ନାହିଁ ବୋଲି ସତେଅବା ପଣ କରି ଆମେ ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ାକର ଦ୍ୱାରକୁ ଚଉଷଠି ଉପଚାରରେ ଖୋଲି ରଖିଛୁ । ସେଠି ପଚଶି ପର୍ବର ବରାଦ କରିଛୁ ।

ଆମେ ହୃଦୟର ସହିତ ପଢ଼ିବା ତେବେଯାଇ ବୁଝିବା ଯାହାକିଛି ପଢ଼ିଲୁ, ତାହାର ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିବା; ତାଙ୍କୁ ବୁଝୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିବା । ନିଜକୁ ଯିଏ ସତକୁ ସତ ବୁଝେ, ସିଏ ସମର୍ପଣ ବ୍ୟତୀତ, କୃତଜ୍ଞତାଜ୍ଞାପନ

ବ୍ୟତୀତ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ କୌଣସି ଧର୍ମ ଅଛି ବୋଲି ମୋତେ ଅନୁଭବ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ସମର୍ପିତ ମଣିଷ କୌଣସି କୋଳାହଳ କରେନାହିଁ, ପ୍ରଚାର କରିବା ନାମରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି କୋଳାହଳ କରେ ନାହିଁ । ସିଏ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚେ, ଯେଉଁ ବଞ୍ଚିବାର ମାଧ୍ୟମରେ ଯାବତୀୟ ସଂକ୍ରମଣକୁ ସମ୍ଭବ କରିପାରେ । ସେଇ ଅସଲ ପ୍ରେରଣା ଦିଏ, ଦୀକ୍ଷିତ କରିଆଣେ । ସାରା ପୃଥିବୀଟାକୁ ସେଇ କିଣି ଆଣିପାରେ, ସେ ସବୁ ବୁଝିଥାଏ, ସେ ଯଥାର୍ଥରେ ପଢ଼ିଥାଏ ।

୧ । ୩ । ୯୦

ନମିତ୍ର କିଏ ହେବ ?

ଯିଏ ନମିତ୍ର ହେବ, ସିଏ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବ ନାହିଁ । ଆମ ଭିତରର ଯେଉଁ ଅହଂଟା ହିଁ ଆମର ଅସଲ ଦାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ଓଗାଳି ରହିଛି, ସେଇ ସବୁବେଳେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଥାଏ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ନିଜକୁ ତୁଳନା କରି ଦେଖୁଥାଏ ଓ ତେଣୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଭେକରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହୁଏ, ନିଷ୍ଠାରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହୁଏ । ପ୍ରଦର୍ଶନ ଏବଂ କୋଳାହଳ ଗୁଡ଼ାକ ଆଡ଼କୁ ସେତେବେଳେ ଭାରି ମନ ରହିଥାଏ । ପ୍ରକୃତରେ ନମିତ୍ର ହେବାର ଯେତେ ଅନୁଧ୍ୟାନ ନଥାଏ, ମୁଁ ନମିତ୍ର ହେଲି ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଦେଖନ୍ତୁ ଓ ସେହି କଥାଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର ବି କରନ୍ତୁ, ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସେହିଭଳି ଏକ ଅଭିମାନ ରହିଥାଏ ।

ଅଭିମାନର ବାଟ ଏକାବେଳେକେ ଅଲଗା । ଅନେକେ ଜ୍ଞାନରେ ଅଭିମାନୀ ହୁଅନ୍ତି, କାମରେ ଅଭିମାନୀ ହୁଅନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଳିତ କରି ଆଗ ଭଗବାନପାଦଙ୍କର କୋଳରେ ଯାଇ ବସିବେ ବୋଲି ଅଭିମାନୀ ହୁଅନ୍ତି । ଅଭିମାନୀମାନେ ହିଁ ଗେହ୍ଲା ହୁଅନ୍ତି, ଅଥବା ଗେହ୍ଲା ହେବାକୁ ମନ କରୁଥିବା ମଣିଷମାନେ ହିଁ ଅଭିମାନୀ ହୁଅନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ନେଇ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅଭିମାନୀମାନଙ୍କର ଏହିପରି ବଜାରମାନ ବସି ଆସିଛି । ଏବଂ ତାହାକୁ ହିଁ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଲୀଳା ବୋଲି କେତେ ଅଳଙ୍କାରିକତା ଲଗାଇ କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଛି ।

ନମିତ୍ର ହୋଇଥିବାର ଅସଲ ପ୍ରତ୍ୟୟଟି ନିଜ ଭିତରୁ ମିଳେ । ନମିତ୍ର ହେଲେ ଅଲଗା ହୋଇ ଯେ କୌଣସି ସିଙ୍ଗ କଅଁଳେ କିମ୍ବା କୌଣସି ନୂଆ ଲାଞ୍ଜଟିଏ ଉଠିଆସେ, ସେ କଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଭିତରେ ସମ୍ମତ ହେଲେ ମଣିଷ ନମିତ୍ର ହୁଏ । ନମିତ୍ର ହୋଇ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ସଂସାରକୁ ଆସିଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର, ଯଥାର୍ଥରେ

ସମ୍ମତ ହୋଇ ନ ପାରିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମ୍ପିତ ହୋଇଥିବାର ଅନୁଭୂତ ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ । ସନ୍ତାନ ହୋଇ ସମସ୍ତେ ସଂସାରକୁ ଆସନ୍ତି, ମାତ୍ର ସନ୍ତାନ ହୋଇ ରହିବାର ସମ୍ମତି ଦେଇ ନ ପାରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜକୁ ସେହି ସନ୍ତାନତ୍ୱର ଏକ ସତ୍ୟକ ବୋଲି ମୋଟେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ ନାହିଁ । ସତ୍ୟକଟିର ଅନୁଭବଟି ମିଳିଗଲେ ମଣିଷ ଏକାବେଳେକେ ଚୁପ୍ ହୋଇଯାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥାଏ,—ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରସନ୍ନ ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଛି କି ନାହିଁ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ତରାଜୁ ପକାଇ ସିଏ କଦାପି ତଉଲିବାକୁ ଯାଏନାହିଁ । ଆପଣାର ଭିତରୁ ହିଁ ସିଏ ପ୍ରମାଣଟିକୁ ପାଇଯାଏ । ସିଏ ଦଶଗୁଣ ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଏ, ଦଶଗୁଣ ଅଧିକ ହାଲୁକା ଅନୁଭବ କରେ; ଏହି ସକାଳ, ସଞ୍ଜ, ଆଲୋକ ଓ ଆକାଶଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ତାକୁ ବେଷ୍ଟନ କରି ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ସତେଅବା ବାଟ ଖୋଲୁଥିବା ପରି ମନେ ହୁଅନ୍ତି, ତା'ର ସହଯାତ୍ରୀ ପରି ମନେ ହୁଅନ୍ତି । ସେଇଥିରୁ ହିଁ ସିଏ ତା' ଜୀବନର ଅସଲ ଖୁସୀଟିକୁ ପାଇଯାଏ । ଏହି ଖୁସୀ ହିଁ ତା' ଜୀବନର ଅସଲ ଉଚାଟକ ଓ ପ୍ରେରକ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

୧ । ୪ । ୯୦

ଅଭୀପ୍ସା ଅନୁସାରେ କରୁଣା

"People believe that the Grace means making everything smooth for all your life. It is not true."—ମାତୃ ରଚନାବଳୀ (ଇଂରାଜୀ), ଶତବାର୍ଷିକୀ ସଂସ୍କରଣ, ୧୫ଶ ଖଣ୍ଡ, ୧୯୮୦, ପୃଷ୍ଠା–୧୯୪ ।

ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅନେକ ମଣିଷ କରୁଣାମୟ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଯୁଗେ ଯୁଗେ କହି ଆସିଛନ୍ତି, ଏବେ ମଧ୍ୟ କହୁଛନ୍ତି । ଆମ ଭାରତବର୍ଷରେ ବିଭିନ୍ନ ଛନ୍ଦବନ୍ଧ ଦେଇ ସେହି କଥାଟିକୁ କେତେ ଆଶ୍ୱସ୍ତିର ସହିତ କୁହାହୋଇ ଆସିଛି । କିଏ ଧନ ଗଦାକରି ରଖିଛି, କିଏ ଅଙ୍ଗଦ ପରି ଆପଣାର ଲାଙ୍ଗୁଳଟାକୁ ଗୁଡ଼ାଇ ଗୁଡ଼ାଇ ମଥାନେ ଉଚ୍ଚ କରି ତାହାର ଉପରେ ଯାଇ ବସିଛି ଓ ରାବଣ ପରି ଉଚ୍ଚ ଦିଶିବ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରୁଛି । କାହା ହାତରେ କ୍ଷମତା, କାହା ପାଖରେ ଜ୍ଞାନ, ଏବଂ କାହା ପାଖରେ କେତେ କେତେ ପ୍ରକାରେ ସୁଖ, କେତେ କେତେ ପ୍ରକାରର ଅତିରିକ୍ତତା । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛନ୍ତି ଯେ ପରମ ଜଗତ୍‌କର୍ତ୍ତାଙ୍କର କରୁଣାରୁ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଏସବୁ ମିଳିଛି, ସୁଖ ମିଳିଛି, ଗାରିମା ମିଳିଛି ଏବଂ ଗୌରବ ମିଳିଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ କର୍ମବାଦ ବୋଲି ଯେଉଁ ଅସାମାଜିକ ଅନ୍ଧନ୍ୟାସୃଷ୍ଟି ଆମ ସମାଜର ପ୍ରାୟ ଏକ ନିୟାମକ ସୂତ୍ର ପରି

ରହିଆସିଛି. ଅନେକେ ସତେଯେମିତି ସେହି କର୍ମକୁ କୌଣସି କରୁଣା ନାମକ ଦୋକାନରୁ କିଣାକିଣି କରି ଆଣିଥିବା ପରି ବଟୁଆରେ ଭରିଥାନ୍ତି । ଭଗବାନ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ନଥିଲେ ସେମାନେ ପାଇଥାଆନ୍ତେ କୁଆଡ଼ୁ ? ଭଗବତ୍ କରୁଣା ବ୍ୟତୀତ ସେମାନଙ୍କର କର୍ମ ଏପରି ତେଜ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତା କିପରି ? ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଚରାଜ ଉପରେ ଏହି ବିଶ୍ୱାସର ପରମ୍ପରାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଉଜ୍ଜଳ ଦେଖାଯାଇ ପାରିବ । ଆମେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆମକୁ ସୁହାଇବ ବୋଲି ଆମ ନିଜର ଚରାଜକୁ ଉପରେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମକୁ ନେଇଯିବାର ଅଭ୍ୟାସରେ ମାତିଯାଉ ସତ, ମାତ୍ର ତଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୟଂ ବିଡ଼ମ୍ବନା ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଥାଉ । ଆମେ ଗଡ଼ୁଆ ଭିତରୁ ବାହାରି ପାରୁନାହିଁ କି ଆଖି ସଫା କରି ମୋଟେ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ ।

ଆମ ଗୋଡ଼ରେ କଣ୍ଟାଟିଏ ପଶିବ ନାହିଁ, ଆମ ଜୀବନରେ ଦୁଃଖ ବୋଲି କିଛି ରହିବ ନାହିଁ, ସବୁ ସମତଳ ସୁରୁଖୁରୁ ଭାବରେ ଘଟିଯାଉଥିବ, ଅଗ୍ରଗତି କରୁଥିବ—ଏବଂ, ନିତାନ୍ତ ସାଂସାରିକ ଅର୍ଥରେ ଏସବୁ ହେଉଥିବ,—ପୁରୁଣା ପୃଥିବୀର ଅନେକ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କର କରୁଣା କହିଲେ ଆପଣା ଜୀବନରେ ଏହିସବୁକୁହିଁ ବୁଝିଥାନ୍ତି । ଏହିଭଳି ଏକ କରୁଣାକୁ ଲୋଡ଼ିହିଁ ସେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି । ମନ୍ଦିରରେ ସେମାନେ କେତେ ପ୍ରଣାମ କରନ୍ତି ଭଗବାନଙ୍କ ପାଇଁ କେତେ କ'ଣ ଖଞ୍ଜି ଦିଅନ୍ତି, ଏବଂ ତାହାର ବଦଳରେ ଆପଣାଲାଗି ନିଷ୍କଣ୍ଟକ, ସମତଳ, ସୁଖମୟ ଜୀବନଟିଏ ମାଗୁଥାନ୍ତି । ନିଜ କାମନାର ଅଭିଧାନ ଅନୁସାରେ ସେମାନେ କରୁଣାର ଅର୍ଥଟିଏ ବାହାର କରୁଥାନ୍ତି । ଯୁଗକୁ ସୁହାଉଥିବା ପୁରୋହିତମାନେ ସେହି ଅର୍ଥର ଆବୃତ୍ତି କରନ୍ତି । ମନ୍ଦିରରେ ମହୋତ୍ସବ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଆମ ଭିତରେ ଯେଉଁଠି ଭଗବାନ ଆମ ଲାଗି ସତକୁ ସତ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି, ସେଇଠି ସହିତ କେବଳ ଆପଣା ଲାଗି ନିଃସମସ୍ୟକାମୀ ମଣିଷମାନଙ୍କର ସମ୍ଭବତଃ ଆଦୌ କୌଣସି ଯୋଗସୂତ୍ର ନଥାଏ । ନିଜର ଅସଲ ଘରେ ପ୍ରାପ୍ୟ ସମସ୍ତ ଉନ୍ମୋଚନ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କର ବସ୍ତିରେ ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କରେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦରେ ଘଣ୍ଟ ବାଜୁଥାଏ । ସୁଖଭୋଗୀ ମଣିଷମାନେ କରୁଣାର ଜୟଜୟକାର କରୁଥାନ୍ତି ।

ମାଆ କହୁଛନ୍ତି It is not true— ଏପରି ହୁଏ ନାହିଁ । କରୁଣା ଏକ ନିଦଔଷଧ ନୁହେଁ ଯେ ତାହା ଆମକୁ ସୁଖ ଭିତରେ ସଫଳତା ଭିତରେ, ସମତଳତା ଭିତରେ ଶୁଆଇ ପକାଇବାକୁହିଁ ଆପଣାର କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ । କାଳରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ରହିଥିବା ଓ ଯେନ୍ତେପ୍ରକାରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ରହିବାକୁ ଏହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟଜୀବନର ପରମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ମାନୁଥିବା ମଣିଷମାନେ ଆଉ ଅଧିକ କ'ଣ କରି ପାରନ୍ତେ ? କରୁଣା ହେଉଛି ଏକ ଆହ୍ୱାନ, ଏକ ବିମୋଚନକାରୀ ଆହ୍ୱାନ । ମଣିଷ ନିଜରେ

ଶୋଇଥିବା ବେଳେ ଯେପରି ହୁଏ, ନିଜପାଇଁ ତୁଚ୍ଛା ସୁଖକାମନାଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ଶୋଇ ରହିଥିବା ବେଳେ ସେହି ଆହ୍ୱାନକୁ କଦାପି ଶୁଣିପାରେ ନାହିଁ । ତାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ଦଉଡ଼ିମାନେ ତାକୁ ସତେଅବା କେଡ଼େ ଭଲ ଲାଗୁଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ଦଉଡ଼ି-ଗୁଡ଼ାକୁ ଛିଣ୍ଡାଇ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବାହାରି ଆସିବାକୁ ତା'ର ମୋଟେ ମନ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆପଣାର ବହୁ ନିଦ ଓ ବହୁ ଫାଶରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ଯେ ମଣିଷ ଯଥାର୍ଥ କରୁଣାର ଭାଜନ ହୁଏ, ଓ ଭାଜନ ହେଉ ହେଉ ବିମୋଚିତ ହୁଏ ଏବଂ ବିମୋଚିତ ହୋଇ ତାହାର ଏକ ଯନ୍ତ୍ର ହୋଇ ବାହାରେ, ନିଦଗୁଡ଼ାକର ନିଶ୍ଚିତ ସମତଳରେ ରହିବାକୁ ହିଁ ଜୀବନର ନିରାପଦତମ କାମ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିବା ମଣିଷ ତାହାର ରହସ୍ୟ ଭିତରେ ପଶିପାରିବ କିପରି ?

ଦିବ୍ୟ ପରମ କରୁଣାର କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଏକ ବିମୋଚନକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ । ପୃଥିବୀର ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ଆଦରି ରହିଥିବା ନାନା ଫାଶରୁ ତାହା ସେମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁହିଁ ଆପଣାକୁ ସନ୍ନିଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଥାଏ । ଯୋଉମାନେ ଫାଶଗୁଡ଼ାକୁ ଇହଜୀବନର ଅସଲ ନାଡ଼ୀ ବୋଲି ଧରି ନେଇଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ହୁଏତ ସେହି ସନ୍ନିଯୁକ୍ତତାର ମଣ୍ଡଳ ଭିତରୁ ଆପଣାକୁ ବାହାରେ ବାହାରେ ରଖିଥାନ୍ତି । ମାଆ କହିଛନ୍ତି, ମନୁଷ୍ୟର ସଂସାରରେ ଏହି କରୁଣା ଆପଣାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ଦୁଇଟି ଦିଗ ବା ବିଭାବ ରହିଛି । ଏହି ଦୁଇଟି ବିଭାବ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଅଧିକ ବା କେଉଁଟି ଅଳ୍ପ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ମାଆଙ୍କ ଭାଷାରେ ଦୁଇଟିଯାକ ପରସ୍ପରର ଅନୁପୂରକ । ଦୁଇଟିଯାକ ସମାନ ଭାବନରେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଅର୍ଥାତ୍, ନିଜ ଜୀବନରେ ଆମେ କରୁଣାର ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ବିଭାବକୁ ଆବାହନ କରି ଆଣିପାରିଲେ ଯାଇ ଆମର ବିମୋଚନ ଏବଂ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ବିଚରଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିବ । ଗୋଟିକର ଅଭାବରେ ଆରଟି ହୁଏତ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବା ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଯିବ । ଅର୍ଥାତ୍, ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରେ ଭଗବାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆମର ସହଯୋଗ ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଯିବ । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଟିର ଆଲୋଚନା କରି ମାଆ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି କଥାଟିକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପାରୁନାହିଁ । (ତଦୈବ, ପୃଷ୍ଠା-୧୯୧) ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିକ ଲାଗି ଅଧିକ ଉତ୍ସୁକତା ଦେଖାଉ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟିଠାରୁ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହୁଥାଉ । ଗୋଟିକୁ ସବୁଯାକ ବୋଲି ମାନୁ ଏବଂ ତେଣୁ ପ୍ରାୟ ଅଧାପନ୍ତରିଆ ହୋଇ ରହିଯାଉ ।

ଦୁଇଟି ବିଭାବକୁ ମାଆ ଏହିପରି ଭାବରେ ଆମଲାଗି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ପରମ କରୁଣା ଆମ ଜୀବନକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ତାହାକୁ ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଶାନ୍ତିରେ ଭରିଦିଏ । ସେହି ପ୍ରଶାନ୍ତିହିଁ ଆମ ଜୀବନର ସର୍ବନିୟାମକ ଅଧିଷ୍ଠାତା ହୋଇ ରହେ । ସମସ୍ତ ଉଦ୍‌ବେଗ ଓ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା ଦୂର ହୁଏ, ସକଳ ପ୍ରକାରର ସଂଘାତ ଏକ ସମଞ୍ଜସତା ଭିତରେ ବିଲୀନ

ହୋଇଯାଏ । ସମସ୍ତସତ୍ତା ଆମ ଜୀବନର ସକଳ ଦୁଃଖଭୋଗର ଅପନୋଦନ କରାଏ । ଏବଂ, ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଭାବଟି ପୁଣି କ'ଣ ? ମାଆଙ୍କର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଅନୁସାରେ, ସେଇଟି ହେଉଛି ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗତିଶୀଳ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଅଗ୍ରଗତି । ସେହି ଅଗ୍ରଗତି ଆମକୁ ଯାବତୀୟ ବନ୍ଧନ ଓ ପାଶରୁ ମୁକ୍ତ କରାଏ, ସତତ ମୁକ୍ତ କରାଇ ନେଉଥାଏ । ଆମର ଯାବତୀୟ ଜଡ଼ତା ମଧ୍ୟରୁ ଆମକୁ ମୁକୁଳାଇ ନେଇଯାଏ । ଜୀବନରେ ଆମେ ପାହାଚ ପାହାଚ ଉଠିବାରେ ଲାଗିଥାଉ, ଚେତନାର ସମାରୋହଣ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ସେହି ସମାରୋହଣ ହେଉଛି ଅଗ୍ରଗତି । ଏହି ଅଗ୍ରଗତି ଆମକୁ ପାଖୁଡ଼ା ପାଖୁଡ଼ା କରି ଖୋଲି ଦେଉଥାଏ । ଆମେ ସତେଯେପରି ଅଭୀପ୍ସିତ କେଉଁ ଶିଖରଦେଶର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଉ ।

ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶାନ୍ତି, ଆଉଟି ଅଗ୍ରଗତି । ସାଧନାର ବୃକ୍ଷରେ ପ୍ରଶାନ୍ତି ଭୂଇଁର କାମ କରେ, ଅଗ୍ରଗତି ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷମାଣ ଆକାଶଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରସାରିତ କରିନିଏ । ପ୍ରଶାନ୍ତି ବିନା ପ୍ରସାରଣ କଦାପି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ପ୍ରସାରଣ ବିନା ପ୍ରଶାନ୍ତି ପ୍ରାୟ ନିଷ୍ଫଳା ହୋଇ ରହିଯାଏ । ମାଆ କହିଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ସେହି ପ୍ରଶାନ୍ତିକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ତାହାକୁ ଏକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରମ ଦାନ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବା ଲାଗି ସଦା ଇଚ୍ଛୁକ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ସମସ୍ତେ ପ୍ରଗତିର ସେହି ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଭାବଟିକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆଣିବାକୁ ମନ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେମାନେ ସେହି ପ୍ରଥମ ପହଞ୍ଚିରେହିଁ ରହିଯାଆନ୍ତି । ମାଆଙ୍କ ଭାଷାରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅଭୀପ୍ସା ପ୍ରଗାଢ଼ ହୋଇ ପାରିଥାଏ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ଅଭୀପ୍ସା ସହିତ ସାହସ ସାଥୀ ବା ଉତ୍‌ପ୍ରେରକ ପରି ହୋଇ ରହିଥାଏ, କେବଳ ସେହିମାନେ ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ସ୍ୱାଗତ ଜଣାନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ପାରନ୍ତିନାହିଁ; ଆହୁରି ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ କହିଲେ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ନାହିଁବୋଲି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେମାନେ ପ୍ରଥମଟିକୁହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ମଣନ୍ତି, ତେଣୁ ପ୍ରଥମଟିରେ ହିଁ ରହିଯାଆନ୍ତି । ଜୀବନରେ ପରମ କରୁଣାର ସ୍ପର୍ଶ ବାଜିଲେ ଯେଉଁ ପ୍ରଶାନ୍ତି ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ, ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ସେଥିଭିତରେ ହୁଏତ ଏକ ମୋହକତା ରହିଥାଏ । ଆମଭିତରୁ ଅନେକେ ସତେଅବା ପ୍ରଲୁବ୍‌ଧ ହେଲାପରି ସେହି ମୋହକତା ଭିତରେହିଁ ରହିଯାଆନ୍ତି । ଏକ ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରସନ୍ନତାର ପ୍ରାପ୍ତିକୁ ଜୀବନର ପରମ ପ୍ରାପ୍ତିପ୍ରାୟ ମଣନ୍ତି । ସେହି ସ୍ଥିତିରୁ ମୋଟେ ଏତେଟିକିଏ ହଲଚଲ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତିନାହିଁ । କେତେ ଖୁସି ରହନ୍ତି, କେତେ ନିମଗ୍ନ ହୋଇ ରହନ୍ତି, ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ସତତ ସେହି ମକରନ୍ଦ ପାନ କରିବାକୁହିଁ ଚରମପ୍ରାପ୍ତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ସତେ ଯେପରି ଆଉ କିଛି କରିବାର ନଥାଏ, ଆଦୌ କିଛି ଦେବାର ନଥାଏ । ଆଦୌ କୌଣସି ପାହାଚ ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ କାଳେ ଏହି ଅମୋଘ ଶାନ୍ତି ଚହଲି ପଡ଼ିବ ଆଉ ପଛୁଣ୍ଡେ ପକାଇବା ମାତ୍ରକେ

କାଲେ ପ୍ରଥମ ପଦ୍ଧୁଣ୍ଟିର ପ୍ରାପ୍ତି ହାତଛଡ଼ା ହୋଇଯିବ, ସେମାନେ ସେଥିଲାଗି ଆଉ ଆଗକୁ ସାହସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ନିଜକୁ ଅଲୋଡ଼ା କରି ରଖନ୍ତି ।

ପୁରାତନ ମାର୍ଗରେ ଯାବତୀୟ ସାଧନା ସମ୍ଭବତଃ ଏହି ପ୍ରସନ୍ନତାଟିକୁ ଲାଭ କରିବାର ସୋପାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସୁଥିଲା, ତାହାକୁ ଭଗବତ୍ କରୁଣା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ପରମ ବରଦାନ ବୋଲି ବିଚାରୁଥିଲା । ଆଉ ଅଧିକ ଆଗକୁ ସାହସ କରିବାକୁ ମନ କରୁନଥିଲା । ନିଜ ପାଇଁ ପରମ ଶାନ୍ତି,—ହୁଏତ ତାହାହିଁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କ ସକାଶେ ସାଧନାରେ ପ୍ରାପ୍ତିର ଚରମ ସୀମା ହୋଇ ରହିଛି । ତଥାକଥିତ ଏହି ପ୍ରାପ୍ତିଟି ପାଖକୁ ଆସି ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷଙ୍କର ଅଭୀପ୍‌ସା ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଉଛି । ଆମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଏହି ପୃଥିବୀଟି ଏପରି ବହୁ ବିକ୍ଷୋଭ ଓ ବିକୃତିଦ୍ୱାରା ଉପଦ୍ରବମୟ ହୋଇ ରହିଛି ଯେ, ଏଠି ଶାନ୍ତିରେ ବାସ କରିବାକୁ ଓ ଶାନ୍ତିଲାଭ କରି ପ୍ରସନ୍ନ ରହିବାକୁହିଁ ସାଧନାର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସକଳ ପ୍ରାପ୍ତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଉଚି । ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଆମର ଜନ୍ମ ପ୍ରକୃତିର ବହୁ ବନ୍ଧନ ଓ ବହୁ ଉପଦ୍ରବ ଆମକୁ ଏଭଳି କାବୁ କରି ରଖିଛି ଯେ, ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ଏକ ଆପାତ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିବାକୁହିଁ ମୂଳତଃ ଏକ ଶାନ୍ତି ଖୋଜୁଛୁ, ଶାନ୍ତିକୁହିଁ ପରମ ପରିତ୍ରାଣ ବୋଲି ମଣୁଛୁ । ସେହି ଶାନ୍ତି ସତେଅବା ଆମର ଜୀବନକୁ କୃତାର୍ଥ କରି ଦେଉଚି, ଆମର ଆଖିଟାକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଜିଦେଇ ଯାଉଛି । ଭିତର ଆଡ଼କୁ ତଥା ବାହାର ଆଡ଼କୁ ବୁଜିଦେଇ ଯାଉଛି । ଆମ ଭିତରଟା ଯେମିତି ଥିଲା ସେମିତି ରହୁଛି, ପ୍ରାୟ ଏକ ବୁଦ୍ଧିଗତ ଉପେକ୍ଷାର ପାଚେରି ଦେଇ ଆମେ ଆମର ପୁରୁଣାଟାକୁ ସେପାଖକୁ ଠେଲି ରଖିଦେଉଛୁ, ସତେ ଯେପରି ସେଇଟା ଆମର ନୁହେଁ, ସେହିପରି ନିଜକୁ ବାଆଁରେଇ ଭୁଲାଇ ରଖୁଛୁ ଓ ଏପାଖରେ ଶାନ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରୁଛୁ, ତାହାକୁହିଁ ଏହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ସମ୍ଭବ ସବୁକିଛି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଉଛୁ । ଏବଂ, ବାହାର ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଏକ ଅଜବ ସମାଧାନ କରି ବସୁଛୁ । ବହୁପ୍ରକାରେ ବିକୃତ ଓ ବିକଟାଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ପୃଥିବୀଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଦୁଇ-ଭାଗରେ ବାଣ୍ଟି ଦେଉଛୁ ଓ ସଜ୍ଜନ ହୋଇ ଆମ ପାଖଟିରେ ରହି ଶାନ୍ତିରେ ବାସ କରୁଛୁ । ସେପାଖର ଯାବତୀୟ ବିକ୍ଷୋଭ ଦୂର ହେବା ବା ନ ହେବାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କ ହାତରେ ଛାଡ଼ିଦେଉଛୁ । ଆମ ଭିତର ପରି ଆମ ପୃଥିବୀଟା ମଧ୍ୟ ଦୁଇଭାଗ ହୋଇ ରହୁଛି । ଏହା ହେଉଛି, କାରଣ ଆମେ ନିଜ ଭିତରେ, ଚେତନାରେ ଏବଂ ପୃଥିବୀ ସହିତ ରହିଥିବା ଆମ ସମ୍ବନ୍ଧର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଜଡ଼ତାକୁ ଆଦରି ନେଇଛୁ ।

ସେହି ଜଡ଼ତା ଦୂର ହେବ । ଆମ ଭିତରେ ବନ୍ଧନଗୁଡ଼ାକ ତୁଟିଯିବ । ଆମେ ଆଗକୁ ଯିବା ଓ ପୁରୁଣାର ପାଶଗୁଡ଼ିକରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଥିବା । ତଥାକଥିତ ଶାନ୍ତିକୁହିଁ ଚରମପ୍ରାପ୍ତି ବୋଲି ମାନିନେବା ଓ ଅତୀତର ସକଳ ମାର୍ଗକୁ ପ୍ରଧାନତଃ

ଆପଣା ଭିତରେ ଥିବା ଏକ ଅବିଶ୍ୱାସର ବାଡ଼ ଦେଇ ଉଗାଳି ରଖିଥିବା, — ହୁଏତ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଏତିକରେ ଅଟକି ରହିଥିବେ । ମାତ୍ର, ଆମେ ଯଦି ସତକୁ ସତ ଏକ ନୂଆ ପୃଥିବୀ ଆସୁଛି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା, ନୂଆ ପୃଥିବୀର ଆସିବା ପାଇଁ ଆପଣାକୁ ଏକ ଯନ୍ତ୍ରରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ସମ୍ମତି ଦେଇଥିବା, ତେବେ ଆମେ କଦାପି ସେତିକରେ ଅଟକି ରହି ଯିବାନାହିଁ । ଆମ ଭିତରେ, ଆମର ଚେତନାରେ ଶାନ୍ତି ବିରାଜମାନ କରୁଥିବ ସତ, ମାତ୍ର ଆମର ଅଭୀପ୍ସା ଅଗ୍ରଗତି ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବ । ଆମ ଭିତରେ ଆମର ବନ୍ଧନଗୁଡ଼ିକୁ ଛିନ୍ନ କରି ଆମକୁ ସତେଅବା ଗୋଟାଏ କରି ଗଢ଼ିନେବାର ସାହସ ରଖିଥିବ ଏବଂ ବାହାରର ବସ୍ତୁ ବିଷମତା ଓ ବିରୂପତାକୁ ଦୂର କରି ସେଇଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ କରି ଗଢ଼ିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିବ । ଆମେ ଯଦି ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପଟିକୁହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ମଣୁଥିବା, ତେବେ ଆମ ଭିତରେ ଖିରି ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିବା ଲାଗି ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିବା । ଅଶାନ୍ତିଗୁଡ଼ାକୁ ଆମର ଆଉ କୌଣସି ବଳ ପାଉ ନଥିବ; ନିଜ ଭିତରେ ନୁହେଁ କି ନିଜର ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ିକ ପାଷଣ୍ଡ ହୋଇ ନାଚୁଥିବେ, — ଆମ ଭିତରେ ନାଚୁଥିବେ, ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ନାଚୁଥିବେ । ଏକ ମୂଳଭୂତ ଜଡ଼ତା ଆମକୁ ତାହାର ସମକ୍ଷରେ ଜଡ଼ତାଗ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିଥିବ, ଗୀତାର ଭାଷାରେ କ୍ଳୀବ କରି ରଖିଥିବ । ଆମେ ଲାଭ କରିଥିବା ତଥାକଥିତ ଶାନ୍ତି ଆମର ଅଧ୍ୟାତ୍ମଯାତ୍ରାରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ବିସ୍ମରଣ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବ ।

ତେଣୁ ଅଭୀପ୍ସାକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ପ୍ରଗାଢ଼ କରିବାକୁ ହେବ, ଯେପରି ଆମେ ପ୍ରାୟ ଏକପଟିଆ ହୋଇ କଦାପି ଶାନ୍ତିଲାଭର ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପଟିରେ ଅଟକି ରହିଯିବା ନାହିଁ । ଅସଲ ଯତ୍ନ କାମରେ ଲାଗେ, ତେଣୁ ଶାନ୍ତିଲାଭକୁ ଚରମ ବୋଲି ମାନି ନିଏନାହିଁ । ଶାନ୍ତି ଭିତରେ ବାସ କରିବାର ଫାସରେ ପଡ଼ି କେତେ କେତେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମପୁରୁଷ ଆମ ପୃଥିବୀରେ ନିଜର ନିକାଞ୍ଚନଟିଏ ଖୋଜି ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଲେ, ଉପେକ୍ଷାକୁହିଁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ରହିଲେ । ସେମାନେ ସମତଳରେ ରହିଗଲେ । ଅନେକ ସମୟରେ ଏକ ନିର୍ମମ ଜଡ଼ତାକୁହିଁ 'ସମତଳରେ ରହିବା ବୋଲି ଭ୍ରମ କଲେ । ଏପରି କରି ଆପଣା ଅଗ୍ରଗତିର ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ ସତେଅବା ଅଳସତା ଓ ନିରାପତ୍ତାର କଣ୍ଟା ଦେଇ କଳି ରଖିଲେ । ସେହି ଅଳସତାକୁ ଶାନ୍ତି ବୋଲି କହିଲେ । ପୃଥିବୀମୟ ଅଶାନ୍ତି ଭିତରେ ଅସାହସୀମାନଙ୍କର ସେହି ଶାନ୍ତି ମନ୍ଦିର ହୋଇ ରହିଗଲା, ଆଶ୍ରମ ହୋଇ ରହିଗଲା ହୁଏତ ଠାକୁରଟିଏ ହୋଇ ବି ରହିଗଲା । ସାଧନା ବହୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ତେଣୁ, ଅନୁପୂରକ ଦ୍ୱିତୀୟ ପଦକ୍ଷେପଟି ପକାଇବା ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଅଭୀପ୍ସା ସାହସୀ ହୋଇ ବାହାରିବା ଉଚିତ, ଅଗ୍ରଗତିକୁ ଜଡ଼ତାରୁ ମୁକ୍ତହେବାକୁ, ସମାନ ଭାବରେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେବା ଉଚିତ ।

ନବଜ୍ୟୋତି, ଫେବୃଆରି ୨୧, ୧୯୯୦

ଯୋଗକ୍ଷେତ୍ରର ଉପଦ୍ରବ

ଯୋଗ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯୁକ୍ତ ହେବା । ଯୁକ୍ତ ହେବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯାବତୀୟ ଦୂରତାକୁ କାଟିବା । ଯାବତୀୟ ଦୂରତାକୁ କାଟିବା ଯଦି ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ସେହି ଦୂରତାଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଲାଗି ବାଟ ଚାଲିବା । ଏହି ବାଟଟି ଆଗରୁ ତିଆରି ହୋଇ ରହି ନଥାଏ । ନିଜର ବାଟକୁ ନିଜେ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ତିଆରି କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯୋଗୀମାନେ ଲେଖିଥିବା କେତେକ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଯୋଗର ସାଧନାକୁ ଅତିକ୍ରମଣ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଆରୋହଣ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ଯୋଗର ପରମ୍ପରା ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ପରମ୍ପରା । ଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ ଯଦି ଏହି ପରମ୍ପରାରେ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦିଆ ଯାଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ଭାରତବର୍ଷ ସତକୁ ସତ କେତେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟରେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟବାନ୍ ହୋଇ ରହି ନଥାନ୍ତା ? ଅତିକ୍ରମଣ ବା ଆରୋହଣ ଆଦି କର୍ମରେ କୁଶଳତା ଲାଭ କରିବାକୁ ଯଦି ସବାଆଗ କଥା ବୋଲି ସତକୁସତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆ ଯାଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ପରମ୍ପରା ଆମର ଅନ୍ତର୍ଗତ ତଥା ବହିଃସ୍ଥ ଜୀବନକୁ ଏଠି କେତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିଦେଇ ନଥାନ୍ତା ? ଯଦି ସାଧନାର ସ୍ତରରେ ଯୁକ୍ତ ହେବାକୁହିଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଧ୍ୟେୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ଯୋଗ ଭିତରେ ଏତେସବୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ କାହିଁକି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାନ୍ତା ? ଯେଉଁମାନେ ସତକୁସତ ଦିଅଁଙ୍କର ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଦେଉଳକୁ ଯାଉଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାହିଁକି ଏତେ ଝଗଡ଼ା ଲାଗିବ ? ଗୋଟାଏ ଦିଅଁ କାହିଁକି ଦଶଟା ଦିଅଁରେ ଭାଙ୍ଗି ଚୂରମାର ହୋଇଯିବେ, ଗୋଟାଏ ଦେଉଳ କାହିଁକି ଦଶଟା ହେବ, ଗୋଟାଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ କାହିଁକି ଜବରୁ ଶିରା ଉଠାଇଲା ପରି କାଳକ୍ରମେ ଦଶଟା ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ଛିନ୍‌ଭିନ୍ ହୋଇଯିବ ? ସିଏ ସକଳ ଭୁବନର କର୍ତ୍ତା, ସିଏ ସକଳ ଭୁବନକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ବିରାଜମାନ ରହିଛନ୍ତି, ସିଏ ଆମ ହୃଦୟ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ଆମେ ଭାଗ ଭାଗ ଓ ବିବଦମାନ ଭାବରେ ଏହିପରି ଅଯୁକ୍ତ ଓ ଅଲକ୍ଷଣା ହୋଇ ରହୁ ବୋଲି ସିଏ କ'ଣ ସତରେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବେ ?

ଜ୍ଞାନ, କର୍ମ ଓ ଭକ୍ତି,—ଏଗୁଡ଼ିକ ଯୋଗସାଧନାର ବାଟ । ସିଏ ନିଜ ଭିତରେ ଅସଲ ସାଧକଟିକୁ ଠାବ କରିପାରିଛି ଓ ଅସଲ ଦିଅଁଟିର ଆହ୍ୱାନକୁ ଶୁଣିପାରିଛି, ସିଏ ନିଜ ଅନୁଭବରୁ ଅବଶ୍ୟ କହିବ ଯେ, ଏଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପରଠାରୁ ମୋଟେ ଅଲଗା

ନୁହଁନ୍ତି,— ଏମାନେ ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ । ପରିପୂରକ ଭାବରେହିଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାଟ । ଯେଉଁଠାରେ, ଏହି ତିନୋଟି ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟିକୁ ଉପେକ୍ଷାପ୍ରାୟ କରି ଏକମୁହାଁ ହୋଇ ଆଗେଇ ଯାଏ, ତାହା ଜୀବନରେ ସାଧନାରେ ଏବଂ ଉପଲବ୍‌ଧିରେ ବହୁ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର କାରଣ ହୁଏ । କର୍ମ ଓ ଭକ୍ତିକୁ ଛାଡ଼ି ତଥାକଥିତ କେବଳ ଜ୍ଞାନ ନିର୍ମମ ହୁଏ, ଜ୍ଞାନ ଓ କର୍ମକୁ ଛାଡ଼ି ତଥାକଥିତ କେବଳ ଭକ୍ତି ସଚରାଚର ଏକ ସ୍ପର୍ଶକାତର ଭାବପ୍ରବଣତାରେ ପରିଣତ ହୁଏ ଏବଂ, ଭକ୍ତି ଓ ଜ୍ଞାନକୁ ଛାଡ଼ି ତଥାକଥିତ ତୁଚ୍ଛା କର୍ମ ପ୍ରାୟ ଏକ ବିଗ୍ରହସ୍ଥାନ ଏବଂ ବହୁକ୍ଷତିକାରକ ମିଛ ତତ୍ପରତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ଏକଥା ସାଧନାର ମାର୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାଧକ ଅନୁଭବ କରିଥାଏ ଓ ତେଣୁ ଖାଲି କର୍କଶ ଦଉଡ଼ିଟିଏ ନ ହୋଇ କୋମଳ ବେଣୀଟିଏ ହେବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥାଏ । ଜ୍ଞାନ, କର୍ମ ଓ ଭକ୍ତି ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ବେଣୀର ତିନୋଟି ସରି । ବେଣୀଟିଏ ହୋଇ ପାରିବାରୁହିଁ ନମନୀୟତା ଆସେ, ଦୃଷ୍ଟିରେ ସମଗ୍ରତା ଆସେ । ଯୋଗର ଆରୋହଣ-ମାର୍ଗରେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିତି ରହିଛି, ଯେଉଁଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସାଧକ ଆପଣାକୁ ଜ୍ଞାନୀ, ଭକ୍ତ ବା କର୍ମୀ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି ଆଦୌ କିଛି କହିପାରେ ନାହିଁ । ସିଏ କେବଳ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ସେହି ଯୁକ୍ତ ହେବାର ଚେତନାଟିହିଁ ପରମ ବରଦାନ ପରି ତା'ର ଜୀବନକୁ ପ୍ରତିଭାତ ଓ ପ୍ରସନ୍ନ କରି ରଖିଥାଏ ।

ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଯୋଗର ବିଶେଷ ନାମଟି ହେଉଛି ସମଗ୍ର ଯୋଗ, ପୂର୍ଣ୍ଣଯୋଗ । ଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେ ଯେଉଁ ବିଶେଷ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ଲେଖିଛନ୍ତି, ତାହାର ନାମ ହେଉଛି 'ଯୋଗସମନ୍ୱୟ' । ଅଲଗା ଅଲଗା ଯେତେଟା ବାଟ ଅଛି, ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଏକ ଆଖିଦୃଶିଆ ସମଷ୍ଟିର ଅବତାରଣା କରିବାକୁ ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ସମନ୍ୱୟ ବୋଲି କହି ନାହାନ୍ତି । ସମନ୍ୱୟ ଦୃଷ୍ଟିର କ୍ଷେତ୍ରରେ, ସଂଯୁକ୍ତ ହେବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ । ପରମ ଆସ୍ପଦଙ୍କୁ ଏକାବେଳେକେ ନିଜର ଭିତରେ ଓ ନିଜର ବାହାରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ । ସମନ୍ୱୟ ନଥିଲେ ସାଧନା ଖଣ୍ଡିଆହିଁ ରହିଯିବ । ଅନେକ ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ କେବଳ ନିଜ ଭିତରେହିଁ ଦେଖନ୍ତି, ସଂସାର ଭିତରେ ଦେଖିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ନାନା କାରଣରୁ ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଥା'ନ୍ତି । ସଂସାର ଭିତରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ସଂସାରରେ ନଥାନ୍ତି ଅଥବା ସଂସାରର ସ୍ପର୍ଶ ବାଜି ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯିବେ ବୋଲି ସଂସାର ବାହାରକୁ ପଳାନ୍ତି । ଗିରିକୋଟରକୁ ପଳାନ୍ତି, ଅରଣ୍ୟକୁ ପଳାନ୍ତି, ନିକାଞ୍ଚନକୁ ପଳାନ୍ତି । ସେମାନେ ଯୋଗର ଜଗତରେ ଭାରି ଭୀତ, କାତର ଓ କ୍ଷତଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟ ଭିତରେ ସେମାନେ ସତକୁସତ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଖଣ୍ଡିଆଟିକୁ ସତେଅବା ଲୁଚାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେମାନେ ସଂପ୍ରଦାୟ, ଭେକ ବା ସଂସ୍କାରର ବହୁବିଧ ଜାଲଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଅଚେତା ହୋଇ

ରହିଥାନ୍ତି । ସେହି କ୍ଷତର ଉପଦ୍ରବକୁ ଯେ କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କୁ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ତା' ନୁହେଁ, ଜଗତକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି କାରଣରୁ ଆଦୌ କମ୍ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ଯେଉଁ ଯୋଗୀମାନଙ୍କ ପଛରେ ସଂସାର ଭୂତ ପରି ଗୋଡ଼ାଇଥାଏ, ସେମାନେ ଆପଣାର ସାଧନାଘରୁ ସବାଆଗ ସେହି ଭୂତମାନଙ୍କୁ ଛଡ଼ାଇବାରେହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରମ ଓ ସମୟ ବ୍ୟୟ ଓ କ୍ଷୟ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ସଂସାରକୁ ସେମାନେ ମାୟା ବୋଲି କହୁଥାନ୍ତି ଓ ସେହି ମାୟାରୁ ତଥାପି ମୁକ୍ତହୋଇ ପାରୁନଥାନ୍ତି । ସଂସାର ଭିତରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଯେ ମାୟାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ଠିକଣାଥାନ-ମାନଙ୍କରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିପାରିଥିଲେ ଯେ ଏହି ମାୟା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇପାରନ୍ତି, ସଂସାରଭୀତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେକଥାର କଳ୍ପନାହିଁ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ସଂସାରରେ ଯେଉଁ ଗୁମ୍ଫାରେ, ଯୋଉ ଶିଖର ଉପରେ ବା ଯେଡ଼େ ନିକାଞ୍ଚନରେ ଯାଇ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସେମାନଙ୍କୁ ଭୂତ ଗୋଡ଼ାଇଥାଏ ବୋଲି ଶେଷକୁ ସେମାନେ ସଂସାରରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ ଯାଇ ମୁକ୍ତି ମିଳିବ ବୋଲି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିହ୍ୱଳ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ପାରମ୍ପରିକ ଯୋଗମାର୍ଗ-ଗୁଡ଼ିକରେ ଏହାକୁହିଁ ଚରମ ଶରଣ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରା ଯାଇଥିଲା । ହିମାଳୟର ତୁଷାରପ୍ରବାହ ଭିତରକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରବୃତ୍ତ ଲମ୍ଫପ୍ରଦାନ କରି ଜୀବନ ବିସର୍ଜନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଏକଦା ଭାରତବର୍ଷରେ ମୁକ୍ତିର ମାର୍ଗ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଉଥିଲା । ଭିତରେ ଏକ ଦାରୁଣ ଓ କର୍କଶ କ୍ଷତ ନ ଥିଲେ ବାହାରେ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଦେଇ କେହି ଏପରି ଉପଦ୍ରବ କରିବା ଲାଗି କଦାପି ବିଚାର କରୁ ନଥାନ୍ତେ । ସାଧନା ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ସନ୍ତାପରେ ପରିଣତ ହୁଏ, ଜୀବନରୂପୀ ସନ୍ତାପରୁ ନିଷ୍କୃତି ପାଇବ ବୋଲି ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ସାଧନା ନାମକ ଅନ୍ୟ ଏକ ସନ୍ତାପରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ କରେ, ତା'ର ସନ୍ତାପ ପ୍ରକୃତରେ କେବେହେଲେ ଯାଏନାହିଁ । ଭିତରେ କ୍ଷତ ଥାଏ, ବାହାରେ ସନ୍ତାପ ରହିଥାଏ । ବାହାରେ ସାଧନାର ନାମରେ କେତେ ଭେକ ପିନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ, ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପଦ୍ଧତିରେ କେତେଭଳି ଅଙ୍ଗମଣ୍ଡନ ହୋଇଥାଏ, ସାଧନାକୁ ଏକ ଶରବ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ କୋଳାହଳମୟ ଔଚିତ୍ୟ ଦେବା ଲାଗି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବି ଗଢ଼ା ହୋଇଥାଏ । ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଅନୁସାରେ ଦେଉଳର ଆପନା ହୋଇଥାଏ, ତୀର୍ଥର ମହାତ୍ମ୍ୟମାନ ଲେଖା ହେଉଥାଏ, ପଣ୍ଡାମାନେ ମଧ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି, ତଥାପି ଭିତରେ କ୍ଷତଟା ସତେଅବା ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦିଶୁଥାଏ । ବହୁ ମିଛ ଉତ୍ସାହର ଉପଦ୍ରବ ଭିତରେ କୌଣସି କ୍ଷତ ନାହିଁ ବୋଲି ଯେତେ ତାପରେ ଯେତେ ଯାହା ଦେଖାଇ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭିତରେ ତଥାପି କ୍ଷତଟା ଆଁ କରି ଅନାଇଥାଏ । କ୍ଷତଟା ଭଲ

ହେଲେଯାଇ ବାହାରେ ଉପଦ୍ରବ ବନ୍ଦ ହୁଏ । ଉପଦ୍ରବର ଆଉ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନ ଥାଏ । ଯୁକ୍ତ ହେଲେ, ସମଗ୍ରଦୃଷ୍ଟି ହେଲେ ଯାଇ କ୍ଷତ ଯାଏ ।

ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆମେ କାହିଁକି ମନ କରୁ ? ଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ କାହିଁକି ମନ କରୁ ? କାହାର ହାତରେ ଯନ୍ତ୍ରଟିଏ ହେବାକୁ ଆମେ କାହିଁକି ମନ କରୁ ? ଅନେକ ମଣିଷ ଭବନନ୍ଦଣାରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବାଲାଗି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆଶ୍ରା କରିଥାନ୍ତି । ସଂସାରର ପ୍ରକୋପ ଦହନ ନମାନ ସଂସାରରେ ଅନେକେ ଦେଉଳ ଆଡ଼କୁ ମନ କରନ୍ତି । ସଂସାର ପ୍ରତି ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଅନେକ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ନ୍ତି । ବିରକ୍ତମାନଙ୍କର ଲୋଡ଼ିବା ପଛରେ ମଧ୍ୟ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର କାରଣ ନିହିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସଂସାରରେ ଯୋଉସବୁ କଥା ଆମକୁ ବିରକ୍ତ କରି ରଖିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଭୁଲିବା ପାଇଁ, ସେଗୁଡ଼ିକର ଫାସରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ବା ଅନ୍ତତଃ ମୁକ୍ତ ହେଲୁ ବୋଲି ଟିକିଏ ଉଶ୍ୱାସ ହୋଇ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଅନେକ ସମୟରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ୁ । ଘର ଛାଡ଼ି ଦେଉଳକୁ ଆସୁ । ଘରେ ଅଶାନ୍ତି, ଦେଉଳରେ ଶାନ୍ତି । ସଂସାରଯାକ ଅଶାନ୍ତି, ତୀର୍ଥରେ ଶାନ୍ତି । ମାତ୍ର ଯଦି ଅନେକ ସକାଶେ ତୀର୍ଥରେ ବା ଦେଉଳରେ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଶାନ୍ତି । ଏବଂ, ଅନ୍ୟଅର୍ଥ କହିଲେ, କ୍ଷଣକେ ସକାଶେ ଶାନ୍ତି ମିଳୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଅଶାନ୍ତି । ଭିତରେ କ୍ଷତ, ତେଣୁ ଭିତରେ ଅଶାନ୍ତି, ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଅଶାନ୍ତି । ଟିକିଏ ଆସି ଦେଉଳରେ ବସିଲେ କ୍ଷତ ମୋଟେ ଭଲ ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ । ଘଡ଼ିକ ପାଇଁ ହୁଏତ ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ ସିନା, ମାତ୍ର କଦାପି ଭଲ ହୁଏନାହିଁ । କ୍ଷତଟାକୁ ବହନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଭାରି ଉପଦ୍ରବୀ ହୁଅନ୍ତି ।

ଭଗବାନ ଆମର ସବୁ ଦୁଃଖ ଦୂର କରିଦେବେ ବୋଲି ଆମେ ଆଉଦଳେ ମଣିଷ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସୁ । ତାଙ୍କୁ ସଙ୍କଟମୋଚନ ବୋଲି କହୁ, ବିପଦବନ୍ଧୁ ବୋଲି କହୁ । ପତିତପାବନ ଜଗତଉଦ୍ଧାରଣ ବୋଲି କହି କେତେ କୋଳାହଳ କରୁ । ତାଙ୍କୁ ଆମ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକର ବୈଦ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଧର୍ମରେ କେତେପ୍ରକାର କେତେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥାଏ । ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ଲାଗି ସାଧନାରେ ଆରାଧନାରେ ମଧ୍ୟ କେତେପ୍ରକାର ଅଙ୍କର ଓ ଉପଙ୍କର ଝଣ୍ଟି ଦିଆଯାଇଥାଏ । ପ୍ରାଚୀନକାଳରେ ପ୍ରକୃତିଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ବଳ, ବରାଭୟ ପାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଭାରତବର୍ଷରେ ସୂକ୍ତ ଓ ସ୍ତୋତ୍ରମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଭାବନା ହୋଇଥିଲା, ଏହାକୁ ଆମେ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହାର ଏକ ଅବଶେଷ ବୋଲି କଳ୍ପନା କରିପାରିବା । ଭଗବାନ୍ ଖାଲି ମୋ'ର ନା ସମଗ୍ର ଜଗତର ? ତେଣୁ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ନିକଟରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ସାଧନା କରୁଛି, ସେହି ସାଧନାର ଫଳ ଖାଲି ମୋ'ର ନା ସମଗ୍ର ଜଗତର ? ସମଗ୍ର ଜଗତର ହିଁ ଦିବ୍ୟ ହେବ ଏବଂ ସେହି ଜଗତର ଏକ ଅଂଶ ହିସାବରେ ତଦ୍ଭାଗ

ମୋର ମଧ୍ୟ ଉଦୟ ହେବ, ଏପରି ଅନୁଭବ କରିବା ଏବଂ ଏହାକୁହିଁ ଆପଣା-ସାଧନାର ପ୍ରଧାନତମ ପ୍ରାଣ-ମେରୁଦଣ୍ଡ କରି ରଖିବା, ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକ ଅଲଗା କଥା । ମାତ୍ର, ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ ଯାହା କରନ୍ତି, ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକିଲେ ଭଗବାନ ଜଗତରେ ତାଙ୍କର ସବୁ କାମକୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ଆଗ ମୋ ଦୁଃଖକୁ ଦୂର କରିଦେବେ, ମୋ'ଲାଗି ସୁଖନାମକ ଏକ କୋଠାଘରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେବେ, ନିଜ ଭିତରେ ବୃହତ୍ ଖାତଟାଏ ନ ଥିଲେ କେହି କଦାପି ଏଭଳି ଦମ୍ଭ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଯୋଗସାଧନାରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ସେହିଭଳି କଥା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ । ଖାତ ଥିବା ଯୋଗୀମାନେହିଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ବୋଲି ନ ଭାବି ଖାଲି ସେମାନଙ୍କର, ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଅଥବା ସେହିମାନଙ୍କ ମତର ଏକ ପରମ ପରିପୋଷକ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥାନ୍ତି ।

ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ପରମ ସତ୍ୟମୟଙ୍କର ଏକ ବିବର୍ତ୍ତନଭୂମି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ ସତେଅବା ସବୁକିଛି ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ହୋଇଯାଏ । ବିବର୍ତ୍ତନର ସମଗ୍ର ଯୋଜନାଟି ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ବି ଜଣେ । ଆପଣାର ଯାବତୀୟ ସାଧନା ମଧ୍ୟ ଦେଇହିଁ ମୁଁ ସେହି ଯୋଜନାରେ ସହଯୋଗୀ ହେବ । ସହଯୋଗୀ ହେବାକୁହିଁ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିବାର ସବାଆଗ କଥା ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିନେବ । ତାଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ର ବା ନିମିତ୍ତ ହେବା,— ତାହାହିଁ ତାଙ୍କ ସହିତ ରହିଥିବା ଆମର ଏହି ଯାବତୀୟ ଦୂରତାର ଅବସାନ ଘଟାଇବ,— ଆମ ଯୋଗସାଧନାରେ ଏହାହିଁ ଆମର ପ୍ରଥମତମ ବ୍ୟାକରଣ ହୋଇ ରହିପାରୁଥିବା ଉଚିତ । ଯିଏ ଯନ୍ତ୍ର ହେବାକୁ ଚାହେଁ, ସିଏ ଖୁସି ହୋଇ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସେ । ଯନ୍ତ୍ର ହେବାର ଆନନ୍ଦରେ ସିଏ ନିଜର ଦୁଃଖଗୁଡ଼ାକୁ ପାଶୋରି-ଦିଏ, ତେଣୁ ନିଜ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ାକୁ ଜଣାଇବାର କଥାଟି ମଧ୍ୟ ତା'ର ଆଦୌ ମନେ ରହେନାହିଁ । ସିଏ ବିରକ୍ତ ହୋଇ, ସନ୍ତପ୍ତ ହୋଇ କଦାପି ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସେ ନାହିଁ । ନିଜର କୌଣସି ଖାତକୁ ଏଡ଼େବଡ଼ କରି ଦେଖାଇ ହେବାକୁ ସିଏ ଏହି ଆୟତନଟିକୁ ମୋଟେ ଆସି ନ ଥାଏ । ସିଏ ନିଜ ପାଇଁ ଯୋଗ କରେନାହିଁ, ନିଜ ପାଇଁ କିଛି ମାଗେନାହିଁ । ତା'ର କୌଣସି ତପସ୍ୟା ରାକ୍ଷସୀ ତପସ୍ୟାର ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ମୋଟେ ସ୍ପର୍ଶ କରେନାହିଁ । ରାକ୍ଷସ ନିଜପାଇଁ ତପସ୍ୟା କରେ, ନିଜପାଇଁ ମାଗେ । ଭିତରେ ଖାତ, ବାହାରେ ଉଗ୍ର ; ଭିତରେ ଭୀତ, ବାହାରେ ଉପଦ୍ରବୀ,— ତାହାହିଁ ରାକ୍ଷସର ଲକ୍ଷଣ । ଭିତରେ ଅହଂଟାହିଁ ଭଗବାନ ହୋଇ ବସିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହାରେ ସାଧନା ନାମରେ ଆମେ ବହୁବିଧ ଉପଦ୍ରବ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ଏହି ଉପଦ୍ରବରୁ ଭିତରେ ଖାତଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ସଙ୍କେତ ମିଳି ଯାଉଥାଏ । ଯୋଗର ମାର୍ଗରେ ଯାତ୍ରା କରି ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ କ'ରେ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତୁ, ଭଗବାନଙ୍କର

କେତେ କାମରେ ଲାଗି ପାରଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଭଗବାନଙ୍କୁ ନିଜ କାମରେ ଲଗାଇବାର ଫିକର କରି, ତାଙ୍କର ବଳରେ ଆମେ ସ୍ୱୟଂ ଏତେ ବଡ଼ଛାଏ ହୋଇଯିବୁ ବୋଲି ନିର୍ବୋଧତା ଦେଖାଇବା ଫଳରେ ଆମେ ଯୋଗର କ୍ଷତଗୁଡ଼ିକୁହିଁ ବହନ କରି ରହିଥାଉ । ଉପରେ ଯୋଗ ନାମରେ କେତେ ଭେକ, କେତେ ରାଜସିକତା ଓ କେତେ କୋଳାହଳ ଆମ ଅସ୍ମିତ୍ୱଟିକୁ ଭରି ଜମାଇ ରଖିଥାଏ ସତ, ମାତ୍ର ଅସଲ ନିବେଦନଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ସତେଅବା ଭାରି ଅଲେଡ଼ା ଓ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଥାଉ । ଆମର ଯୋଗ ଯଥାର୍ଥ ମାର୍ଗରେ ଯାଇଥିଲେ ଆମଲାଗି କେତେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର କାରଣ ହୋଇଥା'ନ୍ତା ; ମାତ୍ର ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ଆମର ନାନାବିଧ ଅନ୍ୟ ଅନୁରକ୍ତି ହେତୁ ତାହା ଆମକୁ କେତେପ୍ରକାରେ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ଓ ବିକଳ କରି ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଥାଏ ।

ତେଣୁ, ଯୋଗ ନାମରେ ପୃଥିବୀରେ ଯେତେ ଉପଦ୍ରବ, ନିଜ ପାଇଁ ମାଗିବାର ଯେତେପ୍ରକାରର କୂର, ସମ୍ପ୍ରଦାୟଟିଏ ବଢ଼ାଇବାର ଯେତେଭଳି ଉତ୍ତେଜନା, ଆମରି ବାଟରେହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସବୁକିଛି ଅବଶ୍ୟ ମିଳିବ ବୋଲି ଯେତେ ଯେତେ ଦମ୍ଭ, କିଛି ନ ପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ସବୁକିଛି ମିଳିଗଲାଣି ବୋଲି ଦେଖାଇ ହେବାର ଯେତେ ତାହା ଅଭିନୟ,— ଏହି ଯାବତୀୟ କୋଳାହଳ ଏବଂ ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହରୁ ଆମେ କଦାପି ଯୋଗର ବା ତା'ର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିବା ନାହିଁ, ଆମେ ଏଗୁଡ଼ିକରୁ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଦାବି କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରହିଥିବା କ୍ଷତଟିକୁ ଜାଣିବାକୁହିଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ଯେଉଁମାନେ ଏସବୁ ଦାବି କରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ କାଳେକାଳେ ଧନ ଓ ଦ୍ରବିଣଗୁଡ଼ିକ ଖଟାଇ ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଦେଉଳମାନ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି, ପରମସତ୍ୟକୁ ଶଙ୍ଖମର୍ମରର ଉଚ୍ଚାୟତନ ମଧ୍ୟରେ କେଡ଼େ ଭବ୍ୟ କରି ରଖିଛନ୍ତି ; ଯାହାପାଇଁ ତୁମେ ଭିତରେ ସାହସ କରିପାରିବ ନାହିଁ, ବାହାରେ ଅଟ୍ଟାଳିକାଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ତୁମେ ତାହାକୁ ଅକ୍ଲେଶରେ ପାଇପାରିବ ବୋଲି ସତେଅବା ସବୁ ଜାଣିଥିବା ପରି କେଡ଼େ ଉଲ୍ଲାସରେ ଦୋଡ଼ାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବହୁ କାରଣରୁ ନିଜ ଭିତରେ ଏକ ଦୁଷ୍ଟ କ୍ଷତକୁହିଁ ବହନ କରି ରହିଛନ୍ତି । ପରମସତ୍ୟକୁ ବହୁ ନାମ ଓ ରୂପର ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ବାଟବଣା କରିଦେଇ ସେମାନେ ସତେଅବା ସେହି କ୍ଷତ-ଗୁଡ଼ାକର ଶାସନକୁହିଁ ସାଧନାର ପୃଥିବୀ ଉପରେ ମଡ଼ାଇ ରଖିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ସେହି ପୁରାତନ ଭ୍ରମର ପୁନରାବୃତ୍ତି କରିବା ଲାଗି ପ୍ରରୋଚନା ଦେଉଛନ୍ତି ।

ଆମେ ସେହି ପ୍ରରୋଚନାରେ ମୋଟେ ରାଜି ହେବାନାହିଁ । କୌଣସି ଭବଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ସଂସାରବିରକ୍ତ ଉପଶମକାମୀ ଭାବରେ ନୁହେଁ, ଯେଉଁମାନେ ମୂଳତଃ ଖୁସି ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର କାମରେ ଲାଗିବେ ବୋଲି ମନ କରିଛନ୍ତି,

ତାଙ୍କୁ ନିଜପାଇଁ ଆଦୌ କିଛି ମାଗିବେନାହିଁ ବୋଲି ସଂକଳ୍ପ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ମାର୍ଗ, ସେମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ଓ ସେମାନଙ୍କର ସଂସ୍କାର ନିଶ୍ଚୟ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରର ହେବ । ସେମାନେ ନିଜ ଭିତରୁହିଁ ଅସଲ ଡାକରାଟିକୁ ପାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଯାହାକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି, ପୃଥିବୀରେ ଯାହାଙ୍କର ପରପ୍ରକାଶ ଘଟୁ ବୋଲି ଏକ ଅବିଚଳ ଅଭୀପ୍ସା ନେଇ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି, ତାହାର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ସେମାନେ ସବାଆଗ ନିଜ ଭିତରେହିଁ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି ଓ ତାହାକୁ ସବାଆଗରେ ରଖି ବାଟଚାଲିବେ ବୋଲି ସମ୍ମତ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେଇଥିଲାଗି ବାଟ ସହଜ ଲାଗିଛି, ସ୍ୱାଭାବିକ ଲାଗିଛି । କୌଣସି କ୍ଷତି ନାହିଁ, କୌଣସି ଉପଦ୍ରବ ନାହିଁ, କେବଳ ଏକ ଅବିଚଳ ଅଙ୍ଗୀକାରହିଁ ରହିଛି ।

ନବଜ୍ୟୋତି, ଏପ୍ରିଲ ୨୪, ୧୯୯୦

ସ୍ପୃହା ଓ ଆସ୍ପୃହାର କଥା

ଆମକୁ ଯାହା ଭଲ ଲାଗେ, ତାହାପ୍ରତି ଆମର ସ୍ପୃହା ଜାତ ହୁଏ । କାହାର ଧନକୁ ସ୍ପୃହା ହୁଏ କାହାର ଯଶକୁ ସ୍ପୃହା ହୁଏ । କିଏ କ୍ଷମତା ଲାଗି ଆକୁଳତା ପ୍ରକାଶ କରେ, ଆଉ କିଏ ସବାଉପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଯାଇ ରହିଲେ ସବୁଠାରୁ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ ବୋଲି ମନେ ମନେ କେତେ ନା କେତେ ଧାରି ହେଉଥାଏ । ଆମକୁ ଯାହା ଭଲ ଲାଗେ, ତାହା କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଭଲ ? ପୃଥିବୀରେ ବିଭିନ୍ନ ମଣିଷଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ କଥା ଭଲ ଲାଗେ । ଜଣକୁ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଭଲ ଲାଗେ ତ ଆଉ ଜଣକୁ ସେଇଟି ଭଲ ନଲାଗି ଆଉ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟଟିଏ ଭଲ ଲାଗେ । ତେବେ ପୃଥିବୀରେ କ'ଣ ଏପରି କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ସମ୍ପଦ ନାହିଁ, ଯାହାକୁ କି ସତକୁ ସତ ଭଲ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ?

ଆମ ଅଧିକାଂଶଙ୍କର ସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକ ଆମ ପିଲାଦିନର ଶିକ୍ଷା ଫଳରେ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ଆମେ ଯେଉଁ ସମାଜରେ ବାସ କରୁ, ସେହି ସମାଜ ମଧ୍ୟ ଆମର ସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରଙ୍ଗ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଢଙ୍ଗ ଆଣିଦେବାରେ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ନିୟାମକ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଆମ ଜୀବନର ତଥାକଥିତ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହି ରୀତିରେ ଆମ ସମାଜରୁ ହିଁ ସାଉଁଟା ହୋଇ ଆସିଥାଏ । ତଥାକଥିତ ନୀତି ଓ ଅନୀତି, ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ, ଉଚିତ ଓ ଅନୁଚିତ, — ଆମ ଜୀବନରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ଆମେ ନିଜଲାଗି ଖୋଜି ମୋଟେ ପାଇ ନ ଥାଉ । ଏସବୁ ପରମ୍ପରା ଆମଲାଗି ଖଞ୍ଜା ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ଆମ ଉପରେ ଆଣି ଲଦି ଦିଆ ଯାଇଥାଏ ।

ସ୍ପୃହାର ସୋପାନରୁ ଉଠି ଆସ୍ପୃହାର ସୋପାନକୁ ମନ କରିବା, ଏକଥା କଦାପି ସମସ୍ତଙ୍କ ଜୀବନରେ ଘଟେନାହିଁ । ନିଜର ବାଟଟିଏ ନିଜେ କାଢ଼ି ସେଇଥିରେ ବାଟ

ଚାଲିବାକୁ ଆଗ ମନ କଲେ ଯାଇ ମଣିଷ ସ୍ପୃହାରୁ ଆସ୍ପୃହା ମଧ୍ୟକୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଯାଏ । ଆମ ଜୀବନ କହିଲେ ଉପରେ ଉପରେ ଯେତିକିକୁ ବୁଝାଉଛୁ, ତାହା ଆମ ଅସଲ ଜୀବନର ମୋଟେ କିଛି ନୁହେଁ । ଯାହା ଗଭୀରରେ ରହିଛି, ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି, ଉନ୍ମୋଚନ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି, ସେଇଟି ହେଉଛି ଆମର ଅସଲ ପରିଚୟ । ଆମ ଭିତରେ ଅଜସ୍ର ଗୁଣସମ୍ଭାବନା ରହିଛି, ସତ୍ୟସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଅଜସ୍ର ରହିଛି । ଧର୍ମଶିକ୍ଷା ଅନୁସାରେ ଆପଣାକୁ ଖାପ ଖୁଆଇ ନେବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ମାନି ନେଇଥିବା ମଣିଷ ସେହି ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବସ୍ତୁତଃ ଅଚେତନ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଜୀବନର କେତେ ନୈମିତ୍ତିକ ପରିଧିଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ଆମ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଅଗଣିତ ପରିଧିମାନ ରହିଛି । ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଅଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବା, ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼ାଇବା, ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ହାତ ବଢ଼ାଇବା, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଏକାତ୍ମକତା ଅର୍ଜନ କରିବା, ଏହିପରି ଭାବରେ ସ୍ପୃହାରୁ ଆସ୍ପୃହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଡ଼ି ଲମ୍ବି ଲମ୍ବି ଯାଇଛି । ଯଥାର୍ଥ ଜୀବନ କହିଲେ ଏହି ସିଡ଼ିଟି ଉପରେ ପାଦ ପରେ ପାଦ କ୍ରମରେ ବାଟ ଚାଲିଯିବାକୁ ହିଁ ବୁଝାଏ ।

ତଥାପି, ଅନେକ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନ କହିଲେ ପାହାଚ ଉଠିବାକୁ ନ ବୁଝି ପ୍ରଧାନତଃ କୌଣସି ଗାତ ଭିତରେ ନିବୁଜ ହୋଇ ନିରାପଦରେ ବସିଯିବାକୁ ହିଁ ବୁଝନ୍ତି । ଗାତଟି ଭିତରେ ହିଁ ସେମାନେ ଆପଣାର ସବୁଯାକ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଦେଖନ୍ତି । ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କର ବି ଠାକୁର ଥାଆନ୍ତି, ଆଦର୍ଶ ଥାଏ, ବୁଦ୍ଧି ରହିଥାଏ, — ମାତ୍ର ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କେବଳ ଗାତ ଭିତରେ ପ୍ରଚଳିତ ସ୍ପୃହା କେତୋଟିକୁ ନେଇ କଳି ହୋଇ ରହିବାର ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ଭିତରେ ହିଁ ମଣିଷକୁ ଆବଦ୍ଧ କରି ରଖି ଦେଇଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପୃଥିବୀ ଯେଉଁଠି ଥାଏ, ଠିକ୍ ସେହିଠାରେ ହିଁ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଥାଏ । ମଣିଷ ଭିତରେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ପାହାଚ ପାହାଚ ଉଠାଇ ନେଇଯିବାର ଶକ୍ତି ଯେ ରହିଛି, ସେଠି ସେହି ସବୁ କଥା ସାତସପନ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଅନେକ ମଣିଷ ତାହାକୁ ହିଁ ସୁଖ ବୋଲି କହନ୍ତି । ସୁଖୀ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ।

ଆମର ଭିତରେ, ଅନେକ ଗଭୀରରେ, ଆମର ନିଜସ୍ୱତା ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି । ସେହି ନିଜସ୍ୱତାକୁ ଅନୁଭବ କରିପାରିଲେ ଆମ ଜୀବନର ସଂଜ୍ଞା ହିଁ ବଦଳିଯାଏ । ତା'ପରେ ଜୀବନର ଯାବତୀୟ କଥାକୁ ଆମେ ଏକାବେଳେକେ ଅନ୍ୟଭଳି ଆଖିରେ ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁ । ଭିତରକୁ ଅନାଇବା ମାତ୍ରକେ ସତେଅବା ପ୍ରବିକଟିଏ ଦେଖାଯାଏ, ସେଠାରେ କେତେ କେତେ କଢ଼ ଫୁଟିବା ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ସେହି ଅପେକ୍ଷାର ଅର୍ଥକୁ ବୁଝିପାରିବାକୁ ହୁଏ । ତା'ପରେ ଯାଇ କବାଟ ଖୋଲେ ।

ତା’ପରେ ଯାଇ ଅର୍ଗଳ ଭାଙ୍ଗେ । ତାହାହିଁ ଆସ୍ପୃହାର ଜୀବନ । ଶିଳ୍ପୀମାନଙ୍କର ସଂସାର ସେହି ଆସ୍ପୃହାରୁ ବଡ଼ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଶିଳ୍ପୀମାନେ ହୁଏତ କେତେ ଧନୀ ହୁଅନ୍ତି, କେତେ ବଡ଼ ଆସନରେ ବସନ୍ତି, ଭଗବାନଙ୍କ ଲାଗି ଦେଉଳ ତୋଳି ଦିଅନ୍ତି, କେତେ କେତେ କ୍ଷମତା ତଳେ ପଥରମଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି— ତଥାପି ଅସଲ ଆସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ନିଜ ଭିତରର ଅସଲ କାରିଗରକୁ ଆଗକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତି ।

ଅସଲ ଆସ୍ପୃହା ହେଉଛି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଗୁଣ ଓ ବାସନାଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶ ଘଟାଇବାର ଆସ୍ପୃହା । ଆପଣାକୁ ଆପଣାଠାରୁ ବୃହତ୍ତର କୌଣସି ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସାଧନ ଲାଗି ସମର୍ପିତ କରି ରଖିବାର ଆସ୍ପୃହା, ଆପଣାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣସମ୍ମତ କରି ରଖିବାର ଆସ୍ପୃହା । ନିଜର ଭିତରକୁ, ଗଭୀରକୁ ଯାଇ ଆପଣାର ଅସଲ ବନ୍ଧୁଟିକୁ ଚିହ୍ନି ନେଇପାରିଲେ ଆସ୍ପୃହାରେ ବାଟ ଚାଲିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ସହଜ କରିଦିଏ । ସେତେବେଳେ ସକଳ ଆସ୍ପୃହା ସତେଅବା ଆମର ସ୍ୱଭାବରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ତା’ପରେ ଆଉ ମୋଟେ କଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ଧରା ଦେବା କେତେ ସହଜ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଯାଏ । ଭିତରକୁ ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ବାହାର ଝଟକି ଉଠେ । ବାହାରକୁ ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ଭିତରଟା ଝଟକି ଉଠୁଥାଏ ।

ଆସ୍ପୃହା, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଜୁଲାଇ, ୧୯୮୮

ଏ ପୃଥିବୀ, ସେ ପୃଥିବୀ

ଆମେ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଯେଉଁ ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରାୟ ନାକବୁଡ଼ା ଓ ଅଣ୍ଟିବୁଡ଼ା ହୋଇ ବାସ କରୁଛୁ, ମଣିଷର ନିୟତିକୁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ଅଧିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଦେଖୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେହି ପୃଥିବୀକୁ ମୋଟେ ଅସଲ ପୃଥିବୀ ବୋଲି କହୁନାହାନ୍ତି । ଏହି ପୃଥିବୀର ସାଜ ଏବଂ ଆୟୋଜନଗୁଡ଼ାକ ହଜାରେ ଗୁଣ ଅଧିକ ହୋଇଗଲେ ମ ଏଇଟି ସତକୁସତ ଏକ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବ, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କେବେ କହୁନାହାନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନର ମଣିଷ ଦଶ ଗୁଣ ବା କୋଡ଼ିଏ ଗୁ[illegible] ଧନଶାଳୀ, ଅଧିକ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ ଅଥବା ଅଧିକ କୌଶଳୀ ହୋଇଗଲେ ମ[illegible] ଦେବତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବ, ଏହି କଥାଟି ଯେପରି ମିଛ, ଉପରର ସେହି ଅନ୍ୟ କଥାଟି ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ମିଛ ।

ଏହି ପୃଥିବୀଟି ବିଷୟରେ କେତେକ ମହାପୁରୁଷ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ମାୟା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଛାଡ଼ି ନିକାଞ୍ଚନ ଯାଗାକୁ ପଳାଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଗିରିଶିଖରକୁ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ସେମାନେ ତପ କରିଛନ୍ତି, ଜପ କରିଛନ୍ତି, ଆଶ୍ରମ ବସାଇଛନ୍ତି, ଶାସ୍ତ୍ର ଲେଖିଛନ୍ତି ଓ ସ୍ତୋତ୍ର ଲେଖିଛନ୍ତି । ଅବଶିଷ୍ଟ ପୃଥିବୀବାସୀଙ୍କୁ ସେମାନେ ପ୍ରେମର କଥା କହିଛନ୍ତି । ତଥାପି ନିଜ ଭିତରେ ପୃଥିବୀ ପ୍ରତି ଏକ ମୂଳଭୂତ ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ରଖି ପୃଥିବୀ ପାଖରୁ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ମାୟାକୁ ଛାଡ଼ି ସେମାନେ ସତେଅବା ଆଉଗୋଟାଏ ମାୟାରେ ଯାଇ ପଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଥୋକେ ଗୁରୁ ବି ବନିଛନ୍ତି, ସଂପ୍ରଦାୟ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି । ଭକ୍ତମଣ୍ଡଳୀ ସମ୍ପାଦିଛନ୍ତି । ତଥାପି ପୃଥିବୀଠାରୁ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ପୃଥିବୀ ଯାହା ହୋଇ ରହିଛି, ସେଇଟି ହେଉଛି ଏ ପୃଥିବୀ । ପୃଥିବୀ ଯେପରି ହେବା ଉଚିତ ବୋଲି କେତେ ଲୋକ ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ଅଥବା ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛନ୍ତି, ସେଇଟି ହେଉଛି ସେ ପୃଥିବୀ । ଖାଲି ଆମର ଏ ଯୁଗରେ ନୁହେଁ, ସେ ପୃଥିବୀର ସ୍ୱପ୍ନ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବହୁ ମନୀଷୀଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚାଟ କରିଛି । କେବଳ ସନ୍ଥ ବା ମହାପୁରୁଷ ନୁହନ୍ତି, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଦାର୍ଶନିକମାନଙ୍କ ସମେତ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅନ୍ୟ ପୃଥିବୀର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛନ୍ତି । ସେହି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା ଏବେ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ । ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୃଥିବୀରେ ସବୁ ମନୀଷୀ ଏକାବେଳେକେ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ଯାଇ ନାହାନ୍ତି, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ସ୍ୱପ୍ନଦେଖା ଚାଲିଥିବ, ଅଲବତ ଚାଲିଥିବ । ହୁଏତ ସେହି ସ୍ୱପ୍ନଦେଖା ଅନୁସାରେ କୋଉଠି ବିଶେଷ କିଛି ବଦଳୁ ନଥିବ । ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ାକ ଆହୁରି କଟି କଟି ହୋଇ ମାଡ଼ି ଆସୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିବ, ତଥାପି ସେହି ସ୍ୱପ୍ନଦେଖା ବନ୍ଦ ହେବ ନାହିଁ । ଏହି ପୃଥିବୀ ଯଦି ସତକୁ ସତ ବଦଳିବ ବୋଲି ଅଭିପ୍ରେତ ହୋଇ ରହି ନଥାନ୍ତା, ତେବେ ମନୀଷୀମାନେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥାନ୍ତେ ବା କାହିଁକି, ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀଟାର ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ କରୁଥାନ୍ତେ ବା କାହିଁକି ?

ମାତ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ପଳାଇ ଯାଉଥିବା ଲୋକମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ କଦାପି ବଦଳାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ମାଆଙ୍କ ଭାଷାରେ, It is not by running away from the world that you will change it;—ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ରହିଛି, ଦୁଃଖ ରହିଛି, ବହୁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ରହିଛି, ଯାହାର ରହସ୍ୟ କି ମନୀଷୀ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଜାଣି ପାରିନାହିଁ । ସେହିଗୁଡ଼ାକୁ ସାମନା କରି ନ ପାରି, ସତେଅବା ଏକ ବିଷାଦଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ତାଡ଼ିତ ହୋଇ ବହୁ ମନୀଷୀ ପୃଥିବୀକୁ ପଳାଇଛନ୍ତି । ବହୁତ ଭଲ ଭଲ ମନୀଷୀ ପଳାଇଛନ୍ତି । ଜ୍ଞାନୀ ପଳାଇଛନ୍ତି, ତଥାକଥିତ ଭକ୍ତମାନେ ପଳାଇଛନ୍ତି । ସନ୍ନ୍ୟାସ ଗ୍ରହଣ

କରି କୌପୀନ ଧାରଣ କରିବାକୁ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ମଣିଷର ବିଶେଷ ସୁଖ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି । ବୈରାଗ୍ୟର ବାଟ ଧରି ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁ ଭାଗ୍ୟର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି କେଜାଣି, ସେମାନଙ୍କର ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ଭାଗ୍ୟ ମୋଟେ ବଦଳି ପାରିନାହିଁ । ଆଉ ଗୋଟିଏ କିସମର ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ବାବାଜୀ ହୋଇ ସଂସାରରୁ ପଳାଇ ନାହାନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଆପଣାର ଗାତ ଭିତରେ ଯାଇ ପଶିଛନ୍ତି ଓ ସତେଅବା ସେଇଠି ବାବାଜୀ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ଜୀବନ କହିଲେ କେବଳ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନଟିକୁ ହିଁ ବୁଝୁଛନ୍ତି । ସଂସାରର ଖାଉଛନ୍ତି, ସଂସାରରେ କମାଉଛନ୍ତି, ସଂସାର ଅଛି ବୋଲି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ତଥାପି ସେମାନେ ସୁଖ ବୋଲି କେବଳ ଆପଣାର ସୁଖକୁ ହିଁ ଜାଣୁଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର କୌଣସି ବାରତା ସେମାନଙ୍କର ଗୁମ୍ଫା ଭିତରକୁ ପଶି ପାରୁନାହିଁ । ପୃଥିବୀ ଯେମିତି ଅଛି, ସେହି ପୃଥିବୀରେ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସଫଳତା ଲାଭ କରିବା ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ ହୋଇ ରହିଛି । ସେତିକ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅଧିକ କିଛି ଭିତରେ ପଶିବା ଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ନାହିଁ । ପୁରୁଣା ସଂସାରଟା ପ୍ରଧାନତଃ ଏହିଭଳି ସଫଳ ଓ ଗୁହାବାସୀ ସୁନା-ମଣିଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚାଲିଛି ।

One must renounce being adapted to life as it is and suceeding in it if one wants to prepare for life as it will be and to become an active and effective part of it;—ଖ୍ରୁବ୍ ସମ୍ଭବ ସେହିଭଳି ସୁନା ଓ ସଫଳ ମଣିଷଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମାଆ ଏହି ବାକ୍ୟଟିକୁ କହିଛନ୍ତି । ଏହି ସୁନା ଓ ସଫଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପୃଥିବୀକୁ ବଦଳାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ସବୁଯାକ ମନ ସେହି ପୁରୁଣାଟା ସହିତ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥିବ । ସେମାନେ ଆପଣାକୁ ହିଁ ପୃଥିବୀଠାରୁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ସର୍ବଦା ଅନୁଭବ କରୁଥିବେ ଏବଂ ଏହି ପୃଥିବୀ ରହିଛି ବୋଲି ଯେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି. ସେମାନେ ନିଜ ଜୀବନରେ ସେହି କଥାଟିକୁ କଦାପି ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ପୃଥିବୀ ସତକୁ ସତ ବଦଳିବ, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବଦଳିବେ ସିନା, ଆପଣା ମନକୁ କେବେହେଲେ ଖୋଜଟିଏ ଆଗକୁ ପକାଇବେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ଘାରି ରଖିଥିବା ପର୍ବତପ୍ରମାଣ ସଂଶୟ ଭିତରୁ ସେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ କଦାପି ସତକୁ ସତ ଠାବ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ଓ ତେଣୁ ବିଶ୍ୱର ଉପସ୍ଥିତ ସ୍ଥିତିଟିକୁ ବଦଳାଇ ଦେବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମୋଟେ କୌଣସି ଭାଗ ନେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଏହି ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରତିକୂଳତା ହେଉଛି ଯେ, ଏଠାରେ ସବୁକିଛି ଭାରି କୃତ୍ରିମ, ଏବଂ, ମଣିଷର ଭିତରେ ଯାହାର ବିକାଶ ହେଲେ ମଣିଷ ନିଜ

ଜୀବନରେ ଯଥାର୍ଥ ମହିମାଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ, ତାହା ଏକ କୃତ୍ରିମ ବାତାବରଣ ଭିତରେ ମୋଟେ ମୁକୁଳିତ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ସତେଅବା ଏକ ଜାଲ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଏ ଏବଂ କ'ଣ ହେଉ ହେଉ ଆଉ କଅଣ ହୋଇଯାଏ । ଶେଷକୁ ଖୋପରେ ପଡ଼ିଯାଏ, ଅଭିନୟ କରେ, କୃତ୍ରିମ ହୁଏ । ଏହି କୃତ୍ରିମ ପୃଥିବୀଟି ବିଷୟରେ ମାଆ କେଡ଼େ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏହି କଥାଗୁଡ଼ିକୁ କହିଛନ୍ତି : The absurd thing here is all the artificial means one must use. Any idiot at all has more power if he has more means to acquire the necessary artifices;—ଏହି ମଣିଷମାନଙ୍କ ହାତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ପୃଥିବୀର ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ନୀତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିବଶ ହୋଇ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଉଛି । ହୁଏତ ପୃଥିବୀର ମନ୍ଦିର ଓ ଠାକୁରଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ସେହିମାନଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏହି ସ୍ଥିତିକୁ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ ମାଆ absurd ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଆମେ ଏହି absurd ଗୁଡ଼ାକ ସହିତ ହାତ ମିଳାଉଥିବା ଓ ସେହିଗୁଡ଼ାକ ସହିତ ଖାପ ଖାଇ ସଫଳ ହେବାକୁ ଚରମ ବୁଦ୍ଧିମତାର ବିଷୟ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିବା—ଏବଂ ତଥାପି ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ବଦଳାଇ ସେ ପୃଥିବୀ ଲାଗି ବାଟ କାଢ଼ି ପାରିବା କିପରି ?

କୃତ୍ରିମତାଗୁଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ଯାଇ ଆମ ହୃଦୟ ଭିତରେ ସେହି ଅନ୍ୟ ପୃଥିବୀଟି ଲାଗି ବାଟ ଖୋଲିବ । କୃତ୍ରିମତା ଗଲେ ଆମକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ଦୟନୀୟତା ଏବଂ ଦାମ୍ଭିକତା ଭିତରେ ପକାଇ ରଖିଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ବଦଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଅବିଶ୍ୱାସ ଦୂର ହୋଇ ବିଶ୍ୱାସକୁ ଅଧିକ ସ୍ଥାନ ମିଳିବ । ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ପରସ୍ପରକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ବିଶ୍ୱରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ସୂତ୍ରଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା । ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ଓ ନିଜ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା । ଭିତରେ ସେହି ସୂତ୍ରର ଅନୁଭୂତି ଆମର ଚେତନାକୁ ବଦଳାଇ ଦେବ ଏବଂ ବାହାରେ ସେହି ସୂତ୍ରର ଅନୁଭୂତି ଆମର ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବଦଳାଇ ଦେବ । ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଆସ୍ପୃହା ଏକାଠି ହୋଇ ଏକ ସାମୂହିକ ନୂତନ ଆରମ୍ଭ ଲାଗି ବାଟ ଖୋଲିଦେବ । ସେତେବେଳେ ଯାଇ ଆମେ ଆମ ଭିତରର ଯଥାର୍ଥ ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ପାଇବା; ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବି ସେହି ଶକ୍ତିମାନ୍ ସାଥୀକୁ ଦେଖିବା । ସେହି ଆବିଷ୍କାର ଆମ ଜୀବନର ଭୂମିଟିକୁ ହିଁ ବଦଳାଇ ଦେବ । ସେହି ଭୂମିଟି ଉପରେ ସେହି ଅନ୍ୟ ପୃଥିବୀଟିର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ିବ । ତାପରେ, ଆମେ ଯୋଉଥିରେ ହାତ ଦେବା, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ସୁନା ହୋଇ ଯାଉଥିବ । ଆମେ ଯାହା କିଛି କରିବା, ତାହା ପରମ ନିୟନ୍ତାଙ୍କର

ଆଶୀର୍ବାଦ ଓ ଅନୁମୋଦନ ଲାଭ କରିଥିବ । ଏକ ନୂତନ ପୃଥିବୀକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆଣିବାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆମେ ସେତିକବେଳେ ଯାଇ ଯଥାର୍ଥ ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ବାହାରି ପାରିବା ।

ଦ ଓଡ଼ିଆ ଅରୋଭିଲିଆନ୍, ୮ । ୮ ।.୮୮, ସ୍ମରଣିକା

ଅବଦମିତ ଚୈତ୍ୟ

ଆମ ଭିତରେ ଦିବ୍ୟ ପରମସତ୍ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ଅଂଶଟି ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି, ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ତାହାକୁ ଆମର ଚୈତ୍ୟସତ୍ତା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ସେହି ସତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ହେବା, ତାହାହିଁ ଚୈତ୍ୟ ଚେତନା । ବାହାରୁ ଦେଖିବାକୁ ଆମର ଏକ ଶରୀର ଅଛି, ଏକ ପ୍ରାଣିକ ଜୀବନ ରହିଛି, ଏକ ମନ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ସେହି ଅନୁସାରେ ଏକ ଶରୀର ଚେତନା ଅଛି, ଏକ ପ୍ରାଣିକ ଚେତନା ଅଛି ଓ ଏକ ମାନସିକ ଚେତନା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏଗୁଡ଼ିକର କ୍ରିୟାଶୀଳତା ସାଧାରଣତଃ ବାହାର ଆଡ଼କୁ । ଯେତେବେଳେ ଏଗୁଡ଼ିକର ଆମ ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଥିବା ଚୈତ୍ୟସତ୍ତା ସହିତ କୌଣସି ଖିଅ ଲାଗି ନଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଆମ ଜୀବନର ପରିଧିଗୁଡ଼ିକ ଶରୀର, ପ୍ରାଣ ଏବଂ ମନ ଭିତରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଆମେ କେଡ଼େ ଛଟକରେ ବାହାରେ ବାହାରେ ବୁଲୁଥାଉ, ମାତ୍ର ଭିତରେ ଅସଲ ଖିଅଟି ଲାଗି ନଥିବାରୁ ଭାରି ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଥାଉ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଦରିଦ୍ର କରି ରଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ବାହାରର ବସ୍ତୁ ପ୍ରକୋପ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତରର ସେହି ଦାରିଦ୍ର୍ୟଟିର କ୍ଷତିପୂରଣ କରିବାର ନିତ୍ୟପ୍ରୟାସ କରୁଥାଉ । ବାହାରର ତଥାକଥିତ ବସ୍ତୁ ଅର୍ଜନ ଓ ଉପାର୍ଜନ ଦ୍ୱାରା ଭିତରର କ୍ଷତିଟିକୁ ଭୁଲି ରହିବାକୁ ଅଥବା ଆଢ଼ୁଆଳ କରି ରଖିବା ଲାଗି କେତେ ମିହନ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ ।

ଏହି ଚୈତ୍ୟସତ୍ତା ହେଉଛି ଆମର ସର୍ବୋତ୍ତମ ସତ୍ତା, ଆମ ଜୀବନ ଲାଗି ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପରମସତ୍ତାଙ୍କର ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ସତ୍ତା । ମାଆ ତାହାକୁ Inner Godhead ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜ ଭିତରେ ତାହାର ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ଆମ ଜୀବନର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଆବିଷ୍କାର ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ସଂସାରରେ ଆମେ ଅନେକେ ସେହି ସର୍ବୋତ୍ତମ ଆବିଷ୍କାରଟିକୁ ସତେଅବା ଭାରି ଏଡ଼ାଇ ବୁଲୁଥାଉ । ଜୀବନରେ କେତେ କେତେ ଚଣ୍ଡତା ଦେଖାଉ, ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭାବରେ ଏହି ସଂସାରରେ ଦୁର୍ଗ ପରେ ଦୁର୍ଗ ଅଧିକାର କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ; କ୍ଷମତାଶାଳୀରୁ ଅଧିକ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ହେଉ, ଆସନରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ଆସନମାନଙ୍କରେ ଯାଇ ବସିବାକୁ ଅହର୍ନିଶ ଚିନ୍ତା

ଜୀବନରେ ଯଥାର୍ଥ ମହିମାଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ, ତାହା ଏକ କୃତ୍ରିମ ବାତାବରଣ ଭିତରେ ମୋଟେ ମୁକୁଳିତ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ସତେଅବା ଏକ ଜାଲ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଏ ଏବଂ କ'ଣ ହେଉ ହେଉ ଆଉ କଅଣ ହୋଇଯାଏ । ଶେଷକୁ ଖୋପରେ ପଡ଼ିଯାଏ, ଅଭିନୟ କରେ, କୃତ୍ରିମ ହୁଏ । ଏହି କୃତ୍ରିମ ପୃଥିବୀଟି ବିଷୟରେ ମାଆ କେଡ଼େ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏହି କଥାଗୁଡ଼ିକୁ କହିଛନ୍ତି : The absurd thing here is all the artificial means one must use Any idiot at all has more power if he has more means to acquire the necessary artifices;—ଏହି ମଣିଷମାନଙ୍କ ହାତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ପୃଥିବୀର ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ନୀତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିବଶ ହୋଇ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଉଛି । ହୁଏତ ପୃଥିବୀର ମନ୍ଦିର ଓ ଠାକୁରଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ସେହିମାନଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏହି ସ୍ଥିତିକୁ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ ମାଆ absurd ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଆମେ ଏହି absurd ଗୁଡ଼ାକ ସହିତ ହାତ ମିଳାଇଥିବା ଓ ସେହିଗୁଡ଼ାକ ସହିତ ଖାପ ଖାଇ ସଫଳ ହେବାକୁ ଚରମ ବୁଦ୍ଧିମତାର ବିଷୟ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିବା—ଏବଂ ତଥାପି ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ବଦଳାଇ ସେ ପୃଥିବୀ ଲାଗି ବାଟ କାଢ଼ି ପାରିବା କିପରି ?

କୃତ୍ରିମତାଗୁଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ଯାଇ ଆମ ହୃଦୟ ଭିତରେ ସେହି ଅନ୍ୟ ପୃଥିବୀଟି ଲାଗି ବାଟ ଖୋଲିବ । କୃତ୍ରିମତା ଗଲେ ଆମକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ଦୟନୀୟତା ଏବଂ ଦାମ୍ଭିକତା ଭିତରେ ପକାଇ ରଖିଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ବଦଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଅବିଶ୍ୱାସ ଦୂର ହୋଇ ବିଶ୍ୱାସକୁ ଅଧିକ ସ୍ଥାନ ମିଳିବ । ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ପରସ୍ପରକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ବସ୍ତୁରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ପ୍ରକୃତିକୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା । ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ଓ ନିଜ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା । ଭିତରେ ସେହି ପ୍ରୀତିର ଅନୁଭୂତି ଆମର ଚେତନାକୁ ବଦଳାଇ ଦେବ ଏବଂ ବାହାରେ ସେହି ସୁନ୍ଦର ଅନୁଭୂତି ଆମର ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବଦଳାଇ ଦେବ । ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଆସ୍ପୃହା ଏକାଠି ହୋଇ ଏକ ସାମୂହିକ ନୂତନ ଆରମ୍ଭ ଲାଗି ବାଟ ଖୋଲିଦେବ । ସେତେବେଳେ ଯାଇ ଆମେ ଆମ ଭିତରେ ଯଥାର୍ଥ ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ପାଇବା; ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବି ସେହି ଶକ୍ତିମାନ୍ ସାଥୀକୁ ଦେଖିବା । ସେହି ଆବିଷ୍କାର ଆମ ଜୀବନର ଭୂମିକୁ ହିଁ ବଦଳାଇ ଦେବ । ସେହି ଭୂମିଟି ଉପରେ ସେହି ଅନ୍ୟ ପୃଥିବୀଟିର ନିର୍ମାଣ ହେବ । ତାପରେ, ଆମେ ଯୋଉଥିରେ ହାତ ଦେବା, ତାହା ପ୍ରକୃତିର ପୂଜା ହୋଇ ଯାଉଥିବ । ଆମେ ଯାହା କିଛି କରିବା, ତାହା ପରମ ନିୟନ୍ତାଙ୍କର

ଆଶୀର୍ବାଦ ଓ ଅନୁମୋଦନ ଲାଭ କରିଥିବ । ଏକ ନୂତନ ପୃଥିବୀକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆଣିବାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆମେ ସେତିକବେଳେ ଯାଇ ଯଥାର୍ଥ କର୍ମୀଟିଏ ହୋଇ ବାହାରି ପାରିବା ।

ଦି ଓଡ଼ିଆ ଅରୋଭିଲିଆନ୍, ୮ । ୮ ।.୮୮, ସ୍ମରଣିକା

ଅବଦମିତ ଚୈତ୍ୟ

ଆମ ଭିତରେ ଦିବ୍ୟ ପରମସତ୍ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ଅଂଶଟି ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି, ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ତାହାକୁ ଆମର ଚୈତ୍ୟସତ୍ତା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ସେହି ସତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ହେବା, ତାହାହିଁ ଚୈତ୍ୟ ଚେତନା । ବାହାରୁ ଦେଖିବାକୁ ଆମର ଏକ ଶରୀର ଅଛି, ଏକ ପ୍ରାଣିକ ଜୀବନ ରହିଛି, ଏକ ମନ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ସେହି ଅନୁସାରେ ଏକ ଶରୀର ଚେତନା ଅଛି, ଏକ ପ୍ରାଣିକ ଚେତନା ଅଛି ଓ ଏକ ମାନସିକ ଚେତନା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏଗୁଡ଼ିକର କ୍ରିୟାଶୀଳତା ସାଧାରଣତଃ ବାହାରି ଆଡ଼କୁ । ଯେତେବେଳେ ଏଗୁଡ଼ିକର ଆମ ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଥିବା ଚୈତ୍ୟସତ୍ତା ସହିତ କୌଣସି ଖିଅ ଲାଗି ନଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଆମ ଜୀବନର ପରିଧିଗୁଡ଼ିକ ଶରୀର, ପ୍ରାଣ ଏବଂ ମନ ଭିତରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଆମେ କେତେ ଛନ୍ଦକରେ ବାହାରେ ବାହାରେ ବୁଲୁଥାଉ, ମାତ୍ର ଭିତରେ ଅସଲ ଖିଅଟି ଲାଗି ନଥିବାରୁ ଭାରି ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଥାଉ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଦରିଦ୍ର କରି ରଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ବାହାରର ବସ୍ତୁ ପ୍ରକୋପ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତରର ସେହି ଦାରିଦ୍ର୍ୟଟିର କ୍ଷତିପୂରଣ କରିବାର ନିତ୍ୟପ୍ରୟାସ କରୁଥାଉ । ବାହାରର ତଥାକଥିତ ବସ୍ତୁ ଅର୍ଜନ ଓ ଉପାର୍ଜନ ଦ୍ୱାରା ଭିତରର କ୍ଷତିଟିକୁ ଭୁଲି ରହିବାକୁ ଅଥବା ଆଢ଼ୁଆଳ କରି ରଖିବା ଲାଗି କେତେ ମିହିନ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ ।

ଏହି ଚୈତ୍ୟସତ୍ତା ହେଉଛି ଆମର ସର୍ବୋତ୍ତମ ସତ୍ତା, ଆମ ଜୀବନ ଲାଗି ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପରମସତ୍ତାଙ୍କର ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ସତ୍ତା । ମାଆ ତାହାକୁ Inner Godhead ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜ ଭିତରେ ତାହାର ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ଆମ ଜୀବନର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଆବିଷ୍କାର ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ସଂସାରରେ ଆମେ ଅନେକେ ସେହି ସର୍ବୋତ୍ତମ ଆବିଷ୍କାରଟିକୁ ସତେଅବା ଭାରି ଏଡ଼ାଇ ବୁଲୁଥାଉ । ଜୀବନରେ କେତେ କେତେ ଚଣ୍ଡତା ଦେଖାଉ, ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭାବରେ ଏହି ସଂସାରରେ ଦୁର୍ଗ ପରେ ଦୁର୍ଗ ଅଧିକାର କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ, କ୍ଷମତାଶାଳୀରୁ ଅଧିକ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ହେଉ, ଆସନରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ଆସନମାନଙ୍କରେ ଯାଇ ବସିବାକୁ ଅହର୍ନିଶ ଚିନ୍ତା

କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତେଣେ ଚୈତ୍ୟସତ୍ତାଟି ଅବଦମିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥାଏ । ତାହାର ଉଦ୍‌ଘାଟନ ନିମନ୍ତେ ଆମର ସମ୍ମତିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାଏ । ମଣିଷ ଆପଣାର ନାନା ବାସନାକୁ ଅବଦମିତ କରି ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ବହୁ ପ୍ରକାରର ବିକାର ହୁଏ ଏବଂ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ବହୁ ରୁଗ୍‌ଣତାକୁ ନିଜର ଜୀବନ ମଧ୍ୟକୁ ଡାକି ନେଇଆସେ ବୋଲି ମନୋବିଶ୍ଳେଷଣର ବ୍ୟାଖ୍ୟାତା ସିଗ୍‌ମୁଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରଏଡ୍ କେତେ କେତେ ଉଦାହରଣ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି । ଆମରି ଭିତରେ ସେହି ଅପରିତୃପ୍ତ ଏବଂ ଅବଦମିତ ବାସନା ଗୁଡ଼ିକ ସଞ୍ଚିତଥିବା ଏକ ଉତ୍ତପ୍ତ କଡ଼େଇ ଭିତରେ ଟକଟକ ହୋଇ ଫୁଟୁଛନ୍ତି ଓ ଆମର ଜୀବନକୁ ବହୁଭାବେ ବିକଳ କରି ରଖିଛନ୍ତି ବୋଲି କେତେ କାବ୍ୟିକ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ସେହି କଡ଼େଇକୁ ସିଏ Unconscious ଅର୍ଥାତ୍ ଅଚେତନ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏବର ମନୋବିଜ୍ଞାନୀ ଏବଂ ମନୋବିଶ୍ଳେଷକମାନେ ଫ୍ରଏଡ଼ୀୟ ଅଚେତନସ୍ତରଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ସେମାନେ ଏକ Real unconsciousର କଥା ମଧ୍ୟ କହୁଛନ୍ତି । Real unconscious ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି, ଆମରି ଭିତରେ ପରମ ସତ୍ୟର ପ୍ରତିଭୂ ବା ପ୍ରତୀକ ହୋଇ ରହିଛି । ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମେ ତାହାକୁ ଚୈତ୍ୟ ସତ୍ତାର ସମତୁଲ ରୂପେ ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରିପାରିବା । ସେହି ପରମ ଅଚେତନ ହେଉଛି ଆମ ଭିତରେ ଆମର ଅମିତ ସମ୍ଭାବନାର ଭଣ୍ଡାର, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଏହି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଅମିତ ସମ୍ଭାବନାର ଭଣ୍ଡାର । ସେହି ଭଣ୍ଡାରଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ହିଁ ଆମେ ଆମର ଅସଲ ନିୟତିଟିର ଯଥାର୍ଥ ପରମିତିର ସନ୍ଧାନ ପାଇପାରିବା । ଆମ ଭିତରର ସେହି ମୁକ୍ତିଦାୟୀ ସମ୍ପଦଟି ଯେତେବେଳେ ଅପାର ଆଲୋକ ଦ୍ୱାରା ଆମର ମନ, ପ୍ରାଣ ଏବଂ ଶରୀରକୁ ସଚଳ କରିଦେଇ ପାରିବ, ସେତିକିବେଳେ ହିଁ ଆମର ଜୀବନ ପୂର୍ଣ୍ଣାୟତନ ହୋଇ ପାରିବ । ଆମ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନିଯୋଗ ସେତିକିବେଳେ ସମ୍ଭବ ହେବ । ଗୋଟିଏ କଥାରେ କହିଲେ, ସେତିକିବେଳେ ଯାଇ ଆମେ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ତାଙ୍କର କାମରେ ଲାଗିପାରିବା ଏବଂ, ତାଙ୍କର କାମରେ ଲାଗି ପାରିବାଠାରୁ ଆମ ଜୀବନର ଆଉ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ କୌଣସି ସାର୍ଥକତା ରହିଛି-ବୋଲି କେହି କେବେହେଲେ କଳ୍ପନା କରି ପାରିବ କି ?

ଶିଅଛୁଣ୍ଡା ମଣିଷମାନେ ହିଁ ସତେଅବା ପ୍ରୟୋଜନରେ ପଡ଼ି ଆପଣାର ଚୈତ୍ୟ ଅଂଶଟିକୁ ଛପି ଅବଦମିତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ତାହାକୁ ଭୟ କରୁଥାନ୍ତି ବୋଲି ତାହାକୁ ପାରୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଅବଦମିତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ତେଣେ ଦୁଆରଟିକୁ ଖୋଲିବାକୁ ମୋଟେ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନଥାନ୍ତି । ଏଣେ କେତେ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ କେତେ

ଫୁଲୁଥାନ୍ତି, କେତେ କ'ଣ ଅଧିକାର କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ସଂସାର ଭିତରେ କେତେ କ'ଣ ଧନୀ ହେଉଥାନ୍ତି ଓ କେତେ କାହାକୁ ଗ୍ରାସ କରି ପକାଇବାକୁ ଧାଇଁଥାନ୍ତି । ବସ୍ତୁତଃ ସେହିମାନେ ହିଁ ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଆମ ସଂସାରେ ଏବେ ଏକାଧିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି ଗ୍ରସ୍ତ ମଣିଷମାନଙ୍କର କବଳରେ ପଡ଼ିଯାଇଛୁ । ଗ୍ରସ୍ତ ମଣିଷମାନେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ସଂସାରରେ ଚଳାଖ ହୁଅନ୍ତି, ସଂସାରିକ ବହୁ ସଫଳତାକୁ ସେମାନେ ସତେଅବା ଆପଣାର ଚରମ ଧର୍ମ ଓ ଅନୁଧାବନ ରୂପେ ମାନିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଆପଣା ଭିତରେ ସର୍ବଦା ଦୁଇଫାଳ ଅଥବା ବହୁଫାଳ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଆପଣା ସହିତ ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ରଟିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କର ସତେଅବା କ'ଣ କୋଉଠି ପଟୁ ନଥାଏ ଅଥବା ପଡ଼ୁ ନଥାଏ କେଜାଣି, ସେମାନେ ଆପଣାର ସେହି ଅସଲ ଅସମର୍ଥତା ବା ଅସଲ ପରାଜୟକୁ ଢୋଡ଼ାଇ ପକାଇବା ଲାଗି ବାହାରେ କେତେମନ୍ତେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଆପଣା ଭିତରେ କୋଉଠି କ'ଣ ଖିଅ ଛୁଣ୍ଡାଇ ପକାଇଥାନ୍ତି କି କ'ଣ କେଜାଣି, ଆପଣାର ଜୀବନଗତ ବହୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରଧାନତଃ ବିଟପୀ ହୋଇ ବାହାରିଥାନ୍ତି । ଏମାନେ ମୋଟେ ଭଲ ପାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗିଳି ପକାଇବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଆପଣାର ଭାବଜୀବନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅତିକାୟ ଓ ଅସୁନ୍ଦର ହୋଇ ଦିଶୁଥାନ୍ତି ଏବଂ, ସତେଅବା କୋଉ ଅସଲ ଘରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥିବାର ପ୍ରକୋପରେ ପୃଥିବୀରେ ବହୁ ଉପଦ୍ରବ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ।

ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଚୈତ୍ୟସତ୍ତା ତଥାପି ରହିଥାଏ, ବୀଜରୂପେ ତଥାପି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାଏ । ବିଚରା ପ୍ରକୁପିତ ଦରିଦ୍ରମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ ମୋଟେ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆପଣା ଘରେ ରତ୍ନଟି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ନାସ୍ତିକ ହୁଅନ୍ତି । ବାହାରେ ବାରଭଳି ମନ୍ଦିର ଗଢ଼ି ଭଗବାନଙ୍କର ବାରଶହ ପ୍ରକାରର ପ୍ରତିମା ଥାପି ପୂଜା କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସତକୁ ସତ ନାସ୍ତିକ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ରୁପାର ଲୋଭ ଦେଖାନ୍ତି, ସୁନାର ଲୋଭ ଦେଖାନ୍ତି, ମର୍ମର ପ୍ରସ୍ତରରେ ତାଙ୍କ ଲାଗି ଆସ୍ଥାନ ବା ବାସସ୍ଥାନଟିଏ ଗଢ଼ିଦେବେ ବୋଲି ସବାଆଗ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ନ୍ତି । ମାତ୍ର, ତେଣେ ନିଜ ଘରେ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ବହୁ ଶଇତାନ ମେଳରେ ରହିଥାନ୍ତି । ଶଇତାନମାନଙ୍କ ସହିତ ରମଣ କରୁଥାନ୍ତି । ଭିତରେ ନିଜର ଅସଲ ଅର୍ଥଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ମନ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ ବୋଲି ବାହାରେ କାହାଣି କାହାଣି କଉଡ଼ର ଝୋଟେଇ ମୁଣ୍ଡାଇ ବଡ଼ କୁଜା ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଭୟରେ ଯଦ୍ଦା କରନ୍ତି । ଏହିମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀରେ ଭୟ ବଢ଼ାନ୍ତି । ବହୁ ଅନ୍ଧକାର ଓ ଭୟର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି ।

ଯାବତୀୟ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ମାନଦଣ୍ଡରେ ବିଚାର କରି ଏହିଭଳି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ରୁଗ୍ଣ ବୋଲି କହିପାରିବା । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଗ୍ନି ରହିଥାଏ; ମାତ୍ର,

ଏମାନେ ସେହି ଅଗ୍ନିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ଯ କୁସୁମକଳିଟିଏ ଫୁଟିବ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାଏ, ମାତ୍ର ସେମାନେ ତାହାର ସ୍ୱଜନ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଭିତର ଆଡ଼କୁ କବାଟ କିଳି ରଖିଥାନ୍ତି । ସବୁଆଗ ଭିତର ଆଡ଼କୁ ବାଟ ଫିଟିଲେ ଯେ ମଣିଷ ଏହି ବାହାରେ ମଧ୍ଯ ଯାବତୀୟ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ଲାଗି ଯୋଗ୍ୟ ହୁଏ, ସେମାନେ ସେହି ପାଠଟିକୁ ନାନା ଅନ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନରେ ପଡ଼ି ଭୁଲୁଡ଼ାଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରାଗ୍ରହ ସହିତ ଆପଣାର ଅସଲ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅର୍ଥାତ୍ ଅସଲ ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ ଗୁଡ଼ିକୁ ବାଟ ଓଗାଳି ରହିଥାନ୍ତି । ମନଃସ୍ତରରେ ନିଜର ବାସନାଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଦମିତ କରି ରଖିଥିବା ମଣିଷମାନେ ଯେପରି ବାହାରେ ସେମାନଙ୍କର ଏକାଧିକ ଆଚରଣରୁ ଧରା ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ଯ ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ଆପଣାର ଚୈତ୍ୟ ସତ୍ତାଟିକୁ ଅବଦମିତ କରି ରଖିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଠିକ୍ ସେହିପରି ପ୍ରାୟ ପଦେ ପଦେ ଭାରି ଧରା ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି । ସଚରାଚର ସେହିମାନେ ହିଁ ବାହାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅତିରଞ୍ଜିତ ଭାବରେ ଧାର୍ମିକ ହୁଅନ୍ତି, ଅତିରଞ୍ଜିତ ଭାବରେ ନିୟମଗୁଡ଼ାକୁ ମାନନ୍ତି ଏବଂ ନିୟମକଠୋର ହୁଅନ୍ତି । ଏବଂ, ଉନ୍ମୋଚନର କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୁଣ୍ଠିତ ଏବଂ କୃପଣ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ାକୁ ପରମ ପ୍ରେମରେ କାମୁଡ଼ି ଧରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ତୁଣ୍ଡରେ ନୂଆର ସ୍ତବଗାନ କରୁଥାନ୍ତି । ବାଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିବା ଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ମୋଟେ ବଳ ପାଉ ନଥାଏ । ସେମାନେ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ସେହି ବାଡ଼ଗୁଡ଼ାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଭାରି ଭଲ ପାଉଥାନ୍ତି ।

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଯାବତୀୟ ସ୍ଫୁରଣାର ପ୍ରଥମ ସ୍ଥିତିଟି ସତକୁ ସତ ନିଜ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଏହି ଚୈତ୍ୟ ସତ୍ତାଟିକୁ ଠାବ କରିବାରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ଚୈତ୍ୟ ସତ୍ତା ପାଖରେ ସବୁଆଗ ସମ୍ମତି ଦେବାକୁ ହୁଏ । ଏବଂ ତେଣୁ ଆପଣାର ଅଭ୍ୟସ୍ତ ମାପ ଏବଂ ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ବାହାରି ଆସିବାକୁ ହୁଏ । ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଚୈତ୍ୟସତ୍ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଏକ Spark ବା ଅଗ୍ନିକଣା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ସେହି ଅଗ୍ନିକଣା ଲାଗି ନିଜର ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲେ ତାହା ଏକ ଦୀପଶିଖାରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ସେହି ଶିଖାଟିକୁ ଧରି ଅନ୍ତରର ଆଗକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ତରର ଗଭୀରକୁ ବାଟ ଚାଲିଲେ ତାହା ଆମ ଜୀବନରେ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଭାବରେ ଏକାଧିକ ନବରସାୟନର କାରଣ ହୁଏ । ଆମକୁ ଆମର ଅସଲ ଘରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଏ, ଆମର ଅସଲ ଉଚ୍ଚତାଗୁଡ଼ିକ ପାଖରେ ନେଇ ହାବୁଡ଼େଇ ଦିଏ । ତାପରେ ଯେଉଁ ପରମ ସତ୍ୟ ଆମର ପାଖେ ପାଖେ ସଦା ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି, ତେଣିକି ତାଙ୍କ ସହିତ ବାଟ ଚାଲିବା ଆଦୌ କଷ୍ଟକର ହୁଏ ନାହିଁ । ସକଳ କପଟ କଟିଯାଏ, ସକଳ ଗ୍ରନ୍ଥିର ବିଭେଦନ ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ସକଳ ସଂଶୟର ଅବସାନ ଘଟେ ।

ତେଣୁ, ଆମ ଭିତରେ ଆମର ଯେଉଁ ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ର, ଅସଲ ଚେତନା ଓ ଅସଲ ସମ୍ଭାବନାଟି ଅବଦମିତ ହୋଇ ରହିଛି, ଆମେ ତାହାର ପଛ ହୋଇ ଧାଇଁଲେ ଯାଇ ଆମ ଜୀବନର ଯଥାର୍ଥ ଉଦୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ । ଆମର ଯାବତୀୟ ନୈତିକ ପ୍ରେରଣା ଆମକୁ ବସ୍ତୁତଃ ସେହି ସୌଭାଗ୍ୟଟି ଲାଗି ଯୋଗ୍ୟ କରି ଆଣି ପାରୁଥିବା ଉଚିତ । ଅସଲ ଘରଟି କଳାହୋଇ ରହିଥିବ ଏବଂ ଆମେ ଆମର ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଟିକୁ ପାସୋରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ ଉତ୍ତେଜନା ଓ ମିଛ ଉତ୍ସାହ ମଧ୍ୟରେ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ରହିଥିବା,— ଏହାଦ୍ୱାରା କଦାପି ଆମର କୌଣସି ମଙ୍ଗଳରେ ନିମିତ୍ତ ହେବା ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ । ବିବର୍ତ୍ତନର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସୋପାନଟିରେ ପରମ ବିଧାତାଙ୍କର ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆହ୍ୱାନରୂପେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି, ଆମ ଭିତରର ଅସଲ କଳିଟିକୁ ଓ ଅସଲ ସମ୍ଭାବନାଟିକୁ ଅବଦମିତ କରି ରଖିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ କଦାପି ସେଗୁଡ଼ିକରେ ନିମିତ୍ତରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରିବାନାହିଁ । ତେଣୁ ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଅବଦମିତମାନେ କଦାପି ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ଆପଣାର ଅସଲ ବିନ୍ଦୁଟି ପାଖରୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ବୁଲୁଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ କିପରି ଏହି ବିଶ୍ୱର ଆଦୌ କୌଣସି ନିଗୂଢର ଉଦ୍‌ଘାଟନରେ ସହଯାତ୍ରୀ ହୋଇପାରିବେ ?

ଦି ଓଡ଼ିଆ ଅରୋଭିଲିଆନ୍, ଫେବୃଆରି, ୧୯୮୯

ତୀର୍ଥ ଦର୍ଶନ

ସେଦିନ ବଡ଼ଭୋରରୁ ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଷ୍ଟେସନରେ ଓହ୍ଲାଇଲି । ସମୁଦ୍ର ପବନ ଘୁ' ଘୁ' ହୋଇ ଆସି ଦେହରେ ବାଜୁଥାଏ । ଦେହଟାକୁ ଭାରି ହାଲୁକା କରି ଦେଉଥାଏ । ମନ୍ଦିର ଭିତରକୁ ପଶିଲା ବେଳକୁ ଠିକ୍ ଯେମିତି ହାଲୁକା ଲାଗେ, ସେମିତି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ମନ୍ଦିରର ଉପରେ କୌଣସି ପତାକା ନାହିଁ, ଯେଉଁଠି ପୂଜାରୀଙ୍କୁ ତା'ର ଚଢାପଇତାର ପୂଜା-ବୃତ୍ତି ଦେଇ ଚାହିଁବାକୁ ମଣିଷର ଜୁ' ନାହିଁ, ସେଠି ମୁଁ ମନ୍ଦିର ପାଇବି କିପରି ? ବାଟ ପଚାରି କେବଳ ଆଗକୁ ଯାଉଥାଏ । ଯାହାକୁ ପଚାରୁଥାଏ, ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ସେଇ ଗୋଟିଏ ଆଶ୍ୱାସବାଣୀ ଶୁଣିବାକୁ ପାଉଥାଏ,—'ହେଇ ଆଗକୁ' । ଏମିତି ପ୍ରାୟ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ବାଟ ଚାଲିବା ପରେ ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଅଟକିଗଲି । ମନକୁମନ ଚୁପ୍ ହୋଇଗଲି । ସେଠି ଅନେକ ଲୋକ ଜମା ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ମୁଖ ଆନତ, କିନ୍ତୁ ଧ୍ୟାନ ଉପରକୁ । କୋଉଠି କୌଣସି ତରତର ନାହିଁ କି ତତ୍ପରତା ନାହିଁ । କେବଳ ନିମଗ୍ନ ହୋଇଯିବାର ସର୍ବସ୍ୱତା ରହିଛି, କେବଳ ଆତ୍ମନିବେଦନର ଅବଗାହିବା ରହିଛି । ମୁଁ ବି ଚୁପ୍ ହୋଇଗଲି । ସାନ୍ନିଧ୍ୟର କରାମତି ଏ ! ସେଇଥିପାଇଁ ଜୀବନରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ କ୍ଷଣରେ ମଣିଷ ହଠାତ୍ ଚୁପ୍

ହୋଇଯାଏ.—ହଠାତ୍ ଆପଣା ଭିତରେ ସିଏ ସବୁ ସଣସ୍ୱର ଅଙ୍କୁଆ ଉଠାଇଦିଏ । ହଠାତ୍ ସବୁ ପାଏ ଓ ଧନ୍ୟ ହୁଏ । ଦୂରରେ ଥିବା କୌଣସି ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ସମ୍ପଦ ସତେଅବା ତା'ର ଅତି ସାନ୍ନିଧ୍ୟକୁ ଚାଲିଆସେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମନଭିତରର ସବୁ ମଳ-ଧୂଳି ଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ । ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁଦିନ ଲାଗି ବାଟ ଦିଶିଯାଏ । ସେଦିନ ହଠାତ୍ ସେହି ମେଳରେ ଅଟକିଯାଇ ସେମିତି ଲାଗିଲା ।

ଆଶ୍ରମର ଶ୍ରୀମା'ଙ୍କର ପ୍ରାତଃଦର୍ଶନ ବେଳ ସେ । ସବୁଦିନେ ସକାଳେ ସେଠାରେ ଏମିତି ପ୍ରଶାନ୍ତ ସମ୍ମିଳନ ହୁଏ, ନୀରବ ଶକ୍ତି-ଆହରଣ ହୁଏ । ଆପଣା ଭିତରେ ରହିଥିବା ମଣିଷକୁ ଚିହ୍ନି ମଣିଷ ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ବାହାରେ । ଆମେ ସଂସାରର ନିତିଦିନ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଭେଟୁ, ତଥାପି ଆମେ କାହାକୁ ଚିହ୍ନୁନାହିଁ । କାହାକୁ ଆମେ ଆପଣା ଭିତରକୁ ଡାକି ଆଣି ପାରୁନାହିଁ । ନିଜକୁ ଚିହ୍ନିବା ତ ଆହୁରି ଦୁରୁହ କଥା । ଆପଣାର ହୃଦୟଦ୍ୱାରକୁ କିଳି ରଖିଥିବା ଢାଙ୍କୁଣିଟିକୁ ଖୋଲିଦେଇ ଯିଏ ତୀର୍ଥ କରି ବାହାରେ, ସେଇ ଚିହ୍ନେ, ସେଇ ପ୍ରବେଶ କରିପାରେ । ଏମିତି ଢାଙ୍କୁଣି ଖୋଲି ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଭେଟ ହେବା ଉଚିତ । ଏହି ମହିମାମୟ ଭେଟର କଳ୍ପନା କରି ବୋଧହୁଏ ଦାର୍ଶନିକ ବୁବର୍ (ଜେରୁଜେଲମ୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ମାର୍ଟିନ୍ ବୁବର୍) କହିଛନ୍ତି ଯେ, ମଣିଷ ମଣିଷ ସହିତ ଭେଟିଲେ ଇତିହାସ ସଂଘଟିତ ହୁଏ । ନୂତନର ସଂଘଟନ ହୁଏ । ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ମୋତେ ଏହି ଭେଟିବା କଥା ଚେତାଇଦିଏ, ମୋତେ ଚହଁାଇ ଦେଇଯାଏ । ମହାନ୍‌ର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ଆପଣା ଭିତରର ମହାନ୍‌କୁ ଭେଟିବା ଲାଗି ମୁଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଉଠେ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଉକ୍ତିକୁ ପଇଠାଇ ରଖିଥିବା ପଣ୍ଡିତମାନେ ହୁଏତ ଏଥିରେ ଆପତ୍ତି କରିବେ । କିନ୍ତୁ, ଜଣେ କରୁଣାପରବଶ ହୋଇ ଉପରୁ ନଦିବ, ଆଉ ଜଣେ ନ୍ୟୂନତାର ପରବଶ ହୋଇ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବ,—ମୁଁ ଭକ୍ତି କହିଲେ ଏହି ଆତୁର ବ୍ୟବସାୟଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ ବୋଲି ମନେକରେ । ସିଏ ଆଗ ଉପରୁ ଅବତରଣ କରିବ, କି ମୁଁ ଆଗ ତଳୁ ସଜ ହୋଇ ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଯିବି, ବୌଦ୍ଧିକତାର ଏ ବାଦ ଭିତରେ ମୁଁ ପଶିବାକୁ ମୋଟେ ଯିବିନାହିଁ । ମୋର ଦୁଆର ଖୋଲିବା ଓ ତା'ର ପ୍ରବେଶ କରିବା ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଅବିଭକ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ସଂଘଟିତ ହୁଏ, ଶ୍ରୀ ଏକ୍‌ହାର୍ଟଙ୍କର (ଜର୍ମାନୀର ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ସନ୍ଥ Meister Eckhart) ଏହି କଥାଟିକୁ ଆମକୁ ଆପଣା ଜୀବନରେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ହେବ ।

ସକାଳର ଉପାହାର ପରେ ଆମେ ଆଶ୍ରମର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗକୁ ବୁଲି ବାହାରିଲୁ । ମୋ' ସାଙ୍ଗରେ ବାଲେଶ୍ୱରର କଲେଜର ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ । ଆମକୁ ବୁଲାଇ ଦେଖାଇବାକୁ ଯିଏ ଆମ ସାଥିରେ ବାହାରିଲେ, ସେ ମଧ୍ୟ ଯୁବକ-

ବଙ୍ଗଦେଶାଗତ,—ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ସୈନ୍ୟ-ବିଭାଗରେ କୌଣସି କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ; ତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସେ ଏଠାକୁ ଆସିଛନ୍ତି ଓ ଏହିଠାରେ ହିଁ ସମସ୍ତ ଜୀବନ ରହିବେ । ଆଶ୍ରମର ଗୋଟିଏ ଜୀପ୍‌ଗାଡ଼ିରେ ସେ ଆମକୁ ଧରି ବାହାରିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ଦେଖିବା ଲାଗି ପଣ୍ଡିଚେରୀ ସହରର ଏପାଖ ସେପାଖ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଜୀବନର କର୍ମସଂସ୍ଥାନ ଯେ ବହୁମୁଖୀ, ତାହାର ପରିଚୟ ମିଳିଲା । କେଉଁଠି ନିର୍ମାଣ ବିଭାଗରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଉପାୟରେ ସିମେଣ୍ଟ୍‌ର ଇଟା (Hollow Bricks) ତିଆରି ହେଉଛି, କେଉଁଠି କୃଷିଫାର୍ମରେ ଫସଲ ଫଳାଯାଉଛି । ଆଶ୍ରମରେ କୁକୁଡ଼ା-ପାଳନ ବିଭାଗ ଅଛି, ଗୋଶାଳା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଅଟା ପେଷିବାଠାରୁ ରୁଟି ତିଆରି କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ଲାଗି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ବେକେରି ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲୁ । ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଲଣ୍ଡ୍ରିରେ ଲୁଗା ବି ପରିଷ୍କାର କରାଯାଉଛି । ତା'ପରେ ହସ୍ତକର୍ମ ବିଭାଗ, ସିଲାଇ ବିଭାଗ, ବୁଣାଇ ବିଭାଗ ଓ ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ । ସେଇଠୁ ଛାପାଖାନା,—ଆଶ୍ରମର ସବୁଠାରୁ ମହାନ୍ ଓ ସବୁଠାରୁ ପବିତ୍ର କଳ । ପୃଥିବୀର ଏପାଖରୁ ସେପାଖ ଯାଏ ଆଶ୍ରମର ମହତକୁ ଚହଟାଇ ଦେଇ ପାରୁଛି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ବାରି ସଂସର୍ଗରୁ ଏଠିକାର ଅମୂଲ୍ୟ ସଂସର୍ଗ ଯାଇ ମଣିଷକୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରି ନେଇ ଆସୁଛି ।

ଆଶ୍ରମର ଖେଳପଡ଼ିଆ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ତୀର୍ଥ ପରି ମନେହେଲା । ସଂସାରର ଜୀବନକୁ ବିଚିତ୍ର ଲୀଳା ବା କ୍ରୀଡ଼ାସ୍ଥଳ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ମହାଯୋଗୀଙ୍କର ଯୋଜନାରେ ହିଁ ଏପରି ସୁନ୍ଦର ଓ ସୁପରି-ସଂରକ୍ଷିତ ଖେଳପଡ଼ିଆ ସମ୍ଭବ ହୋଇ-ପାରିବ । ଖେଳ, କୁସ୍ତି, ଡିଆଁ, ଦଉଡ଼ ସବୁଟିଲାଗି ଚମତ୍କାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ପହଁରିବା ପାଇଁ ରହିଥିବା ପୋଖରୀକୁ ଦେଖି ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲି । ଭାରତବର୍ଷରେ ବା ଏସିଆରେ ଆଧୁନିକ ଯୋଜନାରେ ସୁସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏହି ସନ୍ତରଣ ସ୍ଥାନ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ବୋଲି ଶୁଣିଲି । ତା'ପାଖକୁ ଲାଗି କରି ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କ ଲାଗି ଆଉ ଗୋଟିଏ ପୋଖରୀ । ପାଣି ଅଳ୍ପ, ଯେପରିକି ପିଲାମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ସନ୍ତରଣ-କ୍ରୀଡ଼ାରେ ଆନନ୍ଦ ପାଇବେ, ଅଥଚ ବୁଡ଼ି ଯିବେନାହିଁ, ବା ସେମାନଙ୍କୁ ଆକସ୍ମିକ କୌଣସି ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା କରିବାଲାଗି କୌଣସି ସତର୍କ ବୟସ୍କକୁ ଜଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ସେଇଠୁ ଆମେ ଆସିଲୁ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ବୋଇଲେ ଏଠି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସୋପାନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କଲେଜ ଓ କଲେଜପର ଗବେଷଣାକୁ ବୁଝାଏ । ଗତ କେତେ ବର୍ଷ ହେଲା ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଏଠାକାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷାସାଧନାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କହିଲେ ତ ଖାଲି ବେଞ୍ଚ୍, ଚଉକି, ଚକମକିଆ କୋଠରୀ ଅବା ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ବୁଝାଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁଠି ଖୁସି ଅଛି, ଯେଉଁଠି ମଣିଷ ଚେତନା ପାଉଛି, ଆପଣାକୁ ଚେତନା ଦରିଦ୍ର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି

ଆନ୍ତର ଧାଉଁଛୁ, ଆନ୍ତର ଖୋଜୁଛୁ, ଯେଉଁଠି ପିଲା ଓ ଶିକ୍ଷକ ଏକାଠି ଖୋଜୁଛନ୍ତି, ସେଇଠି ବିଦ୍ୟାଳୟ ରହିଛି ବୋଲି ମୁଁ କହିବି । ପଣ୍ଡିଚେରୀରେ ତାହା ଅଛି । ଏଠି ବହୁତ ଜ୍ଞାନୀ ଶିକ୍ଷକ ଅଛନ୍ତି, ଆଗ୍ରହର ସହିତ ପଢ଼ାଉଛନ୍ତି । ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଖୁସୀ ଓ ଅନେକ ଆଗ୍ରହରେ ପଢ଼ୁଛି । ଏଠି ଜ୍ଞାନ, ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ସବୁଟି ଲାଗି ସ୍ଥାନ ରହିଛି । ଜାତି, ଧର୍ମ ବା ବାଦ ନେଇ କୌଣସି ଉତ୍ତେଜନା ନାହିଁ । ଜ୍ଞାନର କୌଣସି ବନ୍ଧନ ଏଠି ନାହିଁ । ଜ୍ୟୋତି ଅଛି । ପାଇବାର କୌଣସି ଦମ୍ଭ ନାହିଁ, ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାର ପ୍ରସନ୍ନତା ରହିଛି ।

ତା'ପରେ ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ । ଇଂରାଜୀ ଓ ଫରାସୀ ଭାଷାରେ ଅଧିକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି । ତଥାପି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ ନାହିଁ । ସବୁର ସଂଗ୍ରହପାତ୍ରରେ ଖାଦ୍ୟ ଦେଉଛି ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ । ସବୁ କର୍ମଭିତରେ କର୍ମାତୀତ ପ୍ରସାରର ସ୍ପର୍ଶ ଦେଉଛି ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ । ସବୁଠି ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁପଡ଼େ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଭାରି ଶକ୍ତିମାନ୍‌ର ସମ୍ମୁଖରେ ଆସି ଠିଆହୋଇ ଗଲାପରି ମନେହୁଏ । ବିନୋବା ଏହି ଶକ୍ତିକୁ ଶବ୍ଦଶକ୍ତି ବୋଲି କହନ୍ତି । ଏହି ଶକ୍ତି ସରସ୍ୱତୀଙ୍କର ଶକ୍ତି, ସକଳ ଜଡ଼ତାକୁ ଅପହରଣ କରନେବାର ଶକ୍ତି ।

ସେଇଠୁ ଭୋଜନର ସମୟ ହେଲା । ପ୍ରାୟ ବାରଶହ ପିଲା, ଯୁବକ ଓ ପ୍ରୌଢ଼ ମନୀଷୀ ଯୋଉଠି ଖାଆନ୍ତି ସେଠାରେ କାହାର ପାଟି ଶୁଭେନାହିଁ କି କେଉଁଠି ଟିକିଏ ଝଣ୍ କରି ଶବ୍ଦ ହୁଏନାହିଁ । ପରିବେଷଣ-ପ୍ରଣାଳୀ ଲଣ୍ଡନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଭୋଜନ ବିଭାଗ ପରି । ଜର୍ମାନୀର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କର ଛାତ୍ର-ଭୋଜନଶାଳା (Metsah)ରେ ଏହିପରି ଦେଖିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସିନା ଏକା, ହେଲେ ଏହି ଶାନ୍ତ ସମାହିତ ବାତାବରଣ ଯେପରି ଏଠାକାର ନିଜସ୍ୱ । ପେଟର ପୂଜା ବହ୍ନିର ପୂଜାଠାରୁ କମ୍ ପବିତ୍ର ନୁହେଁ । ଖାଇବାବେଳେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସମର୍ପଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଖାଇବା ପରେ ଅଇଁଠା ବାସନ ଧୋଇବାର ରୀତି ମଧ୍ୟ ଅତି ଚମତ୍କାର । ନିଖୁଣ ଅଥଚ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଭାବରେ ସମର୍ପିତ ମନ ନେଇ କାମ କଲେ ସଂସାରର ତଥାକଥିତ ହୀନତମ କାମରେ ଯେ ଯଥେଷ୍ଟ କଳା ଫୁଟି ଉଠି ପାରିବ, ତାହାର ନିଦର୍ଶନ ଏଠି ପାଇଲି !

ତସରବେଳେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ପ୍ରାୟ ଝ'ଟା ବେଳକୁ ସମୁଦ୍ରକୂଳକୁ ଗଲୁ । ସେଠି ଶ୍ରୀମା ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଏତିକିବେଳେ ଟେନିସ୍ ଖେଳନ୍ତି । ଖରା ନରମ କରି ଆସୁଥାଏ, ଶରୀରଚର୍ଚ୍ଚା ପାଇଁ ଆଶ୍ରମବାସୀମାନେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । କିଏ ଆସନ କଲେ ତ କିଏ ପ୍ରାଣାୟାମ କଲେ; କିଏ ବଡ଼ ବଡ଼ ମୁଦ୍‌ଗର-ମୁଷଳ ପ୍ରଭୃତି ନେଇ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଧରଣରେ ବ୍ୟାୟାମ କଲେ । ସମୁଦ୍ରକୂଳରେ ଦଉଡ଼ିବା ଲାଗି ମଧ୍ୟ କେତେଜଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରଖିଛନ୍ତି ।

ଖେଳ ପରେ ଶ୍ରୀମା'ଙ୍କ କ୍ଲାସ୍ । ତା'ପରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ସାତଟା ବେଳକୁ ପରେଡ୍ । ଶ୍ରୀମା ଭାରତର ମାନଚିତ୍ରକୁ ପଛରେ ରଖି ଠିଆ ହେବେ, ପିଲାମାନେ ପରେଡ୍ କରି ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଚାଲିଯିବେ ।

ତା'ପରେ ସାନ୍ଧ୍ୟ ଭୋଜନ ହେଲା । ମୁଁ ତ ଯିବାକୁ ତରତର ହେଉଥାଏ । ତୀର୍ଥକାକ କ'ଣ ତୀର୍ଥର ସବୁକିଛି ଦେଖିପାରେ ? ହୁଏତ କେବଳ ଦୃଶ୍ୟ ହିଁ ଦେଖେ । ଅଦୃଶ୍ୟଟାକୁ ଦେଖି ପାରେନାହିଁ । ଅତିଥିଶାଳାକୁ ଗଲି । ଅତିଥିଶାଳା ଆଶ୍ରମର ଏକ ମହନୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି । ଏବେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ସୁଠାମ ଓ ସୁନିପୁଣ କାରିଗରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଲକୁଣ୍ଡା ନିବାସ ଆଗ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଯାଏ । ତା'ପରେ ତ ସାଧାରଣ ଅତିଥିଶାଳାମାନ ରହିଛି । ପ୍ରାୟ ରାତି ନଅଟାବେଳେ ପୁଣି ଷ୍ଟେସନକୁ ଧାଇଁଲି । ବନ୍ଧୁମାନେ ଅଧବାଟରେ ବିଦାୟ ଦେଇଗଲେ ।

ଆଶ୍ରମର ଗଛ ଆଉ ଫୁଲ ମୋତେ ସବୁଠାରୁ ଭଲ ଲାଗିଲା । ମଣିଷର ହାତ ନ ବାଜିଥିବା ପ୍ରକୃତି ଅନେକ ଜାଗାରେ ଦେଖିଛି । କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟର ହାତ ବାଜି ଯେ ପ୍ରକୃତି ଏପରି ସୁନ୍ଦର ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ହୋଇପାରେ, ଧ୍ୟାନ ଲାଗି ଏପରି ବିସ୍ତାର ଯୋଗାଇ ଦେଇପାରେ, ଏଠାକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ତାହା କଳ୍ପନା ବି କରି ନଥିଲି । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଗଛ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଡାଳ ଏଠି ସ୍ନେହରେ ସତେଜ ହୋଇଉଠିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା ସତେଅବା ହୃଦୟକୁ କେତେ ଧନରେ ଧନୀ କରିଦେଇ ଯାଉଛି । ଯୁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବ, ସିଆଡ଼େ ଫୁଲ, ସିଆଡ଼େ ମନୋହର ରଙ୍ଗ, ସିଆଡ଼େ ମନୋଭିରାମ ଗଛଗୁଛ । କେବଳ ସ୍ନେହୀ ମନୁଷ୍ୟର ଯତ୍ନ ଓ ହାତ ବାଜିଲେ ଗଛ ଓ ଫୁଲ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ସବୁ ବଗିଚାର ମାଲି ସମାନ ନୁହନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଜଣେ ମାଳୀର ଫୁଲ ଭିତର ଦେଇ କେବଳ ତାହାର ଦମ୍ଭ ଓ ଆଡ଼ମ୍ବରଟା ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଆଉ ଜଣେ ଜଣେ ମାଳୀର ହାତ ଯେଉଁଠି ବାଜିଥାଏ, ସେଠି ଖାଲି ଆଖି ପାଇଁ ଭୋଜ୍ୟ ମିଳେନାହିଁ, ସେଠି ହୃଦୟ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରସାଦ ମିଳେ । ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଆଶ୍ରମରେ ଗଛ ଓ ଫୁଲର ଶୋଭା ପ୍ରଧାନତଃ ହୃଦୟ ଲାଗି,—ଆଖି ଲାଗି ତ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଓ ଶ୍ରୀମା'ଙ୍କ ସାଧନା ଓ ସାଧନାପୀଠ ବିଶ୍ୱବିଦିତ । ଆଧୁନିକ ଧର୍ମ ଓ ଦର୍ଶନର କାହାଣୀରେ ଏହାର ଏକ ଗୌରବମୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ମୁଁ ଏଠାରେ ତାହାର ଆଲୋଚନା କରିବି ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ତୀର୍ଥକୁ ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀ ବୋଲି କହି ଅନ୍ୟ ଗୋଟାକୁ ବଶ୍ ବୋଲି କହିବାର ଲୋଭରେ ମୁଁ ପଡ଼ିବିନାହିଁ । ଏମିତି ତଉଲିବାର ଦମ୍ଭ ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଜୀବନର ଅନେକ ଆନନ୍ଦକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଆ ଯାଉଛି । ସାଧନାର ଅମୃତରେ ଘୃଣା ଓ ଗ୍ଲାନିର ବିଷ ମିଶାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ମୁଁ ତାହା କରିବି ନାହିଁ । ମୁଁ କହିବି, ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଆଶ୍ରମରେ ଜୀବନର କୌଣସି ଦିଗକୁ ବାଦ୍

ଦଆ ଯାଇନାହିଁ । ଏ ଯୋଗକୁ ସମଗ୍ର ଯୋଗ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ଭାଗବତ ଘର ବୋଲି ଖଣ୍ଡେ ଘର ଅଲଗା କରି ରଖି ଆଉ ଅନେକ ଜାଗାରେ ଆପଣାର ସାଂସାରିକ ଘର ଜମାଇଥିବ, ମଝିରେ ମଝିରେ ଥରେ ଭାଗବତ ଘରେ ମୁଣ୍ଡିଆଟିଏ ମାରିଦେଇ ଆସିବ, ଏ ଦୁର୍ମତି ପଣ୍ଡିଚେରୀରେ ନାହିଁ । ଏଠି ଖାଇବା ଘର ଓ କାଉଖାନା ଘର, ଖେଳ ଘରକୁ ଓ ବନ୍ଧୁ ଘରକୁ ମଧ୍ୟ ଭାଗବତ ଘର କରି ରଖିବାର ପ୍ରୟାସ କରାଯାଉଛି । ସମର୍ପିତ ମନ ଯେଉଁଠି ପ୍ରବେଶ କରେ, ସିଏ ସେଠି ମଧ୍ୟ ଭାଗବତ ଘରକୁ ସମ୍ଭବ କରେ । ଏହାହିଁ କର୍ମଯୋଗର ଅସଲ କଥା । ଏହି ସମର୍ପିତ ଭୂମି ଉପରେ ହିଁ କର୍ମ, ଜ୍ଞାନ ଓ ଭକ୍ତିର ସଂଶୟ ତୁଟିଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲାଗି ବାଟ ଛାଡ଼ିଦିଏ । ମଣିଷର ଜୀବନକୁ ଛନ୍ଦଖଣ୍ଡିଆ କରି ରଖିବାଲାଗି, କୌଣସି କୁସଂସ୍କାର ଲାଗି ଆଉ ଅବକାଶ ରହେନାହିଁ ।

ପଣ୍ଡିଚେରୀଠାରୁ ଟ୍ରେନ ଗାଡ଼ି ଧରି ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଆସିଲି । ତା'ପୂର୍ବଦିନ ରାତିରେ କାଞ୍ଚିପୁରମ୍ ଓ ପକ୍ଷୀତୀର୍ଥ ଦେଖି ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଯାଇଥିଲି । ଦୁଇ ଦିନର ତୀର୍ଥ ଦର୍ଶନରେ ରହିଥିବା ବିରୋଧ ବିଷୟରେ ଖାଲି ମୁଁ ଭାବୁଥାଏ । କାଞ୍ଚିପୁରମ୍ ବିଷ୍ଣୁ ମନ୍ଦିରରେ ମଣିଷ ଯନ୍ତ୍ରହୋଇ ଯାଉଥାନ୍ତି,— ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ଗୁଚ୍ଛେ ଧରି ପୋଲିସ୍ ରହିଥାନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ଝାଳ-ଗନ୍ଧ ଓ ମଣିଷ-ପାଟିର ଅଶୁଦ୍ଧି ଭିତରେ ଭଗବାନଙ୍କର ପହଁଡ଼ ଖୋଲିଲା । ସବୁଆଡ଼ୁ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଚିତ୍କାର ଶୁଭିଲା । ସେହି କୋଳାହଳ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ପଳାଇ ଆସିବାକୁ ମୋ'ର ତର ସହିଲା ନାହିଁ । ପକ୍ଷୀତୀର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ସେଇଆ । ଆମ ଘରପାଖରେ ପୁରୀ ବା କପିଳାସରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହି କଥା । କେବଳ କୋଳାହଳ, କେବଳ ଆତୁରତା; ଜୀବନକୁ ଭୁଲି ଦଣ୍ଡେ ଆପଣା ମନରେ ଦେବତାର ଭୂତ ଲଗାଇ ଦେବାର ଆର୍ତ୍ତନାଦ,— ମୁଁ ଏହାକୁ ଭକ୍ତିର ଏକ ରାଜସିକ ବିକ୍ଷେପ ବୋଲି କହିବି । ଭାରତରେ ଧର୍ମ ଖୋଜିବାକୁ ଯାଇ ଅନେକ ତୀର୍ଥରେ ଏହି ବିକ୍ଷେପଟା ହିଁ ହୃଦୟକୁ ବିଚଳିତ କରିପକାଏ । ପଣ୍ଡିଚେରୀର ଭକ୍ତିକୁ ମୁଁ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭକ୍ତି ବୋଲି କହିବି ନାହିଁ । ସାତ୍ତ୍ୱିକରେ ମଧ୍ୟ ଦମ୍ଭ ରହିପାରେ, ଆତୁରତା ଆସିପାରେ, ପଳାଇବାର ଲାଳସା ଆସିପାରେ । ମୁଁ ତାକୁ ମାନବିକ ଭକ୍ତି ବୋଲି କହିବି । ଐଶ୍ୱରିକ ଭକ୍ତି ବୋଲି କହିବି । ଯେଉଁଠି ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ହଜାର ମଣିଷମାନଙ୍କର କାରବାର ଚାଲିଛି ଅଥଚ କୌଣସି କୋଳାହଳ ନାହିଁ, ସାଧନା ଚାଲିଛି ଅଥଚ କୌଣସି ବିରକ୍ତି ନାହିଁ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ଐଶ୍ୱରିକ ଭକ୍ତିର ଅନୁଭୂତି ମିଳେ । ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ସମାଧିପୀଠରେ ପହଞ୍ଚୁଥିବା କ୍ଷଣି ସେଇଥିଲାଗି ଆପଣା ଭିତରେ ସବୁ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ଆପଣାର ଅଗାଧ ଅନୁଭୂତି ଭିତରେ ଆପେ ବୁଡ଼ିଗଲା ପରି ଲାଗେ । ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଧ୍ୟାନଭକ୍ତିର ପ୍ରତୀକ, ଜୀବନର ସବୁଠିକୁ ଧ୍ୟାନ ଦ୍ୱାରା ଭାଗବତ-ସ୍ତରକୁ ଉଠାଇ ନେବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ।

ଆମେ କେହି ଏହି ସଂସାର ସାଗରରେ ପରସ୍ପରଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱୀପ ନୋହୁଁ । ଡେନ୍‌ମାର୍କର ପାଉଲ୍ ଲା କୁଅର୍ (Poul la Cour)ଙ୍କର ଏହି କଥାଟି ଭାରି ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଉଦାର ସମ୍ମିଳନରେ ହିଁ ଆମର ପରିତ୍ରାଣ ହେବ, ଆମର ଗତି ପାଇବ । ଆପଣା ଭିତରେ ମହାନ୍‌ର ସନ୍ଧାନ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଆପଣାକୁ ଅତିମାନସ ସ୍ତରକୁ ଉଠାଇବାକୁ ସଭିଁର ସହିତ ମିଶି ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ହେବ । ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ସହଜ ଜୀବନରେ ସଭିଁର ସହିତ ଏକଜିତ ହୋଇ ଉଠିବାକୁ ହେବ । ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଏହିପରି ଏକ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଆସ୍ଥାନ ରହିଛି, ଏହା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗୌରବ ।

ଗାନ୍ଧୀ, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ, ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ, ମହର୍ଷି ରମଣ, ବିନୋବା ଓ କୃଷ୍ଣମୂର୍ତ୍ତି ଭାରତବର୍ଷର ଅତି ଆପଣାର, ତଥାପି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ପଥ ବିଚିତ୍ର । ତାହାହିଁ ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ମହିମା । ପୁରୁଣା ଧର୍ମକୁ ନେଇ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଏ ଦେଶରେ ଅନେକ ଧର୍ମଧ୍ୱଜୀ ହେଉଛି । ନାନା ରାଜସିକ ଉପଗ୍ରହରେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଏ ଦେଶରେ ଧର୍ମଜିଜ୍ଞାସୁର ଜ୍ଞାନକୁ ବଧିର କରି ଧର୍ମାଗ୍ରହର ଘଣ୍ଟ ଠାଉଁ ଠାଉଁ ବାଜୁଛି । କିନ୍ତୁ ଭାରତୀୟ ଧର୍ମର ଏସବୁ ଅସ୍ଥାୟୀ ଦାଗ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ଏଠି ହୃଦୟ ପ୍ରବେଶ କରିନାହିଁ । ସେତିକିବେଳେ, ଭାରତରେ ଯେଉଁଠି ଜାଗାରେ ହୃଦୟ ସତକୁ ସତ ପ୍ରବେଶ କରିପାରେ, ଯେଉଁ ଜାଗାରେ ହୃଦୟ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ସେଇଠି ଭାରତର ସ୍ଥାୟୀ ଧର୍ମର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ୁଛି ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଏହିପରି ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ମୂଳଦୁଆ ପକାଇବାର ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି । ଏ ଯୁଗରେ ପଣ୍ଡିଚେରୀ ବିଷୟରେ ଏହାହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସତ୍ୟ ବୋଲି ମୁଁ କହିବି ।

'ନବଜ୍ୟୋତି', ୧୯୫୮

"ସାବିତ୍ରୀ" ମହାକାବ୍ୟର ପରିଚିତି

ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ମହାଯୋଗୀ ଥିଲେ, ସେ କବି ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର କାବ୍ୟକାରିତା ତାଙ୍କ ସମଗ୍ର ଯୋଗସାଧନାର ସତେଅବା ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଆମେ ମନ କଲେ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଯୋଗଉପଲବ୍‌ଧି ଏବଂ କାବ୍ୟଉପଲବ୍‌ଧି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଅଥଚ ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ସମତାଲତା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରିବା । ତାଙ୍କର ଯୋଗ ତାଙ୍କର କାବ୍ୟକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଥିଲା, ତାଙ୍କର କାବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଯୋଗଚକ୍ଷୁର ପରିସ୍ତୁରୁଡ଼ିକୁ ଉନ୍ମୀଳିତ କରିଦେବାରେ ହୁଏତ ସତେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ଗୋଟିଏ

କଥାରେ ଏପରି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଯୋଗସାଧନାରେ ଯାହାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଥିଲେ ଓ ଯେଉଁ ଶିଖର ଉପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଥିଲେ, ତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ଓ ତାଙ୍କର କାବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଠିକ୍ ତାହାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରି ଆଣୁଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ସେହି ଶିଖର ସ୍ପର୍ଶର ଆହ୍ୱାନ ଦେଇ ଯାଉଥିଲା ।

ଯେକୌଣସି ସାହିତ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥାଏ । ତେଣୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦର୍ଶନଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଅନେକ ସମୟରେ କାବ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସମୀକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରା ଯାଇଥାଏ । ଇଉରୋପୀୟ ପରମ୍ପରାରେ ଯାହାକୁ 'Philosophy' ବୋଲି କହନ୍ତି, ତାହାର ଆକ୍ଷରିକ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଜ୍ଞାନରେ ଓ ଜ୍ଞାନମୀମାଂସାରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରାରେ ଯାହାକୁ ଦର୍ଶନ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି, ତାହାର ଅସଲ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଜ୍ଞାନର ଉପଲବ୍ଧି, ଜ୍ଞାନର ଦର୍ଶନ; ସତ୍ୟର କେବଳ ଅଧ୍ୟୟନ ନୁହେଁ, କେବଳ ସତ୍ୟରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ନୁହେଁ, ସତ୍ୟର ଦର୍ଶନ ।

ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଆହୁରି ପାଦେ ଆଗକୁ ଯାଇ ତାହାକୁ ସତ୍ୟର ସ୍ପର୍ଶନ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ସତ୍ୟକୁ କେବଳ ଆଘ୍ରାଣ କରି ଯାଏନାହିଁ । କେବଳ ଦୂରରେ ଥାଇ ଦର୍ଶନ କରି ଯାଏନାହିଁ, ସତ୍ୟକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିଯାଏ । ସତ୍ୟକୁ ଜୀବନରେ ବଞ୍ଚିହୁଏ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ, ସତ୍ୟକୁ ସଙ୍ଗୀ କରି, ଜୀବନରେ ଇପ୍ସିତ ଶିଖର ଗୁଡ଼ିକୁ ଆରୋହଣ କରିହୁଏ ! ଏହିପରି ଏକ ସଂସ୍କାର ଭୂମି ଉପରେ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ଯୋଗ ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଫରକ ରହେନାହିଁ । ଯୋଗ ସାହିତ୍ୟକୁ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ କରେ, ସାହିତ୍ୟ ବା କାବ୍ୟ ଯୋଗସାଧନାର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଉପରେ ସତେଅବା ଫୁଲଟିଏ ପରି ଫୁଟି ଆସୁଥାଏ, ଉକୁଟି ଆସୁଥାଏ ! ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର କାବ୍ୟସାଧନା ତଥା ଯୋଗସାଧନାକୁ ଆମେ ଠିକ୍ ଏହିପରି ଏକ ଅର୍ଥରେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା, ତେବେଯାଇ ତାଙ୍କର କାବ୍ୟ ଓ ଯୋଗକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣତର ପ୍ରସ୍ଥ ଦେଇ ବୁଝିବା ଲାଗି ସମର୍ଥ ହେବା ।

ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର କାବ୍ୟଚର୍ଚ୍ଚା ଓ କାବ୍ୟରଚନା ତାଙ୍କ ମନୀଷା ଏବଂ ପ୍ରତିଭାର ଏକାବେଳକେ ଉନ୍ମେଷବେଳର । ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଆପଣାର ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରୁ ହିଁ ସେ କବିତା ଓ ନାଟକ ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ସାନ ଓ ବଡ଼ ଅଜସ୍ର କବିତା ଲେଖିଛନ୍ତି । ସେ ବେଦରେ ଥିବା ସ୍ତୋତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିର କ୍ରମୋନ୍ନତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଉପରେ ପ୍ରାଚ୍ୟ ତଥା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଉଭୟ ଜୀବନ-ଆବେଦନର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି । ଯେଉଁ ସଂସ୍କୃତିରେ ଯାହାକିଛି ସର୍ବୋତ୍ତମ, ଯାହାକିଛି ସ୍ଥାୟୀ ମୂଲ୍ୟର, ଆପଣାର ଉପଲବ୍ଧିକ୍ରମରେ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ସେଥିରେ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତପୂର୍ବ ସମନ୍ୱୟ ସମ୍ଭବ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ଯାବତୀୟ

କାବ୍ୟକାରତାରେ ସେହି ସମନ୍ୱୟଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନମୟ ଓ ସତ୍ୟଦୀପ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ହୋଇ ପାରିଛି ।

'ସାବିତ୍ରୀ' ମହାକାବ୍ୟ ତାଙ୍କର ଶେଷ ଲେଖା । ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ କହିଲେ, ତାଙ୍କର ଜୀବନଯାକର ଲେଖା । ସିଏ ନିଜେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, କାବ୍ୟଟିକୁ ସେ ପ୍ରାୟ ସାତ ଆଠଥର ଚିଠା କରିଛନ୍ତି, ବାରମ୍ବାର ସଂଶୋଧନ କରିଛନ୍ତି । କାବ୍ୟର କଳ୍ପନାଟି ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣାର ପର୍ଦ୍ଦା ଉପରେ ଆସି ଉଙ୍କିମାରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ସେହି ପ୍ରଥମ-କାଳର କାବ୍ୟଟି ସତକୁ ସତ ତାର ବର୍ତ୍ତମାନ ରୂପଟିକୁ ଧାରଣ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ପଚିଶବର୍ଷ ସମୟ ଲାଗିଛି । ସାଧକ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ସାଧନାର ନୂତନ ନୂତନ ଶିଖରକୁ ଆରୋହଣ କରି ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର ଏହି ମହାକାବ୍ୟଟିର ପରିମିତଟି ମଧ୍ୟ କେତେମନ୍ତେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଏବଂ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ତେଣୁ 'ସାବିତ୍ରୀ' କାବ୍ୟର ଅନୁଶୀଳନ କଲାବେଳେ ପାଠକ ନିଜଭିତରେ ଏପରି ଏକ ଗତିଶୀଳତା ଅନୁଭବ କରିଥାଏ, ଯାହାକି ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଅନେକ ମହାକାବ୍ୟର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଲା-ବେଳେ ସାଧାରଣତଃ ମୋଟେ ଅନୁଭୂତ ହୁଏନାହିଁ । ପ୍ରାୟ ଚବିଶି ହଜାର ପଂକ୍ତିରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଏହି ମହାକାବ୍ୟ ମହାଭାରତର ସାବିତ୍ରୀ-ସତ୍ୟବାନ ଉପାଖ୍ୟା-ନଟିକୁ ଆଧାର କରି ରଚିତ ହୋଇଛି । ସମଗ୍ର ଉପାଖ୍ୟାନଟିକୁ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଏକ ପ୍ରତୀକରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି । ମହାକାବ୍ୟଟିରେ କାବ୍ୟର ଯାବତୀୟ ଉପାଦାନ ରହିଛି । ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ ଏବଂ ନିୟତି ବିଷୟରେ ଏଥିରେ ଏକ ଭବିଷ୍ୟତ ଚିତ୍ର ପରିସ୍ଫୁଟ ହୋଇ ଉଠିଛି ଏବଂ, ସ୍ୱସାଧନାର କ୍ରମରେ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଯେଉଁସବୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସ୍ତରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଗତି କରିଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଣବନ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । ସେଥିଲାଗି, 'ସାବିତ୍ରୀ' କୁ କେତେ କେତେ ସମୀକ୍ଷକ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମହିମାମୟ ଏକ ମହାକାବ୍ୟ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟକୁ ତାର ଏହି ମନୋଭୂମିରୁ ପରମସତ୍ୟ ଓ ପରମ ଦିବ୍ୟତା ଆଡ଼କୁ ଉତ୍ତୋଳିତ କରି ନେବାଭଳି ଏପରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ କଳାମୟ କାବ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ଆଉ କେବେ ହେଲେ ସମ୍ଭବ ହୋଇନାହିଁ ବୋଲି ଅନ୍ୟ ସମୀକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ମନୁଷ୍ୟର ଏହି ଜୀବନକୁ ସାଧାରଣତଃ ନଶ୍ୱର ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ମନୁଷ୍ୟକୁ ମାପୁଥିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍‌ମାନେ ତାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପସମର୍ଥ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ପାରମ୍ପରିକ ବିଜ୍ଞାନ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମୂଳତଃ ଅର୍ଥାତ୍ ଧର୍ମତଃ ଏକ ପଶୁ ବୋଲି ହିଁ କଳ୍ପନା କରିଛି ଏବଂ ଇତର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ସହିତ ତାକୁ ଗୋଟିଏ ନିକିତିରେ ପକାଇ ତା'ଭିତରେ ନିହିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଅସଲ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଟିର ସମ୍ଭାବନା ବିଷୟରେ ଭାରି ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ଦେଖିଛନ୍ତି ଓ ତେଣୁ

ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ କଳନା ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ଯାହା ହେବ, ତାହା ସେହି ବିଗ୍ରହ ଭିତରେ ହିଁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି । ବିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଚେତନା ଏବେସୁଦ୍ଧା ମନୋମୟ ମନୁଷ୍ୟର ଭୂମି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଛି ସତ, ମାତ୍ର ତାହାହିଁ କଦାପି ତା'ର ସର୍ବଶେଷ ନିଯୁତି ନୁହେଁ । ଏହି ସୋପାନଟିର ସେପାଖକୁ ଏକ ଦିବ୍ୟ ଜୀବନର ସୋପାନ ରହିଛି । ମାନସର ସେପାଖକୁ ଅତିମାନସ ରହିଛି; ଶରୀର, ପ୍ରାଣିକ ଓ ମନଃସତ୍ତ୍ୱର ମୂଳ ପ୍ରେରକରୂପେ ଚୈତ୍ୟସତ୍ତା ବିଦ୍ୟମାନ୍ ରହିଛି । ମନୋମୟ ଚେତନା ଦିବ୍ୟ ଚେତନାକୁ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଯିବ । ଆପଣାର ବିବର୍ତ୍ତନ ପଥରେ ଯଥୋଚିତ ଭାବରେ ସମ୍ମତ ହୋଇ ପାରିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଦିବ୍ୟଚେତନାର ବାହନ ହୋଇ ପାରିବ । ତାହାହିଁ ହେଉଛି ଏହି ମନୁଷ୍ୟର ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିୟତି । ବିଶ୍ୱର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ସେହି ଦିବ୍ୟ ଚେତନା ହିଁ ଅନୁମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ନିର୍ମାତାରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ।

ଏହି ସୋପାନଟିକୁ ଉଠିଯିବା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ଅଭୀପ୍ସାଶକ୍ତି ଓ ଯେଉଁ ତପସ୍ୟା ଆବଶ୍ୟକ, 'ସାବିତ୍ରୀ' ମହାକାବ୍ୟରେ ତାହାରି କଥା କୁହାଯାଇଛି । 'ସାବିତ୍ରୀ'ର ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ନିଜ ଭାଷାରେ କହିଲେ, "ସାବିତ୍ରୀଙ୍କର ସ୍ୱାମୀ ସତ୍ୟବାନ୍ ହେଉଛନ୍ତି ମାନବଆତ୍ମାର ପ୍ରତୀକ । ସେହି ଆତ୍ମା ଆପଣା ଭିତରେ ହିଁ ଜୀବନର ଦିବ୍ୟ ସତ୍ତାଟିକୁ ବହନ କରି ରହିଛି, ମାତ୍ର ଏଠାରେ ତାହା ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଅଜ୍ଞାନର କବଳରେ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ସାବିତ୍ରୀ ଦିବ୍ୟ ଓ ପରମ ସନ୍ଦେଶର ବାଣୀର ପ୍ରତୀକ । ସେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦୁହିତା, ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପରମସତ୍ୟର ପ୍ରତିନିଧିରୂପିଣୀ ଦେବୀ, ଯିଏ ଏହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟଧାମକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଏହି ଜଗତକୁ ରକ୍ଷା କରିବାଲାଗି ଅର୍ଥାତ୍ ତାକୁ ତାହାର ଅସଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମଧ୍ୟକୁ ଉନ୍ନୋଳିତ କରିନେବାକୁ ସେ ଏଠାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଇହଜଗତର ସେହି ସାବିତ୍ରୀଙ୍କର ପିତା ଅଶ୍ୱପତି ହେଉଛନ୍ତି ତପସ୍ୟାର ପ୍ରତୀକ । ସେ ତପସ୍ୟାର ଅଧିପତି; ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସକଳ ଉଦ୍ୟମ ଓ ପ୍ରୟାସର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ଶକ୍ତି, ଯାହାକି ଆମକୁ ଏହି ମରଣଶୀଳ ଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଅମରତ୍ୱର ଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟକୁ ଉନ୍ନୋଳିତ କରିନେବାରେ ସହାୟତା କରୁଛି । ଏବଂ, ସତ୍ୟବାନଙ୍କର ପିତା ଅନ୍ଧରାଜା ଦ୍ୟୁମତ୍ସେନ୍ ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ଦିବ୍ୟ ସମ୍ଭାବନାଯୁକ୍ତ ମନୁଷ୍ୟମାନସର ପ୍ରତୀକ ଯାହାକି ଏଠାରେ ଏହି ନାନା ଖଣ୍ଡିତତା ତଥା କପଣ ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଛି, ଚକ୍ଷୁ ହରାଇଛି, ଆପଣା ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେହି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ରାଜ୍ୟଟିକୁ ହରାଇ ବସିଛି ଏବଂ ସେହି ହରାଇ ବସିବା ହେତୁ ହିଁ ଆପଣାର ଯାବତୀୟ ଗୌରବ ତଥା ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ରାଜ୍ୟଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ହରାଇ ବସିଛି ।

'ସାବିତ୍ରୀ' ମହାକାବ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଯେଉଁ ମାନବନିୟତିଟିର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ତାର ଏହି ବର୍ତ୍ତମାନ ନିୟତି ଆଦୌ ନୁହେଁ । ତା'ର ବର୍ତ୍ତମାନର ନିୟତି ବହୁ ଅସହାୟତା ଦ୍ୱାରା ଜର୍ଜର ହୋଇ ରହିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର କ୍ଷୀଣଶକ୍ତି ମନୁଷ୍ୟ

ଆପଣାକୁ କେତେ ଅଳ୍ପ ବୋଲି ଧରନେଇ ଆପଣାକୁ ତାହାର ଏହି ସୀମାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ କେତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ଅଳ୍ପବଳ କରି ରଖିଛି । ଆପଣାକୁ କେତେ ଦମ୍ଭମୀୟ ଭାବରେ ବହୁ ବିକ୍ଷୋଭଦ୍ୱାରା ହୀନ ଓ ଦୁର୍ବଳ କରି ରଖିଛି ଏବଂ ଏହି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ମଧ୍ୟ ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ କରି ରଖିବାରେ କେତେ ମିଛ ପରାକ୍ରମ ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ ପରମଜୀବନର ସମ୍ଭାବନାକୁ ବହନ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଏଠାରେ ସତେଅବା ମୃତ୍ୟୁର, କ୍ଷୟର ଏବଂ ବହୁ ବିଳୟର ଦାସ ହୋଇ ରହିଛି । ତା'ର ଏହି ବହୁବିଭାଜିତ ମନର ଆୟତନ ସେତିକି, ସେ ଆପଣାର ପୃଥିବୀକୁ ଓ ସେହି ପୃଥିବୀର ନିୟତିଟିକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେତିକି ଭିତରେ କଳନା କରୁଛି, ପ୍ରାୟ ସେତିକି ଭାଗ୍ୟର ଆୟତନ ଭିତରେ ରଖିଛି । ତା'ର ଏହି ଭୂମିର ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ବିବର୍ତ୍ତନର ଏତିକି ସିଡ଼ି ଭିତରେ କେତେ ସମ୍ମୋହିତ ଭାବରେ ଅଳପ ଓ ଅନ୍ୟତମ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ତାକୁ ତା'ର ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ଅସଲ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟି ବିଷୟରେ ଏକାବେଳେକେ ଅନବଗତ କରି ରଖିଛନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ଆପଣା ଚେତନାର ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ରଟିକୁ ଠାବ କରି ତାହାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଆପଣାର ପରିଧିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସାରିତ କରି ପାରିବାରେ ହିଁ ଏହି ସଙ୍କଟର ସମାଧାନ ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆକଳନ କରି ଦେଖିଲେ ଆମ ଜୀବନର ଅସଲ ନାଟକଟି ହେଉଛି ଅନ୍ଧକାର ଏବଂ ଆଲୋକ ମଧ୍ୟରେ, ମିଥ୍ୟା ଏବଂ ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ତଥା ମୃତ୍ୟୁ ଏବଂ ଅମୃତତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗି ରହିଥିବା ସେହି ଚିରନ୍ତନ ସଂଘର୍ଷର ନାଟକ । ସେହି ସଂଘର୍ଷର ଅନ୍ୟ ନାମ ହେଉଛି ତପସ୍ୟା । ପରିବର୍ତ୍ତନର ସମ୍ଭାବନା ତଥା ବିଜୟର ଯେଉଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିୟତିଗୁଡ଼ିକ ବିବର୍ତ୍ତନର ଉଦ୍‌ବେଳର କ୍ରମରେ ଆମର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ଅଭୀପ୍‌ସା ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି, ଆମର ଚେତନା ଓ ବିଶ୍ୱନିୟନ୍ତାଙ୍କର କରୁଣାକୁ ଆମ ବିଶ୍ୱାସର ଅସଲ ଅବଲମ୍ବନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଏବଂ ବିଶ୍ୱନିୟତି ସହିତ ସହଯୋଗ କରି ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି ଖଣ୍ଡ ଆୟତନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଯାଇ ପାରିବା ଓ ସେଠାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିବା ।

"ସାବିତ୍ରୀ" ମହାକାବ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ଉପରେ ସେହି ବିଜୟଟିର କଥାଟିକୁ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି । "ସାବିତ୍ରୀ" ଏକ ମହାକାବ୍ୟର ସକଳ ଦିଗ୍‌ବିସ୍ତାର ଏବଂ ସକଳ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ମନୁଷ୍ୟାତ୍ମାର କ୍ରମୋଦ୍ଭବ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ପରିଣତିଗୁଡ଼ିକର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଯଥାର୍ଥ ବାସନା ଥିବା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ କରିଦେଇଛି । ଆମର ଅସଲ ଉତ୍ପ୍ରେରକଟି ଆମର ଭିତରେ ରହିଛି । 'ସାବିତ୍ରୀ' ଆମର ଭିତରେ ଶକ୍ତିରୂପେ ଅବସ୍ଥିତ ରହିଛି, ଅଗ୍ନିରୂପେ ରହିଛି, ଏଥିକୁ ନେଇ ସେଠା ସହିତ ଯୋଡ଼ିବାର ସୃଷ୍ଟିସେତୁ ହୋଇ ରହିଛି । ଆମ ପରିତ୍ରାଣ ଅର୍ଥାତ୍ ବିମୋଚନର ଅସଲ ବୀଜଟି ଆମର

ଭିତରେ ରହିଛି । ଅଶ୍ୱପତିର ତପସ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଆମେ ତାହାକୁ ଅନୁଭବ କରିବା, ତାହାକୁ ପୁରୋଭାଗକୁ ଆଣିବାଲାଗି ସତକୁ ସତ ଇଚ୍ଛା କରିବା, ସତକୁ ସତ ବ୍ୟାକୁଳ ହେବା । ତେବେ ଯାଇ ଆମେ ଆମର ଜୀବନ ଓ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଜୀବନରୂପୀ ସତ୍ୟବାନ୍‌କୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଆହ୍ୱାନଟି ଭିତରୁ ମୁକୁଳାଇ ଆଣିପାରିବା, ଆପେ ସଚଳ ହୋଇ ଆମକୁ ନିମିତ୍ତ କରି ଆଗକୁ ଯିବାଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ବିବର୍ତ୍ତନକୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇନେବା ।

ଚେତନାର ସେହି ଅନୁଲମ୍ବ ବିବର୍ତ୍ତନଟିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ପାରିବା,—ଆମର ସେହି ଅତିକ୍ରମଣଟି ଲାଗି ଆମ ଭିତରେ ଏକ ପରମ ଦିବ୍ୟତା ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ସିଏ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି, ମାତ୍ର ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ଏହି ଅର୍ଥରେ "ସାବିତ୍ରୀ" ମହାକାବ୍ୟକୁ ଆମେ ଏକ ଭବିଷ୍ୟକାବ୍ୟ ବୋଲି କହିପାରିବା, ଭବିଷ୍ୟଦର୍ଶନର ଏକ କାବ୍ୟ ବୋଲି କହି ପାରିବା ।

ଉପସଂହାର କରି କହିଲେ, "ସାବିତ୍ରୀ" ମହାକାବ୍ୟରେ ଏପରି ଏକ ଉଷାର ମହିମାମୟ ବାର୍ତ୍ତାକୁ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ କରି ଅଣାଯାଇଛି, ଯାହାକି ବର୍ତ୍ତମାନର ଅନ୍ଧକାର ଉପରେ ବିଜୟ ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆମକୁ ନିମିତ୍ତ କରି ସମୁତ୍କଣ୍ଠ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଏହି ଉଷା କ୍ରମେ ସତ୍ୟତର ହେବ । ମନୁଷ୍ୟର ତପସ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଉଠିବ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟରୂପୀ ସେହି ମହୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଲାଗି ବାଟ ଫିଟାଇ ଦେବ । ଆମର ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଉଷାର ହିଁ ଜୟ ହେଉ; ବିବର୍ତ୍ତନ ଆଗକୁ ଯିବାରେ ଲାଗିଥାଉ ।

"ଦିବ୍ୟଝର", ଜୁନ୍ ୧୯୮୯

□□□

……ନିଜର ଜୀବନରେ ଚେତନାର ଭୂମିରେ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଆଗକୁ ଯାଉଥିବା, ତାହାହିଁ ତାଙ୍କ କାମ କରିବାର ସର୍ବୋତ୍ତମ ମାର୍ଗ । ଚେତନାରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ନିଜର ଗଭୀରତମ କେନ୍ଦ୍ରରେ ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିବା । ଅର୍ଥାତ ବାହାରେ ଭିତରେ ଏହିସବୁ କିଛିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିବା, ସଂପ୍ରସାରିତ ହେବା, ଜୋର ଲଗାଇବାକୁ ମୋଟେ ନ ଡରିବା, ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଏହିସବୁଟି ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିବା ।

(ପୃଷ୍ଠା–୨୯)

……ଆମେ ଚେତନାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଯାଇ ଚେତନାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବା । ନିଜେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବଦଳି ଯିବାକୁ ଆଗ ମନ କଲେ ଯାଇ ଚେତନାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବା ।

(ପୃଷ୍ଠା–୬୬)